RETTENS DOM (Fjerde Afdeling)

8. september 2010 *

I sag T-29/05,

Deltafina SpA, Orvieto (Italien), ved avocats R. Jacchia, A. Terranova, I. Picciano, F. Ferraro, J.-F. Bellis og F. Di Gianni,

sagsøger,

mod

Europa-Kommissionen, først ved É. Gippini Fournier og F. Amato, dernæst ved Gippini Fournier og V. Di Bucci, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

* Processprog: italiensk.

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning K(2004) 4030 endelig af 20. oktober 2004 om en procedure efter EF-traktatens artikel 81, stk. 1 [EF] (sag COMP/C.38.238/B.2 — Råtobak — Spanien) og subsidiært, nedsættelse af bøden, der er pålagt sagsøgeren i medfør af den pågældende beslutning,

har

RETTEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, O. Czúcz, og dommerne I. Labucka og K. O'Higgins (refererende dommer),

justitssekretær: ekspeditionssekretær J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 9. juni 2009,

afsagt følgende

Dom

Sagens baggrund

1 Sagsøgeren, Deltafina SpA, er et italiensk selskab, hvis hovedaktiviteter er første forarbejdning af råtobak og handel med forarbejdet tobak. Selskabet ejes 100 % af det

amerikanske selskab Universal Corp. gennem dettes helejede datterselskab, det amerikanske selskab Universal Leaf Tobacco Company Inc. (herefter »Universal Leaf«).

2 Universal Leaf ejer endvidere hele kapitalen i Tabacos Españoles SL (herefter »Taes«), en af de fire virksomheder i Spanien, der er beskæftiget med første forarbejdning af råtobak (herefter »forarbejdningsvirksomhederne« eller »de spanske forarbejdningsvirksomheder«).

3 Herefter vil der blive refereret til gruppen af de forskellige selskaber, der er nævnt i præmis 1 og 2, som »gruppen Universal«.

4 Den 3. og 4. oktober 2001 foretog Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som havde oplysninger om, at de spanske forarbejdsningsvirksomheder og producenter af råtobak havde overtrådt artikel 81 EF, i henhold til artikel 14 i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i artikel [81 EF] og [82 EF] (EFT 1959-1962, s. 81), kontrolundersøgelser i lokalerne hos tre af disse forarbejdningsvirksomheder, dvs. Compañia española de tabaco en rama SA (herefter »Cetarsa«), Agroexpansión SA og World Wide Tobacco España SA (herefter »WWTE«) samt hos Asociación Nacional de Empresas Transformadoras de Tabaco (herefter »Anetab«).

5 Kommissionen foretog endvidere den 3. oktober 2001 kontrolbesøg i lokalerne i Maison des métiers du tabac (tobaksfagenes hus) og hos den europæiske sammenslutning af tobaksforarbejdningsvirksomheder, samt den 5. oktober 2001 hos Federación nacional de cultivadores de tabaco (den nationale tobaksavlersammenslutning, herefter »FNCT«).

6 Ved skrivelse af 16. januar 2002 meddelte forarbejdningsvirksomhederne og Anetab Kommissionen, under henvisning til Kommissionens meddelelse om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT 1996 C 207, s. 4, herefter »samarbejdsmeddelelsen«), at de havde til hensigt at samarbejde.

7 Ved skrivelse af 21. januar 2002 fremlagde de visse nærmere oplysninger for Kommissionen.

8 Ved skrivelse af 15. februar 2002 meddelte Universal Leaf Kommissionen, at den fuldt ud støttede initiativet fra Taes om at samarbejde inden for rammerne af samarbejdsmeddelelsen. Universal Leaf oplyste endvidere Kommissionen om, at Deltafina sammen med Taes deltog i udarbejdelsen af en skriftlig redegørelse for sidstnævntes rolle og aktiviteter på det spanske tobaksmarked, samt at Universal Leaf håbede, at Deltafina ligeledes ville nyde godt af fordelene i henhold til samarbejdsmeddelelsen.

9 Den 18. februar 2002 sendte Taes den i præmis 8 nævnte redegørelse til Kommissionen.

10 Herefter sendte Kommissionen på grundlag af artikel 11 i forordning nr. 17 en række anmodninger om oplysninger til de spanske forarbejdningsvirksomheder, til Anetab og til FNCT. Kommissionen anmodede endvidere om oplysninger fra det spanske landbrugs-, fiskeri- og fødevareministerium (herefter »landbrugsministeriet«) vedrørende den spanske lovgivning for landbrugsprodukter.

11 Den 11. december 2003 indledte Kommissionen proceduren, der ligger til grund for nærværende sag, og vedtog en klagepunktsmeddelelse, som den sendte til 20 virksomheder eller sammenslutninger, herunder de spanske forarbejdningsvirksomheder, Deltafina, Universal, Universal Leaf, Anetab og FNCT.

12 De berørte virksomheder og sammenslutninger fik aktindsigt i Kommissionens forberedende sagsakter i form af kopier på en CD-rom, som blev sendt til dem, og de har fremsendt skriftlige bemærkninger som svar på de af Kommissionen fremsatte klagepunkter. Deltafina fremsatte sine skriftlige bemærkninger den 1. marts 2004.

13 Der blev afholdt høring den 29. marts 2004, i hvilken Deltafina deltog.

14 Efter at have hørt det rådgivende udvalg for kartel- og monopolspørgsmål og på baggrund af den endelige rapport fra høringskonsulenten vedtog Kommissionen den 20. oktober 2004 beslutning K(2004) 4030 endelig om en procedure efter EF-traktatens artikel 81, stk. 1 [EF] (sag COMP/C.38.238/B.2 — Råtobak — Spanien) (herefter »den anfægtede beslutning«), hvoraf et resumé er offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende* den 19. april 2007 (EUT L 102, s. 14).

15 Den anfægtede beslutning vedrører to horisontale karteller, der er indgået og iværksat på det spanske marked for råtobak.

16 Det første kartel, der omfattede forarbejdningsvirksomhederne og Deltafina, havde til formål hvert år i perioden 1996-2001 at fastsætte den (maksimale) gennemsnitlige leveringspris for hver råtobaksort og for alle kvaliteter under ét, og at fordele de mængder af de enkelte råtobaksorter, som hver af forarbejdningsvirksomhederne kunne købe hos producenterne (jf. bl.a. betragtning 74-76 og 276 til den anfægtede beslutning). Fra 1999 til 2001 havde forarbejdningsvirksomhederne og Deltafina endvidere indgået aftale om prisgaflerne for hver kvalitetstype inden for de enkelte råtobaksorter, der er anført i prislisterne i bilagene til »dyrkningskontrakterne« og de »yderligere betingelser«, dvs. den gennemsnitlige mindstepris pr. producent og

pr. producentsammenslutning (jf. bl.a. betragtning 77-83 og 276 til den anfægtede beslutning).

17 Der henvises herefter til kartellet beskrevet i præmis 16 som »forarbejdningsvirksomhedernes kartel«.

18 Det andet kartel, der er beskrevet i den anfægtede beslutning, omfattede de tre spanske landbrugsforeninger, dvs. Asociación agraria de jóvenes agricultores (herefter »ASAJA«), Unión de pequeños agricultores (herefter »UPA«) og Coordinadora de organizaciones de agricultores y ganaderos (herefter »COAG«), samt Confederación de cooperativas agrarias de España (herefter »CCAE«). Dette kartel havde til formål hvert år i perioden 1996-2001 at fastsætte prisgaflerne for hver kvalitetstype inden for de enkelte råtobaksorter, der er anført i prislisterne i bilaget til »dyrkningskontrakterne« og de »yderligere betingelser« (jf. bl.a. betragtning 77-83 og 277 til den anfægtede beslutning).

19 Der henvises herefter til kartellet beskrevet i præmis 18 som »producentrepræsentanternes kartel«.

20 I den anfægtede beslutning anfører Kommissionen, at hvert af disse karteller udgør en sammenhængende og vedvarende overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF (jf. bl.a. betragtning 275-277 til den anfægtede beslutning).

21 I denne beslutnings artikel 1 lægger Kommissionen ansvaret for forarbejdningsvirksomhedernes kartel på ni virksomheder, herunder de spanske forarbejdningsvirksomheder og Deltafina, og ansvaret for producentrepræsentanternes kartel på ASAJA, UPA, COAG og CCAE (herefter under ét »producentrepræsentanterne«).

22 I den anfægtede beslutnings artikel 2 pålægger Kommissionen disse virksomheder og producentrepræsentanter straks at afslutte de overtrædelser, der er omhandlet i artikel 1, hvis det ikke allerede er sket, og for fremtiden at afholde sig fra enhver konkurrencebegrænsende praksis, der har et identisk eller tilsvarende formål eller virkning.

23 I den anfægtede beslutnings artikel 3 pålægges følgende bøder:

— Deltafina: 11 880 000 EUR

— Cetarsa: 3 631 500 EUR

— Agroexpansión: 2 592 000 EUR

— WWTE: 1 822 500 EUR

— Taes: 108 000 EUR

— ASAJA: 1 000 EUR

— UPA: 1 000 EUR

— COAG: 1 000 EUR

— CCAE: 1 000 EUR.

24 Med størrelsen på den bøde, der er pålagt Deltafina, tages der især hensyn til den ledende rolle, som Deltafina har haft i forarbejdningsvirksomhedernes kartel (betragtning 435-436 til den anfægtede beslutning). Henset til denne rolle, har Kommissionen på grundlag af skærpende omstændigheder forhøjet bødens grundbeløb med 50 %. Deltafina har dog på grundlag af formildende omstændigheder nydt godt af en nedsættelse på 40 % af bødens grundbeløb (betragtning 437 og 438 til den anfægtede beslutning) og på 10 % af bødens størrelse på grundlag af samarbejdet i forbindelse med den administrative procedure (betragtning 448-456 til den anfægtede beslutning).

25 Det fremgår endvidere af den anfægtede beslutnings artikel 3, at WWTE's moderselskaber hæfter in solidum for betalingen af den bøde, der er pålagt WWTE, og Agroexpansións moderselskab hæfter for betalingen af den bøde, der er pålagt Agroexpansión.

Retsforhandlinger og parternes påstande

26 Ved stævning indleveret til Retten den 20. januar 2005 har Deltafina anlagt nærværende søgsmål.

27 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Fjerde Afdeling) besluttet at åbne den mundtlige forhandling og i henhold til procesreglementets artikel 64 om foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse opfordret parterne til at fremlægge visse nærmere dokumenter og stillet dem en række spørgsmål. Parterne har efterkommet disse anmodninger inden for den fastsatte frist.

28 Parterne har under retsmødet, der fandt sted den 20. januar 2009, afgivet mundtlige indlæg og besvaret Rettens spørgsmål.

29 Deltafina har nedlagt følgende påstande:

— Den anfægtede beslutning annulleres.

— Subsidiært: Bødens størrelse nedsættes.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

30 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse, idet det fastslås, at søgsmålet delvist ikke kan antages til realitetsbehandling og under alle omstændigheder savner grundlag.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

— Subsidiært: Hver part bærer sine egne omkostninger, hvis sagsøgeren i samme omfang som Kommissionen ikke får medhold i sagen, eller sagsøgeren tilpligtes at bære sine egne omkostninger og at betale en andel af Kommissionens udgifter, hvis sagsøgeren ikke får medhold i de fleste af sine anbringender.

Retlige bemærkninger

31 Til støtte for søgsmålet har Deltafina fremført følgende elleve anbringender:

— Det første: Artikel 81, stk. 1, EF, artikel 23, stk. 2, litra a), i Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i traktatens artikel 81 [EF] og 82 [EF] (EFT 2003 L 1, s. 1), legalitetsprincippet og princippet om individuelt ansvar er tilsidesat, og der foreligger manglende begrundelse og magtfordrejning.

— Det andet: Artikel 27, stk. 1 og 2, i forordning nr. 1/2003, princippet om retten til forsvar og en retfærdig rettergang er tilsidesat, der foreligger væsentlige formelle mangler, legalitetsprincippet, retssikkerhedsprincippet og proportionalitetsprincippet er tilsidesat, og der foreligger manglende begrundelse og magtfordrejning.

— Det tredje: Artikel 81, stk. 1, EF, artikel 2 i forordning nr. 1/2003 og punkt 43 i retningslinjer vedrørende begrebet påvirkning af handelen i traktatens artikel 81 [EF] og 82 [EF] (EUT 2004 C 101, s. 81) er tilsidesat, og der foreligger manglende begrundelse.

— Det fjerde: Artikel 2 og artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, punkt 1A og punkt 5, litra d), i retningslinjer for beregningen af bøder i henhold til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 og artikel 65, stk. 5, i EKSF-traktaten (EFT 1998 C 9, s. 3) (herefter »retningslinjerne«), proportionalitetsprincippet og princippet om

»ligebehandling og lige straf« er tilsidesat, og der foreligger manglende begrundelse og magtfordrejning.

— Det femte: Artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003, retningslinjernes punkt 1B og ligebehandlingsprincippet er tilsidesat, og der foreligger magtfordrejning.

— Det sjette: Artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003 og retningslinjernes punkt 2 er tilsidesat, og der foreligger manglende begrundelse og magtfordrejning.

— Det syvende: Artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003 og retningslinjernes punkt 3 er tilsidesat, og der foreligger magtfordrejning.

— Det ottende: Artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 og retningslinjernes punkt 5, litra a), er tilsidesat.

— Det niende: Artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003, retningslinjernes præambel og punkt 4, samarbejdsmeddelelsens afsnit B, litra e), og afsnit D samt ligebehandlingsprincippet er tilsidesat, og der foreligger manglende begrundelse og magtfordrejning.

— Det tiende: Artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003, retningslinjernes punkt 5, litra b), og proportionalitetsprincippet er tilsidesat, og der foreligger magtfordrejning.

— Det ellevte: Ligebehandlingsprincippet, princippet om, at straffe ikke kan have tilbagevirkende kraft, og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning er tilsidesat, og der foreligger magtfordrejning.

32 De tre første anbringender er gjort gældende principalt og er knyttet til påstanden om annullation af den anfægtede beslutning. De syv efterfølgende anbringender er gjort gældende subsidiært og er knyttet til påstanden vedrørende nedsættelse af bødens størrelse. Det sidste anbringende er gjort gældende mere subsidiært for det tilfælde, at de syv foranstående anbringender ikke tiltrædes, og vedrører ligeledes en nedsættelse af bødens størrelse.

1. *Formaliteten i forbindelse med klagepunkterne om magtfordrejning*

33 I forbindelse med de forskellige anbringender, som Deltafina har gjort gældende til støtte for søgsmålet, har Deltafina — bortset fra tredje og ottende anbringende — bl.a. bebrejdet Kommissionen, at den har begået magtfordrejning.

34 I den forbindelse skal det bemærkes, at efter fast retspraksis forstås ved magtfordrejning, at en administrativ myndighed under udøvelsen af sine beføjelser forfølger et andet formål end det, hvortil beføjelserne blev givet. En beslutning er kun behæftet med magtfordrejning, såfremt det på grundlag af objektive, relevante og samstemmende indicier fremgår, at den må antages udelukkende eller i overvejende grad at være truffet for at forfølge andre formål end de angivne eller for at omgå en fremgangsmåde, der særligt er fastsat ved EF-traktaten for at imødegå konkret foreliggende vanskeligheder (Domstolens dom af 13.11.1990, sag C-331/88, Fedesa m.fl., Sml. I, s. 4023, præmis 24, og af 25.1.2007, sag C-407/04 P, Dalmine mod Kommissionen, Sml. I, s. 829, præmis 99).

35 I det foreliggende tilfælde skal det fastslås, at Deltafina har begrænset sig til på abstrakt vis at gøre en række klagepunkter gældende vedrørende magtfordrejning, uden at fremlægge det mindste indicium eller nogen redegørelse til støtte herfor og uden at præcisere, hvilket hensyn Kommissionen i virkeligheden har forfulgt med vedtagelsen af den anfægtede beslutning. Disse klagepunkter opfylder, således som de er fremlagt, ikke kravene i procesreglementets artikel 44, stk. 1, litra c), idet de ikke er tilstrækkeligt klare og præcise til, at sagsøgte kan forberede sit forsvar, og Retten i givet fald på det således foreliggende grundlag kan tage stilling til sagen. Klagepunkterne skal følgelig afvises (jf. i denne retning Rettens dom af 14.5.1998, sag T-352/94, Mo og Domsjö mod Kommissionen, Sml. II, s. 1989, præmis 333 og 334).

2. *Påstandene vedrørende annullation af den anfægtede beslutning*

Det første anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 81, stk. 1, EF, artikel 23, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1/2003, legalitetsprincippet og princippet om individuelt ansvar samt om den manglende begrundelse

36 Det første anbringende, som Deltafina har gjort gældende, er opdelt i fire led. I forbindelse med det første led kritiserer Deltafina det faktum, at Kommissionen har holdt Deltafina ansvarlig for en overtrædelse, der er begået på et marked, hvor denne ikke er til stede. I forbindelse med det andet led har Deltafina gjort gældende, at den adfærd, der er lagt Deltafina til last, ikke er fastsat i artikel 81, stk. 1, EF eller i artikel 23, stk. 2, litra a) i forordning nr. 1/2003. I forbindelse med det tredje led har Deltafina gjort gældende, at Kommissionen fejlagtigt har kvalificeret Deltafina som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel. Endelig i forbindelse med det fjerde led har

Deltafina gjort gældende, at Kommissionen har undladt at afgrænse det relevante marked i den anfægtede beslutning.

37 Retten vil undersøge de to første led samlet, derefter hver for sig det tredje og det fjerde led.

38 Hvad angår Deltafinas klagepunkt om tilsidesættelse af begrundelsespligten, der er gjort gældende i forbindelse med nærværende anbringende uden at knytte det til noget bestemt af de fire led, må det fastslås, at Deltafina ikke fremlægger den mindste redegørelse til dets belysning. Klagepunktet må derfor afvises under henvisning til procesreglementets artikel 44, stk. 1, litra c) (jf. præmis 35 ovenfor).

Det første og det andet led vedrørende henholdsvis det forhold, at Kommissionen har holdt Deltafina ansvarlig for en overtrædelse, der er begået på et marked, hvor denne ikke er til stede, og at den adfærd, der er lagt Deltafina til last, ikke er fastsat i artikel 81, stk. 1, EF eller i artikel 23, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1/2003

— Parternes argumenter

39 For det første har Deltafina gjort gældende, at virksomheden ikke er aktiv på markedet for køb og forarbejdning af råtobak i Spanien, hvorfor Deltafina, forudsat at dette marked udgør det relevante marked, ikke burde holdes ansvarlig for den adfærd, der er blevet fulgt på det pågældende marked.

40 For det andet har Deltafina gjort gældende, at virksomheden ikke har deltaget i udarbejdelsen af aftaler, der er indgået mellem forarbejdningsvirksomhederne, og ikke har iværksat aftalerne, idet den ikke er autoriseret som forarbejdningsvirksomhed i Spanien, og idet den således ikke har beføjelse til at forhandle og indgå kontrakter med spanske producenter af råtobak eller til at deltage i fordelingen af den mængde af råtobak, der kan købes. Deltafina har gjort gældende, at virksomheden ikke bør tillægges en rolle som »ophavsmand eller medophavsmand til disse handlinger« og endnu mindre som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel, men snarere som en »person, der objektivt og subjektivt befinder sig uden for kartellet, men som indirekte befordrer ophavsmændenes handlinger ved sin tilstedeværelse under møder, udveksling af oplysninger, mægling mellem deltagerne, opbevaring af dokumenter og data«. Sådanne former for adfærd er dog ikke omhandlet i artikel 81, stk. 1, EF eller i artikel 23, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1/2003 og kan derfor ikke gøres til genstand for straf.

41 Til støtte for disse påstande har Deltafina påberåbt sig Kommissionens beslutning 2005/349/EF af 10. december 2003 om en procedure efter EF-traktatens artikel 81 og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/E-2/37.857 — Organiske peroxider) (EUT 2005 L 110, s. 44) (herefter »beslutningen om organiske peroxider«). Deltafina har forklaret, at Kommissionen i denne beslutning har lagt til grund, at et selskab uden for det berørte kartel, konsulentvirksomheden AC-Treuhand AG, havde overtrådt artikel 81, stk. 1, EF ved dennes nærmere adfærd, der viste lighedspunkter med den adfærd, Deltafina anklages for. Deltafina har gjort gældende, at denne konsulentvirksomhed til trods for den omstændighed, at den havde haft en afgørende rolle i organiseringen og iværksættelsen af et kartel, og at konsulentvirksomheden var blevet anset for at være den »tilsynsførende« i kartellet, alene blev pålagt en symbolsk bøde på 1 000 EUR, fordi der var tale om en »forholdsvis ny situation«.

42 For det første har Kommissionen repliceret, at Deltafinas påstand om, at artikel 81, stk. 1, EF ikke gælder for virksomheder, der ikke er direkte aktive på det relevante

marked, ikke kan støttes på affattelsen af denne bestemmelse. Det, der er afgørende for anvendelsen af bestemmelsen, er, om den pågældende virksomhed har deltaget i en konkurrencebegrænsende adfærd, der i det mindste potentielt har en mærkbar virkning på handelen mellem medlemsstaterne.

43 For det andet har Kommissionen anført, at Deltafinas påstand om, at den adfærd, virksomheden anklages for, ikke er omfattet af noget forbud i artikel 81, stk. 1, EF, ikke alene er fuldstændig grundløs, men også modsiges af flere oplysninger i stævningen.

44 Endvidere har Kommissionen gjort gældende, at Deltafina selv anser sin rolle for svarende til den, som AC-Treuhand havde i den sag, der gav anledning til beslutningen om organiske peroxider, og at en sådan rolle kan straffes i henhold til artikel 81, stk. 1, EF.

— Rettens bemærkninger

45 Hvad angår det første led i nærværende anbringende bemærkes det, at det er uomtvistet mellem parterne, at Deltafina i Spanien, der i nærværende sag udgør det relevante geografiske marked, ikke køber råtobak hos producenterne og ikke udøver aktiviteter vedrørende den første forarbejdning af råtobak. I den nævnte medlemsstat er Deltafina alene aktiv på det efterfølgende stade af produktionen, i dette tilfælde køb af forarbejdet tobak med henblik på videresalg til fabrikation af tobaksvarer.

46 Det skal derfor fastslås, at Deltafina ikke er til stede på det relevante marked, dvs. det spanske marked for køb og første forarbejdning af råtobak som beskrevet i præmis 82 nedenfor.

47 Det kan dog ikke udledes af denne konstatering, at Kommissionen ikke var berettiget til straffe Deltafina for overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF.

48 Således som Retten allerede har fastslået i præmis 122 i sin dom af 8. juli 2008, AC-Treuhand mod Kommissionen (sag T-99/04, Sml. II, s. 1501), kan en virksomhed overtræde forbuddet i artikel 81, stk. 1, EF, såfremt virksomhedens adfærd, der er koordineret med andre virksomheders adfærd, har til formål at begrænse konkurrencen på et særligt relevant marked i det fælles marked, uden at dette nødvendigvis indebærer, at virksomheden selv er aktiv på dette relevante marked.

49 Retten har i samme retning i præmis 127 i dommen i sagen AC-Treuhand mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 48, præciseret, at det ikke er udelukket, at en virksomhed kan deltage i gennemførelsen af en begrænsning af konkurrencen, selv om den ikke begrænser sin egen handlefrihed på det marked, hvorpå virksomheden primært er aktiv. Enhver anden fortolkning kan indskrænke rækkevidden af det forbud, der er fastsat i artikel 81, stk. 1, EF, og modvirke bestemmelsens effektive virkning samt dens primære formål, som fremgår af artikel 3, stk. 1, litra g), EF, om at sikre, at konkurrencen inden for det indre marked ikke fordrejes, idet en sådan fortolkning ikke vil gøre det muligt at forfølge en virksomhed, der yder et aktivt bidrag til en begrænsning af konkurrencen, alene fordi dette bidrag ikke hidrører fra en økonomisk aktivitet på det relevante marked, hvor begrænsningen gennemføres eller tilsigtes at blive gennemført. I samme doms præmis 128 har Retten fastslået, at en fortolkning af begrebet »aftaler mellem virksomheder« i lyset af formålene med artikel 81, stk. 1,

EF og artikel 3, stk. 1, litra g), EF bekræfter opfattelsen af, at der vedrørende begrebet kartel og den virksomhed, som er ophavsmand til en overtrædelse, ikke sondres alt efter den sektor, hvori eller det marked hvorpå de berørte virksomheder er aktive.

50 Således som det forklares mere detaljeret i præmis 122-133 nedenfor, er det i nærværende sag godtgjort, at Deltafina sammen med forarbejdningsvirksomhederne har deltaget aktivt og direkte i et kartel, hvorom Deltafina vidste eller ikke kunne undgå at vide, at dets formål var at fjerne eller begrænse konkurrencen i sektoren for råtobak i Spanien.

51 Rettens vurdering som beskrevet i præmis 48 ovenfor er så meget mere relevant i nærværende sag, henset til, at AC-Treuhand i sin egenskab af konsulentvirksomhed ikke på nogen måde var aktiv på markedet for det berørte produkt, dvs. markedet for organiske peroxider, som konkurrent eller i forhold til udbud og efterspørgsel, hvorimod Deltafina, som hovedaftager fra de spanske forarbejdningsvirksomheder, var aktiv i Spanien på et marked, der var placeret i et led lige efter det marked, hvor den omtvistede konkurrencebegrænsende praksis blev iværksat. Endvidere var Deltafina i Italien til stede på det samme relevante produktmarked som det i nærværende sag.

52 Det følger heraf, at det første anbringendes første led må forkastes som ugrundet.

53 Hvad angår det andet led i nærværende anbringende hviler dette på en forudsætning om, at Deltafina ikke har deltaget aktivt og direkte i forarbejdningsvirksomhedernes kartel på lige fod med disse, men har begrænset sig til »indirekte« at befordre iværksættelsen.

54 Således som det imidlertid allerede er påvist i præmis 50, og som det fastslås nedenfor i præmis 122-133, er denne forudsætning fejlagtig.

55 Under alle omstændigheder er Deltafinas påstand om, at de virksomheder, der alene bidrager til et kartel på en underordnet, accessorisk eller passiv måde, ikke overtræder artikel 81, stk. 1, EF og således ikke kan idømmes en bøde i henhold til artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, ligeledes fejlagtig.

56 Retten har således i dommen i sagen AC-Treuhand mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 48, afvist en lignende påstand, og det efter at have henvist til retspraksis vedrørende de betingelser, der skal være opfyldt, for at en virksomhed, der deltager i et kartel, ifalder ansvar som medophavsmand til overtrædelsen som helhed (præmis 129-136).

57 Retten har i den nævnte dom særligt henvist til, at det forhold, at en virksomhed, der har deltaget i et kartel, pålægges et ansvar for den samlede overtrædelse, er i overensstemmelse med kravene i princippet om individuelt ansvar, såfremt to betingelser af henholdsvis objektiv og subjektiv karakter er opfyldt.

58 I forhold til den første betingelse har Retten fastslået, at ifølge retspraksis var betingelsen opfyldt hvad angår forholdet mellem konkurrenter, der opererer på det samme relevante marked, samt mellem sådanne konkurrenter og deres kunder, hvis den deltagende virksomhed har bidraget til iværksættelsen af kartellet, selv underordnet, accessorisk eller passivt, f.eks. i form af en stiltiende godkendelse og ved ikke at angive

kartellet til myndighederne (dommen i sagen AC-Treuhand mod Kommissionen, nævnt i præmis 48 ovenfor, præmis 133).

59 For at nå frem til denne konstatering har Retten først bemærket, at det er tilstrækkeligt bevis for, at en virksomhed har deltaget i et kartel, hvis Kommissionen godtgør, at virksomheden har deltaget i møder, hvorunder der blev indgået konkurrencestridige aftaler, uden klart at have taget afstand herfra (dommen i sagen AC-Treuhand mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 48, præmis 130). Retten har tilføjet, at for at fastslå en virksomheds deltagelse i en samlet aftale, bestående af en flerhed af tidsmæssigt udstrakte overtrædelser, skal Kommissionen føre bevis for, at den pågældende virksomhed har haft til hensigt ved sin egen adfærd at bidrage til de fælles mål, deltagerne som helhed har forfulgt, og at den har haft kendskab til de konkrete handlinger, som de øvrige virksomheder har planlagt eller foretaget med de samme mål for øje, eller at den med rimelighed har kunnet forudse dem, og at den var indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko. I den forbindelse har Retten bemærket, at den stiltiende godkendelse af et ulovligt initiativ, uden offentligt at tage afstand fra dets indhold eller gøre myndighederne opmærksom på det, virker som en tilskyndelse til at fortsætte overtrædelsen og hindrer, at den bliver opdaget. Retten har understreget, at denne medvirken udgør en form for passiv deltagelse i overtrædelsen, som derfor kan gøre virksomheden ansvarlig inden for rammerne af en samlet aftale. Retten har præciseret, at disse principper finder tilsvarende anvendelse på møder, hvori ikke alene de konkurrerende producenter har deltaget, men også deres kunder.

60 Endvidere har Retten i præmis 131 i dommen i sagen AC-Treuhand mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 48, påpeget, at i forbindelse med fastsættelsen af det individuelle ansvar for en virksomhed, hvis deltagelse i kartellet ikke har den samme rækkevidde og intensitet som de andre virksomheders, fremgår det af retspraksis, at selv om aftaler og samordnet praksis som omhandlet i artikel 81, stk. 1, EF nødvendigvis må være et resultat af flere virksomheders medvirken, som alle deltager i overtrædelsen, men hvis deltagelse kan have forskellig form afhængig af det pågældende markeds karakter, den enkelte virksomheds stilling på markedet, de tilsigtede mål og måden, hvorpå gennemførelsen heraf er besluttet eller planlagt, udelukker

selve den omstændighed, at den enkelte virksomheds deltagelse i overtrædelsen har en individuel karakter, dog ikke, at virksomheden er ansvarlig for hele overtrædelsen, herunder for de handlinger, som konkret gennemføres af de andre deltagende virksomheder, men som har samme konkurrencebegrænsende mål eller virkning.

61 Følgelig har Retten i præmis 132 i dommen i sagen AC-Treuhand mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 48, fastslået, at den omstændighed, at en virksomhed ikke har deltaget i alle de elementer, der udgør et kartel, eller at den har spillet en mindre rolle i de aspekter, som den har deltaget i, ikke er relevant for at fastslå, at den er skyldig i en overtrædelse. Ikke desto mindre har Retten tilføjet, at selv om den begrænsede betydning af den berørte virksomheds deltagelse i givet fald ikke kan anfægte virksomhedens individuelle ansvar for den samlede overtrædelse, kan den dog påvirke bedømmelsen af rækkevidden og grovheden af overtrædelsen, og derved bødens størrelse.

62 Hvad angår den anden betingelse har Retten i præmis 134 i dommen i sagen AC-Treuhand mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 48, mindet om, at pålæggelsen af ansvaret for hele overtrædelsen desuden afhænger af, om den deltagende virksomheds egen vilje er kommet til udtryk på en måde, der godtgør, at virksomheden, eventuelt stiltiende, har tilsluttet sig kartellets formål. Retten har præciseret, at denne subjektive betingelse dels følger af kriteriet om stiltiende godkendelse af kartellet og om den manglende offentlige afstandtagen til indholdet heraf, idet disse kriterier indebærer en formodning for, at den berørte virksomhed fortsætter med at tilslutte sig formålene med og gennemførelsen af kartellet, dels udgør begrundelsen for at gøre den berørte virksomhed medansvarlig, eftersom den ved sin egen adfærd har tilsigtet at bidrage til de fælles mål, deltagerne som helhed har forfulgt, og har haft kendskab til de øvrige deltageres ulovlige handlinger eller med rimelighed har kunnet forudse dem og var indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko.

63 I præmis 136 i dommen i sagen AC-Treuhand mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 48, har Retten bemærket, at de principper, der er redegjort for i præmis 57-62 ovenfor, finder tilsvarende anvendelse på en virksomheds deltagelse, hvis virksomhedens økonomiske aktivitet og faglige ekspertise udelukker, at den har kunnet være uvidende om den konkurrencebegrænsende karakter af den pågældende adfærd, og idet den således har kunnet bidrage med en ikke uvæsentlig støtte til en overtrædelse.

64 Det følger af det ovenstående, at det første anbringendes andet led må forkastes som ugrundet.

Det tredje led vedrørende det forhold, at Kommissionen fejlagtigt har kvalificeret Deltafina som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

— Parternes argumenter

65 Deltafina har gjort gældende, at Kommissionen fejlagtigt har kvalificeret virksomheden som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

66 Til støtte for denne påstand har Deltafina gjort følgende elementer gældende, der adskiller virksomhedens situation fra andre virksomheders, som i andre sager er blevet anset for ledere af et kartel:

— Deltafina har ikke haft en rolle som tilskynder til den adfærd, forarbejdningsvirksomhederne lægges til last.

— Deltafina har ikke opfordret — og endnu mindre tvunget — nogen virksomhed til at slutte sig til forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

— Deltafina har ikke udøvet pres på nogen som helst og har under alle omstændigheder ikke haft magten til at gøre det.

— Deltafina har ikke haft nogen rolle i ledelsen af eller kontrollen med forarbejdningsvirksomhedernes kartel, der i øvrigt ikke havde nogen »institutionelle ledelsesorganer«.

— Deltafinas direktør, M., har kun deltaget i fire møder i forarbejdningsvirksomhedernes kartel og har ikke kunnet »styre strategierne i dette«.

— Deltafina har ikke kunnet benytte en adfærd som »prisfastsætter« (price leader) i forhold til efterspørgslen, henset til, at Deltafina, der ikke opererer på samme trin i produktionsproceduren som de spanske forarbejdningsvirksomheder, ikke har købt råtobak hos producenterne.

— Deltafina har ikke på noget tidspunkt hverken retligt eller faktisk haft beføjelser til at pålægge sanktioner eller foretage gengældelsesaktioner mod de medlemmer af forarbejdningsvirksomhedernes kartel, der ikke rettede sig efter de fælles aktioner.

67 Endvidere har Deltafina bestridt Kommissionens anbringende om, at den ledende rolle, der er tillagt Deltafina, alene er taget i betragtning i den anfægtede beslutning

som skærpende omstændighed. Deltafina har hævdet, at denne rolle reelt er Kommissionens eneste indsigelse over for Deltafina.

68 Kommissionen har for det første repliceret, at selv om den skulle have begået en fejl ved at kvalificere Deltafina som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel, ville det ikke fritage denne fra ethvert ansvar for de overtrædelser, der er lagt den til last, men højst føre til en nedsættelse af bødens størrelse. Det forhold, at Deltafina var leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel, er således i den anfægtede beslutning alene taget i betragtning som skærpende omstændighed i forbindelse med fastsættelsen af bøden.

69 Kommissionen finder dernæst, at nærværende led under alle omstændigheder bør forkastes som ugrundet. I den henseende har Kommissionen mindet om, at ifølge retspraksis kan Kommissionens hidtidige beslutningspraksis ikke i sig selv anvendes som retlig ramme for bøder i konkurrencesager. Endvidere henviser Kommissionen til betragtning 435 til den anfægtede beslutning, der ifølge Kommissionen tilstrækkeligt klart og præcist angiver begrundelsen for, at Deltafina er anset for at være leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

— Rettens bemærkninger

70 Det bemærkes, at nærværende led er gjort gældende af Deltafina til støtte for dennes påstand om annullation af den anfægtede beslutning, og at det i lighed med de første to led hermed søges godtgjort, at Kommisionen ikke kan holde Deltafina ansvarlig for forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

71 Som Kommissionen med rette har gjort gældende, er der i den anfægtede beslutning alene taget hensyn til Deltafinas rolle som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel i forbindelse med fastsættelsen af bøden, nemlig som skærpende omstændighed (jf. betragtning 435 og 436 til den anfægtede beslutning). I modsætning til det af Deltafina anførte er det ikke konstateringen af, at Deltafina har haft en ledende rolle i forarbejdningsvirksomhedernes kartel, der har ført til, at Kommissionen har erklæret Deltafina ansvarlig for overtrædelsen, men dette følger af, at det, på grundlag af især de forskellige elementer, der er beskrevet i betragtning 359-369 til den anfægtede beslutning, er konstateret, at Deltafina har deltaget aktivt og direkte i det nævnte kartel. Sagt med andre ord har kvalificeringen af Deltafina som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel ikke haft nogen betydning for fastlæggelsen af Deltafinas ansvar for den begåede overtrædelse.

72 Deltafinas handlinger, på grundlag af hvilke Kommissionen har kvalificeret Deltafina som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel, er ganske vist i det væsentlige de samme som dem, på grundlag af hvilke Kommissionen har fastslået Deltafinas deltagelse i det nævnte kartel. Som Kommissionen med rette har anført i de skriftlige indlæg, er spørgsmålet om, hvorvidt en virksomhed har deltaget i et kartel og i givet fald rækkevidden og intensiteten af denne deltagelse, imidlertid underlagt to forskellige vurderinger, hvor den første vedrører fastlæggelsen af, at der foreligger en overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF og den anden fastsættelsen af bødens størrelse.

73 Det følger af ovenstående redegørelse, at selv om det første anbringendes tredje led skulle være begrundet, ville det ikke kunne føre til annullation af den anfægtede beslutning. Det tredje led skal derfor forkastes som ikke-relevant for dette anbringende. Det tredje led vil dog blive taget i betragtning i forbindelse med undersøgelsen af det sjette anbringende, der til dels hviler på de samme argumenter.

Det fjerde led vedrørende Kommissionens undladelse af at afgrænse det relevante marked i den anfægtede beslutning

— Parternes argumenter

74 Deltafina bebrejder Kommissionen, at denne har undladt at afgrænse det relevante produktmarked og det relevante geografiske marked i den anfægtede beslutning.

75 I den henseende har Deltafina henvist til præmis 27 ff. i Rettens dom af 11. december 2003, Adriatica di Navigazione mod Kommissionen (sag T-61/99, Sml. II, s. 5349). Deltafina har gjort gældende, at ifølge præmis 30 i denne dom kan klagepunkter mod det relevante markeds afgrænsning, som Kommissionen har lagt til grund, angå andre omstændigheder, der specielt vedrører anvendelsen af artikel 81, stk. 1, EF, end eksistensen af en »aftale« mellem virksomheder, »påvirkning af handelen mellem medlemsstater« og »indgreb i konkurrencen«, dvs. bl.a. omfanget af det pågældende kartel, om det udgør en enhed eller er altomfattende samt omfanget af hver af de pågældende virksomheders individuelle deltagelse. Disse sidstnævnte omstændigheder er nært knyttet til princippet om individuelt ansvar for at have begået kollektive overtrædelser, samt til almindelige retsgrundsætninger såsom retssikkerhedsprincippet og proportionalitetsprincippet. Deltafina har endvidere gjort gældende, at det ifølge præmis 32 i den samme dom »således [er] ønskeligt, at Kommissionen, når den træffer en beslutning, hvori det konstateres, at en virksomhed har deltaget i en kompliceret, kollektiv og uafbrudt overtrædelse, som karteller ofte er, ud over at undersøge, om de særlige betingelser for at anvende artikel [81, stk. 1, EF] er overholdt, tager den omstændighed i betragtning, at såfremt en sådan beslutning skal medføre et individuelt ansvar for hver enkelt af sine adressater, er det alene for deres fastslåede deltagelse i de former for kollektiv adfærd, der er pålagt sanktioner, og som er korrekt afgrænset«. Deltafina har tilføjet, at det i samme præmis anføres, at »[d]a en sådan beslutning kan have betydelige konsekvenser for de pågældende virksomheders forhold, ikke blot til de administrative myndigheder, men også til tredjemænd, bør

Kommissionen undersøge det eller de pågældende markeder og i betragtningerne til beslutningen om at pålægge en overtrædelse af artikel [81, stk. 1, EF] sanktioner, afgrænse dem tilstrækkeligt præcist for at opfylde betingelserne om det markeds funktion, på hvilket konkurrencen er blevet fordrejet, og samtidig opfylde de væsentlige krav om retssikkerhed«.

76 Endvidere har Deltafina anført, at Kommissionen, henset til, at Deltafina ikke er aktiv på det marked, hvor den konkurrencebegrænsende adfærd er foregået, ikke uden at tilsidesætte princippet om individuelt ansvar kunne erklære Deltafina ansvarlig for disse handlinger og pålægge virksomheden en straf.

77 Med samme begrundelse har Deltafina endvidere gjort gældende, at Kommissionen i den anfægtede beslutning ikke fastslår en »forbindelse mellem [den nævnte] adfærd og indvirkningerne på markedet, der, selv ved en overtrædelse, der beror på det konkurrencebegrænsende formål, skal munde ud i skadelige konsekvenser for konkurrencen«. Deltafina finder, at Kommissionens henvisning i den anfægtede beslutnings betragtning 368 til præmis 136 i Rettens dom af 15. september 1998, European Night Services m.fl. mod Kommissionen (forenede sager T-374/94, T-375/94, T-384/94 og T-388/94, Sml. II, s. 3141), er uden relevans.

78 Kommissionen har som svar på Deltafinas argumenter for det første gjort gældende, at Kommissionen i den anfægtede beslutning tilstrækkelig klart og detaljeret har fastlagt den økonomiske og retlige sammenhæng på det marked, hvor den omhandlede konkurrencebegrænsende praksis er blevet iværksat.

79 Kommissionen har endvidere afvist Deltafinas påstand om, at Kommissionen har tilsidesat princippet om individuelt ansvar ved at holde Deltafina ansvarlig for den omhandlede konkurrencebegrænsende adfærd, selv om denne virksomhed ikke var aktiv på det marked, hvor denne adfærd er blevet konstateret.

80 Endelig er det Kommissionens opfattelse, at Deltafinas argument om, at der ikke er nogen forbindelse mellem den pågældende ulovlige adfærd og dens indvirkning på markedet, fordi Deltafina ikke er til stede på det relevante marked, er »fuldstændig uden mening«. Kommissionen har gjort gældende, at den omstændighed, at Deltafina ikke er direkte aktiv på det marked, hvor den konkurrencebegrænsende praksis er blevet konstateret, ikke fritager Deltafina fra ansvar i forbindelse med iværksættelsen af denne praksis og ikke bør føre til den konklusion, at virksomheden ikke har haft nogen indvirkning på det pågældende marked. I den henseende, og idet den særligt henviser til præmis 136 i dommen i sagen European Night Services m.fl. mod Kommissionen, der er nævnt ovenfor i præmis 77, har Kommissionen gjort gældende, at det ifølge fast retspraksis ikke er nødvendigt at vurdere de konkrete indvirkninger på markedet af aftaler, der, som i nærværende sag, klart begrænser konkurrencen.

— Rettens bemærkninger

81 Det må fastslås, at Kommissionen, i modsætning til det af Deltafina anførte, ikke i den anfægtede beslutning har undladt at afgrænse det relevante produktmarked og det relevante geografiske marked.

82 Det fremgår således tilstrækkeligt klart og præcist af denne beslutning, at det relevante marked er det spanske marked for køb og første forarbejdning af råtobak. I særdeleshed i betragtning 19-65 til den anfægtede beslutning har Kommissionen detaljeret beskrevet de virksomheder, der foretager første forarbejdning af råtobak i Spanien

— ved at beskrive deres aktiviteter vedrørende køb og forarbejdning af råtobak samt deres indbyrdes handelsmæssige forbindelser — producenterne af råtobak, producentrepræsentanterne, forskellige aspekter af sektoren for råtobak i Spanien, herunder regionerne for produktion, omfanget og værdien af produktionen, salgsværdien, de forskellige sorter råtobak og den (maksimale) gennemsnitlige leveringspris for hver af sorterne, samt de gældende fællesskabsregler og de nationale spanske regler for råtobak.

83 Endvidere tillader den analyse, som Kommissionen har foretaget i den anfægtede beslutning, fuldt ud at forstå funktionsmåden af det marked, hvor konkurrencen er blevet fordrejet — i modsætning til hvad Deltafina har ladet forstå ved at citere den sidste sætning i præmis 32 i dommen Adriatica di Navigazione mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 75.

84 Det er derfor endnu mindre begrundet, når Deltafina hævder, at Kommissionen i den anfægtede afgørelse har undladt at afgrænse det relevante marked, henset til at det af adskillige passager af Deltafinas skriftlige indlæg fremgår, at Deltafina fuldt ud har forstået, at det relevante marked var det spanske marked for køb og første forarbejdning af råtobak. Alene for at citere et eksempel, hviler hele den argumentation, som sagsøgeren har fremført til støtte for nærværende anbringendes første led, netop på denne afgrænsning.

85 Det første anbringendes fjerde led er derfor uden faktisk grundlag.

86 Hvad angår Deltafinas argument om, at Kommissionen har tilsidesat princippet om individuelt ansvar ved at gøre virksomheden ansvarlig for et kartel, der er iværksat på et marked, hvor den ikke er aktiv, kan dette ikke tiltrædes. Som det blev beskrevet i præmis 48 og 49 ovenfor, kan en virksomhed overtræde forbuddet i artikel 81, stk. 1, EF, såfremt dens adfærd, som koordineret med andre virksomheders adfærd, har til

formål at begrænse konkurrencen på et særligt relevant marked i det fælles marked, uden at dette nødvendigvis indebærer, at virksomheden selv er aktiv på dette relevante marked. Hvad der i realiteten har betydning for, at en virksomheds tilregnelse af ansvaret for den samlede overtrædelse, når virksomheden har deltaget i et kartel, er i overensstemmelse med kravene i princippet om individuelt ansvar, er, at den pågældende virksomhed opfylder de to betingelser af henholdsvis objektiv og subjektiv karakter, der er nævnt ovenfor i præmis 57-63, hvilket er tilfældet med Deltafina, således som det vil blive beskrevet nedenfor i præmis 122-133.

87 I modsætning til hvad Deltafina synes at have gjort gældende (jf. præmis 77 ovenfor), kan det ikke udledes af den ene omstændighed, at sidstnævnte ikke var aktiv på det relevante marked, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel ikke kunne have en skadelig virkning på konkurrencen på dette marked.

88 På grundlag af ovenstående bemærkninger skal det første anbringendes fjerde led forkastes som ugrundet.

89 Det følger af de samlede ovenstående bemærkninger, at der ikke kan gives medhold i nogen af det første anbringendes led.

Det andet anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 27, stk. 1 og 2, i forordning nr. 1/2003, princippet om retten til forsvar og en retfærdig rettergang, legalitetsprincippet, retssikkerhedsprincippet og proportionalitetsprincippet samt vedrørende væsentlige formelle mangler og manglende begrundelse

90 Det andet anbringende, der er gjort gældende af Deltafina, er udformet i fire led. I første led har Deltafina kritiseret den omstændighed, at Kommissionen i den anfægtede

beslutning har tillagt Deltafina en anden rolle end den, Kommissionen anførte i klagepunktsmeddelelsen. I andet led har Deltafina hævdet, at den adfærd, der er lagt Deltafina til last, i stedet bør lægges Deltafinas direktør til last. I tredje led har Deltafina gjort gældende, at Kommissionen har afslået at give aktindsigt i visse belastende dokumenter. Endelig har Deltafina i fjerde led gjort gældende, at Kommissionen ikke tilstrækkeligt klart har afgrænset det relevante produktmarked og det relevante geografiske marked i klagepunktsmeddelelsen.

91 Hvad angår Deltafinas klagepunkt om tilsidesættelse af begrundelsespligten, der er gjort gældende i forbindelse med det andet anbringende uden at knytte det til noget bestemt af dets fire led, skal det fastslås, at Deltafina ikke fremlægger den mindste redegørelse til belysning heraf. Klagepunktet må derfor afvises under henvisning til procesreglementets artikel 44, stk. 1, litra c) (jf. præmis 35 ovenfor).

Det første led vedrørende den omstændighed, at Kommissionen i den anfægtede beslutning har tillagt Deltafina en anden rolle end den, Kommissionen har kritiseret virksomheden for i klagepunktsmeddelelsen

— Parternes argumenter

92 Deltafina har hævdet, at Kommissionen, ved i den anfægtede beslutning at holde Deltafina ansvarlig som »ophavsmand« eller »medophavsmand« til overtrædelsen og ved at kvalificere Deltafina som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel, har tillagt virksomheden en anden, og mere graverende rolle end den, Kommissionen tillagde den i klagepunktsmeddelelsen.

93 Til støtte for disse påstande har Deltafina anført en række forskelle mellem teksten i klagepunktsmeddelelsen og teksten i den anfægtede beslutning. Deltafina har bl.a. gjort gældende, at mens virksomheden i førstnævnte ikke blev lagt til last at have deltaget i de omtvistede aftaler og praksis — en anklage, der alene blev formuleret i forhold til de spanske forarbejdningsvirksomheder — blev Deltafina derimod i den anfægtede beslutning præsenteret som en, der har deltaget aktivt og direkte i disse aftaler og praksis. Ligeledes blev der i klagepunktsmeddelelsen intet nævnt om den omstændighed, at Deltafina kunne anses for leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel. Endvidere har Deltafina kritiseret en række betragtninger i den anfægtede beslutning.

94 Deltafina har hævdet, at Kommissionen ved at føre sin sag på en sådan måde ikke alene har fremsat en påstand, der ikke er i overensstemmelse med sagens omstændigheder, men ligeledes har tilsidesat virksomhedens ret til forsvar. Hvad angår sidstnævnte bebrejder Deltafina i særdeleshed Kommissionen, at den ikke har tilladt virksomheden at udtale sig i forhold til kvalificeringen af den — i den anfægtede afgørelse — som ophavsmand eller medophavsmand til overtrædelsen og som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

95 Kommissionen har hævdet, at den ikke på noget tidspunkt har kvalificeret Deltafina som »ophavsmand« eller »medophavsmand« til den ulovlige konkurrencebegrænsende praksis, hvorved Kommissionen imidlertid har gjort gældende, at en sådan kvalificering ikke har nogen »juridisk betydning« inden for konkurrenceretten. Med henvisning til de faktiske omstændigheder, der fremgår af betragtning 362-366 til den anfægtede beslutning, har Kommissionen præciseret, at den konklusion, den er nået frem til i beslutningen, er, at Deltafina fuldt ud har »deltaget« i den nævnte praksis, og at virksomheden derfor skal holdes »fuldt ud« medansvarlig for overtrædelsen.

96 Kommissionen har anført, at den i klagepunktsmeddelelsen har baseret sig på de samme faktiske omstændigheder for at fastlægge Deltafinas deltagelse i forarbejdningsvirksomhedernes kartel og, som følge heraf, Deltafinas medansvar for overtrædelsen af artikel 81 EF. Kommissionen har gjort gældende, at Deltafina i sit svarskrift til klagepunktsmeddelelsen har forsvaret sig fyldigt i forhold til den rolle, virksomheden

således har fået tildelt i forarbejdningsvirksomhedernes kartel. Det er Kommissionens vurdering, at ingen af de »redaktionelle forskelle« mellem klagepunktsmeddelelsen og den anfægtede beslutning, som er anført af Deltafina, kan godtgøre, at der foreligger en tilsidesættelse af virksomhedens ret til forsvar.

97 Kommissionen afviser endvidere den kritik, som Deltafina har gjort gældende i forhold til visse betragtninger til den anfægtede beslutning.

98 Endelig har Kommissionen under henvisning til den adfærd, der er beskrevet i betragtning 363-365 til den anfægtede beslutning, vurderet, at det ikke er »urimeligt« at hævde, som Kommissionen gør i betragtning 361 til den anfægtede beslutning, at Deltafina har spillet en »særligt aktiv« rolle i forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

99 Ifølge Kommissionen følger det af ovenstående forhold, at Kommissionen ved at anse Deltafina for en part i den konkurrencebegrænsende praksis, der er omhandlet i artikel 1 i den anfægtede beslutning, og ved at erklære Deltafina medansvarlig for denne praksis, hverken har foretaget et urigtigt skøn eller tilsidesat virksomhedens ret til forsvar.

100 Hvad angår den kritik, Deltafina har formuleret angående kvalificeringen af virksomheden i den anfægtede beslutning som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel, har Kommissionen indledningsvis gjort gældende, at selv om denne kritik skulle være begrundet, kan den højst føre til en nedsættelse af bødens størrelse.

101 Herefter har Kommissionen mindet om, at ifølge fast retspraksis opfylder Kommissionen sine forpligtelser til at sikre virksomhedernes ret til at blive hørt, når den i

klagepunktsmeddelelsen udtrykkeligt angiver at ville undersøge, om der bør pålægges de berørte virksomheder bøder, og angiver de væsentligste faktiske og retlige omstændigheder, som kan medføre pålæggelse af en bøde, herunder den formodede overtrædelses grovhed og varighed, og hvorvidt denne er begået forsætligt eller uagtsomt (Rettens dom af 20.3.2002, sag T-23/99, LR AF 1998 mod Kommissionen, Sml. II, s. 1705, præmis 199). Disse i retspraksis fastsatte forhold indgår i klagepunktsmeddelelsen.

102 Endelig har Kommissionen gjort gældende, at det forhold, at Kommissionen ikke udtrykkeligt har oplyst i klagepunktsmeddelelsen, at den havde til hensigt at betragte den særlige rolle, som Deltafina har spillet i forarbejdningsvirksomhedernes kartel, som en skærpende omstændighed, under alle omstændigheder ikke har haft konsekvenser for forsvaret af den nævnte virksomhed. Deltafina har således udtrykkeligt på side 31-37 i sit svarskrift til klagepunktsmeddelelsen fremsat argumenter med henblik på at minimere sin rolle.

— Rettens bemærkninger

103 Nærværende led indeholder to hovedbestanddele. Deltafina har for det første gjort gældende, at der er forskel på klagepunktsmeddelelsen og den anfægtede afgørelse hvad angår vurderingen af Deltafinas rolle i forarbejdningsvirksomhedernes kartel. For det andet bestrider Deltafina rigtigheden af denne vurdering, således som den fremgår af den anfægtede beslutning.

104 I forbindelse med hver af disse dele har Deltafina bl.a. fremsat kritik af at være blevet tillagt rollen som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel. I første del bebrejder Deltafina Kommissionen, at den ikke i klagepunktsmeddelelsen har omtalt den

omstændighed, at Deltafina kunne anses for leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel, og på den måde tilsidesatte virksomhedens ret til forsvar. I den anden del har Deltafina gjort gældende, at Kommissionens konklusion i den anfægtede beslutning, ifølge hvilken virksomheden har spillet en sådan rolle i forarbejdningsvirksomhedernes kartel, ikke er tilstrækkeligt underbygget.

105 Som det allerede blev fastslået i præmis 71, og som Kommissionen med rette har gjort gældende, er der i den anfægtede beslutning alene taget hensyn til Deltafinas rolle som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel i forbindelse med fastsættelsen af bøden, nemlig som en skærpende omstændighed. Selv hvis tilsidesættelsen af retten til forsvar, der er gjort gældende i denne sammenhæng, blev godtgjort, eller hvis det skulle fremgå, at den nævnte rolle er blevet etableret på et mangelfuldt retligt grundlag, ville det ikke medføre annullation af den anfægtede afgørelse, således som Deltafina forsøger ved at anføre nærværende led, men højst en nedsættelse af størrelsen på den bøde, der er blevet pålagt Deltafina. Følgelig må ovennævnte kritik forkastes som værende uden relevans i nærværende led. Kritikpunkterne vil blive undersøgt nedenfor i forbindelse med det sjette anbringende, der er gjort gældende af Deltafina til støtte for virksomhedens påstand om nedsættelse af bødens størrelse, og som i det væsentlige bygger på de samme betragtninger.

106 Hvad angår den øvrige kritik, som Deltafina har formuleret til støtte for nærværende led, anføres tre forskellige forhold, for det første vedrørende grundlaget, hvorpå Kommissionen har konkluderet i den anfægtede beslutning, at Deltafina har overtrådt artikel 81 EF, for det andet spørgsmålet om, hvorvidt der i den henseende foreligger forskelle mellem beslutningen og klagepunktsmeddelelsen, og for det tredje, hvorvidt der foreligger en tilstrækkelig retlig begrundelse for Kommissionens konklusion.

107 Hvad angår det første forhold bemærkes, som der allerede er redegjort for i præmis 15-21 ovenfor, at den anfægtede beslutning vedrører to horisontale karteller, der

er indgået og iværksat på det spanske marked for råtobak, hvor det ene omfatter de spanske forarbejdningsvirksomheder og Deltafina og det andet producentrepræsentanterne. Ifølge ordlyden af den anfægtede beslutning er hvert af disse karteller karakteriseret ved en række aftaler og/eller former for samordnet praksis og udgør en sammenhængende og vedvarende overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF (jf. især betragtning 275-277 og 296-298 til den anfægtede beslutning).

108 De spanske forarbejdningsvirksomheder og Deltafina er anset for at være ansvarlige for den samlede første overtrædelse og producentrepræsentanterne for den samlede anden overtrædelse (jf. især artikel 1 og betragtning 358, 359 og 366 til den anfægtede beslutning).

109 Mere præcist fremgår det af flere betragtninger til den anfægtede beslutning, at Deltafina er anset for, på lige fod med de spanske forarbejdningsvirksomheder, at have indgået aftaler og/eller deltaget i samordnet praksis med det formål hvert år i perioden 1996-2001 at fastsætte den (maksimale) gennemsnitlige leveringspris for hver råtobaksort og for alle kvaliteter under ét, og at have fordelt de mængder af de enkelte råtobaksorter, som hver af forarbejdningsvirksomhederne kunne købe hos producenterne (jf. bl.a. betragtning 85, 88, 112, 144, 274, 276, 278, 279, 281-283, 285-287, 301, 303, 305 og 357 til den anfægtede beslutning). Endvidere er Deltafina anset for, på lige fod med de spanske forarbejdningsvirksomheder og i perioden 1999-2001 at have indgået aftaler og/eller deltaget i samordnet praksis med det formål at fastsætte prisgaflerne for hver kvalitetstype inden for de enkelte råtobaksorter, der er anført i prislisterne i bilagene til dyrkningskontrakterne og de yderligere betingelser (jf. bl.a. betragtning 85, 274, 276, 290 og 357 til den anfægtede beslutning).

110 I den anfægtede beslutning er det med andre ord lagt Deltafina til last, at virksomheden har deltaget aktivt og direkte i forarbejdningsvirksomhedernes kartel (jf. bl.a. betragtning 357, 361, 366 og 369 til den anfægtede beslutning). I den henseende

bemærkes det, at Kommissionen især i betragtning 369 til den anfægtede beslutning præciserer, at »Deltafinas rolle i nærværende sag skal anses for at have været direkte og fremtrædende og ikke en begrænset rolle som ekstern koordinator og/eller formidler«.

111 I betragtning 359-366 til den anfægtede beslutning har Kommissionen, under henvisning til andre betragtninger til denne beslutning, redegjort for begrundelsen og de konkrete faktiske forhold, som Kommissionen har lagt til grund for at nå frem til de konklusioner, der er redegjort for i præmis 109 og 110 ovenfor.

112 Denne begrundelse og de faktiske forhold er som følger:

— Deltafina har ved sin direktørs og af og til andre repræsentanters mellemkomst deltaget i visse møder i forarbejdningsvirksomhedernes kartel (betragtning 67, 112 og 363 til den anfægtede beslutning), i det foreliggende tilfælde i møderne den 13. marts 1996 i Madrid (Spanien) (betragtning 88 og 92 til den anfægtede beslutning), den 17. december 1996 (betragtning 117 til den anfægtede beslutning), den 30. januar 1997 i Rom (Italien) (betragtning 118 til den anfægtede beslutning) og i marts 1999 (betragtning 186 til den anfægtede beslutning).

— Når Deltafina ikke var til stede på nogle af møderne i forarbejdningsvirksomhedernes kartel, blev Deltafina af forarbejdningsvirksomhederne orienteret om situationen på det spanske marked for råtobak og den praksis, der var blevet iværksat (betragtning 112, 133-136, 140-143, 145, 149 og 364 til den anfægtede beslutning).

— I 1997 holdt direktøren for Deltafina endog en note i forvaring, som de spanske forarbejdningsvirksomheder havde udarbejdet og undertegnet under et af deres møder, og som indeholdt en nærmere beskrivelse af de forskellige aftaler, de havde indgået (betragtning 122 og 364 til den anfægtede beslutning).

— Deltafina har deltaget i forarbejdningsvirksomhedernes kartels organisering, bl.a. ved at sende breve til dem for at sikre en korrekt udførelse af de ulovlige aftaler, og hvorved Deltafina har optrådt som mægler i forbindelse med uoverensstemmelser mellem virksomhederne (betragtning 140 og 365 til den anfægtede beslutning).

— Deltafina har spillet en central rolle i forbindelse med forhandlingerne mellem de spanske forarbejdningsvirksomheder og producentrepræsentanterne vedrørende prisgaflerne for den overskydende tobak fra høsten 1999 (betragtning 207, 221 og 365 til den anfægtede beslutning).

113 Hvad angår det andet forhold bemærkes indledningsvis, at det følger af fast retspraksis, at retten til forsvar i enhver procedure, som kan føre til, at der pålægges sanktioner, navnlig bøder eller tvangsbøder, er et grundlæggende princip i fællesskabsretten, der skal overholdes, selv om der er tale om en procedure af administrativ karakter (Domstolens dom af 13.2.1979, sag 85/76, Hoffmann-La Roche mod Kommissionen, Sml. s. 461, præmis 9, og af 2.10.2003, sag C-176/99 P, ARBED mod Kommissionen, Sml. I, s. 10687, præmis 19).

114 Det følger navnlig af dette princip, at den klagepunktsmeddelelse, som Kommissionen adresserer til en virksomhed, som den påtænker at pålægge en bøde for overtrædelse af konkurrencereglerne, skal indeholde de væsentlige faktiske forhold, der gøres gældende over for denne virksomhed, såsom de påtalte faktiske omstændigheder, hvorledes disse kvalificeres, og de beviser, Kommissionen støtter sig på, således

at virksomheden er i stand til effektivt at gøre sine argumenter gældende under den administrative procedure, der er indledt mod den (jf. dommen i sagen ARBED mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 113, præmis 20 og den deri nævnte retspraksis).

115 Endvidere skal vurderingen af, om kontradiktionsprincippet er tilsidesat under den administrative procedure, ske på grundlag af de klagepunkter, som Kommissionen har fremført i klagepunktsmeddelelsen og i den beslutning, der afslutter den nævnte procedure (Rettens domme af 29.6.1995, sag T-30/91, Solvay mod Kommissionen, Sml. II, s. 1775, præmis 60, og sag T-36/91, ICI mod Kommissionen, Sml. II, s. 1847, præmis 70). Konstateringen af, at kontradiktionsprincippet er tilsidesat, forudsætter derfor, at det klagepunkt, som virksomheden hævder ikke blev rejst i klagepunktsmeddelelsen, er gjort gældende af Kommissionen i den endelige beslutning.

116 I klagepunktsmeddelelsen i nærværende sag såvel som i den anfægtede beslutning har Kommissionen sondret mellem to horisontale karteller, der er karakteriseret ved en række aftaler og/eller samordnet praksis på det spanske marked for råtobak, hvor det første kartel omfatter sektoren for første forarbejdning og det andet produktionen, og Kommissionen kvalificerer hvert af disse karteller som en sammenhængende og vedvarende overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF (jf. bl.a. punkt 1, 316-318 og 338-340 i klagepunktsmeddelelsen). Som i den anfægtede beslutning er de spanske forarbejdningsvirksomheder og Deltafina holdt ansvarlige for den samlede første overtrædelse og producentrepræsentanterne for den samlede anden overtrædelse (jf. bl.a. punkt 411, 412 og 420 i klagepunktsmeddelelsen).

117 I særdeleshed hvad angår Deltafina fremgår det klart af klagepunktsmeddelelsen, såvel som af den anfægtede beslutning, at denne virksomhed er tillagt ansvaret for overtrædelsen på grund af dens aktive og direkte involvering i forarbejdningsvirksomhedernes kartels aktiviteter. Således har Kommissionen i første sætning i klagepunktsmeddelelsens punkt 415, der er næsten identisk med første sætning i betragtning 361 til den anfægtede beslutning, redegjort for, at »Deltafina har spillet en

særlig aktiv rolle i kartellet med de spanske virksomheder, der forarbejder råtobak«. I punkt 420 i klagepunktsmeddelelsen, der har samme ordlyd som betragtning 366 til den anfægtede beslutning, har Kommissionen endvidere bl.a. konkluderet, at »Deltafina bør anses for at have deltaget aktivt i udarbejdelsen og iværksættelsen af den aftale om gennemsnitspris og mængder, der blev indgået mellem forarbejdningsvirksomhederne fra og med 1996, og i forhandlingen om prislisterne for overskydende tobak i 2000«.

118 Endvidere svarer begrundelsen og de faktiske forhold, som Kommissionen har lagt til grund for at fastlægge klagepunktet om Deltafinas aktive og direkte involvering i overtrædelsen, i det væsentlige til dem, den har gjort gældende i den anfægtede beslutning, og som der er redegjort for i præmis 112 ovenfor (jf. bl.a. punkt 412-420, herunder også de punkter, som disse henviser til, i klagepunktsmeddelelsen).

119 Det må derfor fastslås, at den anfægtede beslutning, i modsætning til det, Deltafina har gjort gældende, ikke er forskellig fra klagepunktsmeddelelsen hvad angår begrundelsen for tilregnelsen af ansvaret for overtrædelsen. Ved læsning af klagepunktsmeddelelsen måtte Deltafina nødvendigvis forstå, at Kommissionen, som den gør det i den anfægtede beslutning, agtede at tilskrive Deltafina en aktiv og direkte involvering i forarbejdningsvirksomhedernes kartels aktiviteter. Klagepunktsmeddelelsen, der har gjort det muligt for Deltafina at gøre sig bekendt med ikke alene klagepunktet om virksomhedens aktive og direkte involvering i overtrædelsen, men også de faktiske forhold, som Kommissionen har lagt til grund i den anfægtede beslutning til støtte for klagepunktet, har gjort sagsøgeren fuldt ud i stand til at sikre sit forsvar under den administrative procedure.

120 Ganske vist er Deltafina i flere passager af den anfægtede beslutning udtrykkelig nævnt som deltager i aftalerne og/eller den samordnede praksis sammen med de spanske forarbejdningsvirksomheder (jf. præmis 109 ovenfor), mens Deltafina ikke er nævnt

som sådan deltager i de tilsvarende passager i klagepunktsmeddelelsen. Imidlertid er der her alene tale om en mindre forskel i fremstillingen af de faktiske omstændigheder, hvorved der alene tages hensyn til de faktiske omstændigheder på en mere præcis måde i den anfægtede beslutning, og hvilken forskel ikke udgør en materiel ændring af klagepunkterne, som disse er beskrevet i klagepunktsmeddelelsen. Det bemærkes i den henseende, at det følger af fast retspraksis, at Kommissionens endelige beslutning ikke nødvendigvis skal være en kopi af klagepunktsmeddelelsen (Domstolens dom af 15.7.1970, sag 41/69, ACF Chemiefarma mod Kommissionen, Sml. 1970, s. 107, org. ref.: Rec. s. 661, præmis 91, og af 7.6.1983, forenede sager 100/80-103/80, Musique Diffusion française m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 1825, præmis 14, samt Rettens dom af 8.10.1996, forenede sager T-24/93 — T-26/93 og T-28/93, Compagnie maritime belge de transports m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1201, præmis 113).

121 Kommissionen har ligeledes udtalt i klagepunktsmeddelelsens punkt 413, hvori den citerer sin beslutning 80/1334/EØF af 17. december 1980 om en procedure i henhold til artikel [81 EF] (IV/29.869 — Støbt glas i Italien) (EFT L 383, s. 19, herefter »beslutningen vedrørende støbt glas«), at det følger af Kommissionens beslutningspraksis, at »når en virksomhed mod bedre vidende tillader og støtter gennemførelsen i praksis af de konkurrencebegrænsninger, der er selve formålet med aftalerne, er virksomheden medansvarlig for de konkurrencebegrænsende virkninger af aftalerne«. Denne bemærkning, der ikke ses tilsvarende i den anfægtede beslutning, og som figurerer i den sektion af klagepunktsmeddelelsen, der vedrører adressaterne for denne og i særdeleshed Deltafina, kunne ved første øjekast fortolkes således, at Kommissionen ikke har bebrejdet Deltafina, at virksomheden har deltaget aktivt og direkte i forarbejdningsvirksomhedernes kartel, men alene, at Deltafina har fremmet overtrædelsen. En sådan fortolkning kan imidlertid ikke tiltrædes, idet den ikke tager højde for de punkter i klagepunktsmeddelelsen, der følger efter den nævnte bemærkning, især punkt 415 og 420, i hvilke Deltafina klart bebrejdes at have deltaget aktivt i forarbejdningsvirksomhedernes kartel (jf. præmis 117 ovenfor). Med denne bemærkning i punkt 413 i klagepunktsmeddelelsen indikerede Kommissionen — selv om det er beklageligt, at Kommissionen ikke har anvendt et mere præcist ordvalg — at en virksomhed kan overtræde forbuddet i artikel 81, stk. 1, EF, såfremt virksomhedens adfærd, som koordineret med andre virksomheders, har til formål at begrænse konkurrencen

på et særligt relevant marked i det fælles marked, uden at dette nødvendigvis indebærer, at virksomheden selv er aktiv på dette relevante marked. Dette fremstår tydeligt, når den nævnte bemærkning læses i sammenhæng med den passage, den stammer fra i beslutningen vedrørende støbt glas.

122 Hvad angår det tredje forhold må det fastslås, at Deltafina ikke har bestridt, at de faktiske omstændigheder, som Kommissionen har lagt til grund i betragtning 359-366 til den anfægtede beslutning for at holde virksomheden ansvarlig for en overtrædelse af artikel 81, EF, som nævnt ovenfor i præmis 112, er underbygget af de beviser, der foreligger i sagen. I forbindelse med nærværende led har Deltafina anfægtet Kommissionens konklusion, ifølge hvilken de nævnte faktiske omstændigheder begrunder, at Deltafina ifalder ansvar for den samlede første overtrædelse.

123 Det bemærkes, at to betingelser skal være opfyldt, for at en virksomhed, der deltager i et kartel, kan ifalde ansvar for den samlede overtrædelse, dels en objektiv og dels en subjektiv (jf. præmis 57-63 ovenfor). Hvad angår den første betingelse skal den pågældende virksomhed have bidraget til gennemførelsen af kartellet, selv om det blot er underordnet, accessorisk eller passivt. For så vidt angår den anden betingelse skal den berørte virksomhed have ladet sin egen vilje komme til udtryk på en sådan måde, at det godtgør, at virksomheden, eventuelt stiltiende, har tilsluttet sig kartellets formål.

124 I det foreliggende tilfælde er det godtgjort, at Deltafina i perioden for overtrædelsen har deltaget aktivt og direkte i gennemførelsen af forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

125 Oplysningerne i sagsakten godtgør, at to repræsentanter fra Deltafina, i det foreliggende tilfælde M., direktør, og C., ansvarlig direktør for indkøb, deltog i forarbejdningsvirksomhedernes kartels første møde den 13. marts 1996 i Madrid, hvor man drøftede priser og omfang af køb af råtobak for produktionsåret 1996/1997, og der blev indgået en prisaftale. Det fremgår af en telefax fra WWTE til Deltafina den 10. april 1996, nævnt i betragtning 95 til den anfægtede beslutning, at Deltafina deltog aktivt i indgåelsen af denne aftale og har affattet mødereferatet, hvori aftalen er optaget. Det fremgår endvidere af denne telefax og af en telefax fra Agroexpansión til Deltafina den 22. april 1996, at WWTE og Agroexpansión har beklaget sig til Deltafina over Cetarsas manglende overholdelse af aftalen.

126 Endnu et møde i forarbejdningsvirksomhedernes kartel blev fastsat til 17. december 1996, hvor M. var til stede. Denne og C. deltog endvidere i forarbejdningsvirksomhedernes kartels møde den 30. januar 1997 i Rom, hvor der blev indgået aftaler om priser og omfang af køb af råtobak for produktionsåret 1997/1998. Det fremgår af sagen, at M. havde opbevaret en note, der blev affattet og undertegnet af de spanske forarbejdningsvirksomheder under det nævnte møde, og som indeholdt en nærmere beskrivelse af de forskellige aftaler, men som M. efterfølgende på samme forarbejdningsvirksomheders foranledning har destrueret.

127 Efterfølgende har WWTE og Agroexpansión flere gange informeret Deltafina om situationen på det spanske marked for råtobak og har beklaget sig til Deltafina over den manglende overholdelse af de aftaler, der er omtalt i præmis 126, og af andre aftaler, der blev indgået i de første måneder af 1997. Således sendte WWTE den 29. april 1997 en telefax til M., hvori WWTE oplyste, at den (gennemsnitlige) minimumspris, som Cetarsa havde accepteret at betale til producenterne, udgjorde en overtrædelse af en aftale, der var indgået mellem forarbejdningsvirksomhederne i nærvær af M., og at det følgelig var umuligt at overholde forpligtelsen til at betale en gennemsnitspris på 50/60 spanske pesetas (PTAS) pr. kilo. Som svar på denne telefax opfordrede M. samme dag i en telefax på brevpapir med Deltafinas hoved WWTE til at »bevare

roen« og mindede om, »at det ikke hjælper nogen at betale mere«. Den 30. april 1997 sendte Agroexpansión en telefax til M., hvori Agroexpansión bl.a. anførte, at »aftalerne og møderne med de øvrige forarbejdningsvirksomheder endnu en gang [var] ufrugtbare og latterlige«, og at Agroexpensión »[havde] overholdt sine engagementer og ville købe 5 mio. kg, men ville betale 30 PTAS mere end sidste år«. Ved telefax af 9. juli 1997 beklagede WWTE sig på ny til Deltafina over Cetarsa, hvorved WWTE bl.a. understregede behovet for at »opnå fred i sektoren«, og at man havde »en aftale uden enighed«. WWTE anførte endvidere i sin telefax: »Som du har sagt flere gange, fungerer det ikke med en prisaftale uden en aftale om mængder. Aftalen om mængder kan ikke være alene for et år […]. Det er nødvendigt med en aftale [af en varighed] på eventuelt fem [eller] minimum tre år.«

128 Den første oktober 1997 sendte Agroexpansión en telefax til Deltafina for at oplyse, at WWTE havde accepteret at betale højere priser end dem, der var blevet aftalt. Som svar på denne telefax skrev M. samme dag på brevpapir med Deltafinas hoved til WWTE for at oplyse denne om, at hvis disse oplysninger skulle vise sig at være korrekte, forelå der et alvorligt problem, og at WWTE's adfærd kunne fortolkes som et »voldsomt angreb« på Agroexpansión. Ved telefax af 2. oktober 1997 til Deltafina fremlagde WWTE sit synspunkt i sagen.

129 Den 6. november 1997 sendte WWTE en telefax til Deltafina, hvori WWTE bl.a. oplyste, at denne »med alle midler« forsøgte at opnå en aftale om mængder, og at WWTE på det møde, der skulle afholdes den 20. november 1997 med de øvrige forarbejdningsvirksomheder, ville foreslå »kautionnering af aftalerne ved deponering af store pengesummer, der stiller sikkerhed for gennemførelsen af aftalerne«. Til denne telefax var der vedhæftet en liste med oplysninger om visse priser, der var blevet betalt af hver af de spanske forarbejdningsvirksomheder.

130 Allerede dagen efter mødet i Madrid den 20. januar 1998 informerede Taes Deltafina om rammeaftalen vedrørende betingelserne for indkøb for produktionsåret 1998/1999, indgået af forarbejdningsvirksomhederne på det nævnte møde.

131 Det fremgår af en aktivitetsrapport fra Agroexpansión af 6. april 1999, at M. i marts 1999 deltog i et møde med de spanske forarbejdningsvirksomheder og Anetab, på hvilket man drøftede priserne for råtobak og fordelingen af de mængder råtobak, der skulle indkøbes for produktionsåret 1999/2000.

132 Endelig deltog Deltafina i 2000 i forhandlingerne mellem forarbejdningsvirksomhederne og producentrepræsentanterne vedrørende prisgaflerne for den overskydende råtobak fra 1999. I særdeleshed til brug for et møde i Anetab, der skulle finde sted i slutningen af februar 2000, sendte M. den 15. februar 2000 en telefax på brevpapir med Deltafinas hoved til Cetarsa, Agroexpansión og WWTE med henblik på at delagtiggøre dem i hans overvejelser, råd og forslag i den forbindelse.

133 Med hensyn til alle de objektive omstændigheder vedrørende Deltafinas deltagelse må det herefter fastslås, at virksomheden i fuldt kendskab til sagen og forsætligt har medvirket i forarbejdningsvirksomhedernes kartel. Det er helt åbenbart, at Deltafina dels ikke kunne overse, dels kendte det konkurrencebegrænsende og ulovlige formål med dette kartel, et formål, der bl.a. er kommet til udtryk ved afholdelse af møder med et konkurrencebegrænsende formål, i udvekslingen af følsomme oplysninger, hvilket Deltafina har deltaget aktivt i under hele overtrædelsesperioden, og i forbindelse med en note, som Deltafina opbevarede, og som indeholdt en nærmere beskrivelse af visse aftaler vedrørende priser og mængder af råtobak, der skulle indkøbes. Det kan i denne sammenhæng tilføjes, at Deltafina, henset til den betydningsfulde position, virksomheden havde på det spanske marked for køb af forarbejdet tobak, og til dennes rolle som ansvarlig for koordineringen og overvågningen af den erhvervsmæssige virksomhed i gruppen Universal i Europa (jf. præmis 142 og 268-272 nedenfor), havde en interesse i, at den pågældende konkurrencebegrænsende praksis blev gennemført.

134 I lyset af det ovenstående må det fastslås, at Kommissionen med rette i den anfægtede afgørelse og uden at tilsidesætte Deltafinas ret til forsvar fastslog, at sagsøgeren havde pådraget sig et ansvar for den overtrædelse, som forarbejdningsvirksomhedernes kartel udgør.

135 Følgelig skal det første led forkastes som ugrundet.

Det andet led om, at den adfærd, som lægges Deltafina til last, i stedet skal lægges Deltafinas direktør til last

— Parternes argumenter

136 Deltafina har gjort gældende, at den adfærd, Deltafina bebrejdes, alene kan lægges Deltafinas direktør, M., til last, eftersom denne altid i forbindelse med forarbejdningsvirksomhedernes kartel har handlet i eget navn og ikke som repræsentant eller organ for selskabet.

137 Deltafina har præciseret, at de spanske forarbejdningsvirksomheder har valgt M. som »vogter af deres aftaler« på grund af de garantier om neutralitet, denne tilbød, og den autoritet inden for tobaksindustrien, han havde i såvel Spanien og Italien som i resten af verden.

138 Kommissionen har nedlagt påstand om afvisning af Deltafinas argumenter.

— Rettens bemærkninger

139 Det skal fastslås, at det fremgår af en række omstændigheder i sagen, at M. har deltaget i forarbejdningsvirksomhedernes kartel ikke i eget navn, men som repræsentant for Deltafina.

140 I den henseende skal det indledningsvis bemærkes, at M. er direktør for Deltafina.

141 Det skal endvidere bemærkes, at M. i forbindelse med visse af kartellets møder var ledsaget af en anden repræsentant fra Deltafina, som udøvede vigtige funktioner i dette selskab (jf. præmis 125 og 126 ovenfor). Ligeledes må det fastslås, at mødet i Rom den 30. januar 1997 (jf. præmis 126 ovenfor) blev afholdt i Deltafinas kontorer, og at de forskellige skrivelser fra M. til de spanske forarbejdningsvirksomheder i forarbejdningsvirksomhedernes kartel blev afsendt på brevpapir med selskabets hoved. Tilmed har M. i telefaxen af 29. april 1997 til WWTE ladet selskabets navn figurere ved siden af sit eget (jf. præmis 127 ovenfor).

142 Endelig står det klart, at M.'s deltagelse i forarbejdningsvirksomhedernes kartels aktiviteter havde til formål at forsvare Deltafinas erhvervsmæssige interesser på det spanske marked. Det skal således for det første bemærkes, at Deltafina er ansvarlig for koordineringen og overvågningen af den erhvervsmæssige virksomhed i gruppen Universal i Europa, og at Deltafina følgelig er direkte berørt af det spanske søsterselskabs, Taes', aktiviteter vedrørende køb af råtobak. For det andet har Deltafina ud over den omstændighed, at selskabet købte næsten hele produktionen af forarbejdet tobak fra Taes (betragtning 27 til den anfægtede beslutning), indgået vigtige kontrakter om køb af forarbejdet tobak med Cetarsa (betragtning 20 og 29 til den anfægtede beslutning) og Agroexpansión (betragtning 21 og 29 til den anfægtede beslutning). Som det fremgår af visse af sagens akter, og som der er enighed om mellem parterne, indvirkede den pris, de spanske forarbejdningsvirksomheder betalte for råtobak, direkte på

den pris, som Deltafina betalte ved køb af forarbejdet tobak (jf. endvidere betragtning 32 til den anfægtede beslutning).

143 Endvidere bemærkes, at Taes i sin redegørelse af 18. februar 2002 (jf. præmis 9 ovenfor) oplyser, at Deltafina havde interesse i indgåelsen af aftalen om købsprisen for overskydende råtobak fra 1999, i det omfang Deltafina ønskede at købe yderligere mængder af forarbejdet tobak. Det kan tilføjes, at der udtrykkeligt er refereret til sagsøgerens situation i en stor del af korrespondancen mellem Deltafina og de spanske forarbejdningsvirksomheder i forbindelse med forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

144 På baggrund af ovenstående betragtninger må det andet led forkastes som ugrundet.

Det tredje led om, at Kommissionen har afslået at give Deltafina aktindsigt i visse belastende dokumenter

— Parternes argumenter

145 Deltafina har hævdet, at Kommissionen ved ikke at give virksomheden aktindsigt i dokumenter, der fastslår, at det spillede en rolle som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel, har tilsidesat dens ret til forsvar og til en retfærdig rettergang.

146 I den henseende har Deltafina gjort gældende, at Kommissionen ikke har imødekommet anmodningen om aktindsigt — fremsat ved telefax af 23. marts 2004 og gentaget ved telefax af 24. november 2004 — i de skriftlige indlæg, der er indgivet af de øvrige virksomheder som svar på den klagepunktsmeddelelse, de er omfattet af. De vigtigste forhold, som Kommissionen har refereret til i den anfægtede beslutning, for at tillægge Deltafina rollen som leder, skulle være visse passager fra Agroexpansións og WWTE's svar på klagepunktsmeddelelsen.

147 Kommissionen har bestridt, at den har støttet ret på forhold, der er indeholdt i Agroexpansións og WWTE's svar på klagepunktsmeddelelsen, for at fastslå, at Deltafina spillede en ledende rolle i forarbejdningsvirksomhedernes kartel. Som det fremgår af betragtning 436 til den anfægtede beslutning, har Agroexpansión og WWTE i deres svar alene bekræftet denne rolle, eller mere præcist de »forhold, denne rolle er udledt af«. De har angiveligt ikke fremført nogen faktisk omstændighed, der ikke allerede var blevet lagt til grund i forhold til Deltafina i klagepunktsmeddelelsen, og som Deltafina derfor har kunnet forsvare sig imod.

— Rettens bemærkninger

148 Af samme grunde som dem, der er nævnt ovenfor i præmis 70-73 og 105, må Deltafinas påstande til støtte for nærværende led forkastes som værende uden relevans. De vil blive undersøgt nedenfor i forbindelse med det sjette anbringende, der er gjort gældende af Deltafina til støtte for virksomhedens påstand om nedsættelse af bødens størrelse.

Det fjerde led vedrørende det forhold, at Kommissionen ikke har afgrænset det relevante produktmarked og det relevante geografiske marked tilstrækkeligt klart i klagepunktsmeddelelsen

— Parternes argumenter

149 Deltafina har gjort gældende, at Kommissionen ikke har afgrænset det relevante produktmarked og det relevante geografiske marked tilstrækkeligt klart i klagepunktsmeddelelsen, og at der derfor er sket en alvorlig tilsidesættelse af virksomhedens ret til forsvar.

150 Deltafina ville ifølge egen opfattelse have kunnet fremlægge faktiske og retlig argumenter for Kommissionen, som ville have foranlediget den til at drage konklusioner end dem, der indgår i den anfægtede beslutning, hvis det pågældende marked var blevet afgrænset »med den ønskede klarhed« i klagepunktsmeddelelsen. Dette ville i særdeleshed have gjort det muligt for Deltafina at fremføre argumenter vedrørende virksomhedens tilstedeværelse eller ej på det relevante marked og dens rolle dér.

151 Kommissionen har afvist Deltafinas påstande.

— Rettens bemærkninger

152 Det skal indledningsvis fastslås, at det fremgår tilstrækkeligt klart og præcist af klagepunktsmeddelelsen, at det relevante marked er det spanske marked for køb og første forarbejdning af råtobak. I klagepunktsmeddelelsen, som i den anfægtede beslutning

(jf. præmis 82 og 83 ovenfor), har Kommissionen detaljeret beskrevet virksomhederne, der foretager første forarbejdning af råtobak i Spanien — ved bl.a. at beskrive deres aktiviteter vedrørende køb og forarbejdning af råtobak såvel som de handelsmæssige forbindelser mellem dem — producenterne af råtobak og deres repræsentanter, forskellige aspekter af råtobaksektoren i Spanien, herunder regionerne for produktion, omfanget og værdien af produktionen, salgsværdien, de forskellige sorter råtobak og de (maksimale) gennemsnitlige leveringspriser for hver af de omhandlede sorter, såvel som de fællesskabsretlige og spanske retlige rammer for råtobak (jf. punkt 15-81 i klagepunktsmeddelelsen). Den analyse, Kommissionen har foretaget i klagepunktsmeddelelsen, tillader fuldt ud at forstå funktionsmåden af det marked, hvor konkurrencen er blevet fordrejet.

153 Dernæst må det fastslås, at det fremgår af Deltafinas svar på klagepunktsmeddelelsen, at virksomheden ikke alene fuldt ud havde forstået, hvordan Kommissionen opfattede det relevante marked i den foreliggende sag, men også havde givet udtryk for sin holdning til egen rolle på dette marked.

154 På den baggrund må det andet anbringendes fjerde led forkastes som ugrundet.

155 Det følger af ovenstående bemærkninger, at det andet anbringende ikke kan tages til følge.

Det tredje anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 81, stk. 1, EF, artikel 2 i forordning nr. 1/2003 og punkt 43 i retningslinjerne vedrørende begrebet påvirkning af handelen i traktatens artikel 81 [EF] og 82 [EF] samt manglende begrundelse

Parternes argumenter

156 Deltafina har hævdet, at Kommissionen ikke har ført tilstrækkeligt bevis for, at den omhandlede konkurrencebegrænsende praksis har påvirket handelen mellem medlemsstaterne.

157 Til støtte for denne påstand har Deltafina for det første gjort gældende, at Kommissionen modsiger sig selv ved at erklære, på den ene side i betragtning 316 til den anfægtede beslutning, at »kartellet mellem forarbejdningsvirksomhederne og Deltafina […] kan udøve en […] indflydelse [direkte eller indirekte, aktuel eller potentiel] på handelen mellem Spanien og de øvrige medlemsstater i det omfang, [kartellet] havde til formål at sikre eksporten af forarbejdet spansk tobak«, og på den anden side i betragtning 412 til den anfægtede beslutning, at »Kommissionen ikke er i besiddelse af afgørende beviser for, hvordan producenternes og forarbejdningsvirksomhedernes overtrædelser rent faktisk har påvirket markedet«.

158 Endvidere kritiserer Deltafina den omstændighed, at Kommissionen har antaget, at der i det foreliggende tilfælde er sket en påvirkning af handelen mellem medlemsstaterne »af den eneste objektive grund, at et produkt, der adskiller sig fra produktet på det sandsynlige relevante marked, af og til kan eksporteres til andre markeder«. Kommissionen har således lagt vægt på et marked, der følger på et senere stadium end det relevante marked, idet dette efterfølgende marked er markedet for forarbejdet tobak. Endvidere har Kommissionen ikke beskrevet »markedskræfterne« på dette efterfølgende marked eller redegjort for, hvorledes det kunne påvirkes »på en

konkurrencebegrænsende og mærkbar måde« af de aktiviteter, der er foregået på det omhandlede marked. Deltafina har endvidere bebrejdet Kommissionen, at den ikke har anerkendt den omstændighed, at markedet for råtobak er »udelukkende nationalt«, idet ikke-spanske virksomheder ikke anerkendes som forarbejdningsvirksomheder i Spanien og ikke kan købe råtobak hos de spanske producenter. Deltafina har tilføjet, at der ikke foregår import af råtobak fra Spanien eller eksport af råtobak til Spanien.

159 Deltafina har ligeledes gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat punkt 43 i retningslinjerne vedrørende begrebet påvirkning af handelen i traktatens artikel 81 [EF] og 82 [EF], der bl.a. fastsætter, at »[s]andsynligheden for, at en konkret aftale vil få indirekte eller potentielle virkninger, skal forklares af den myndighed […], der gør gældende, at handelen mellem medlemsstater kan påvirkes mærkbart«, og at »[h]ypotetiske eller teoretiske virkninger ikke er tilstrækkelige til at fastslå, at EU's konkurrenceregler finder anvendelse«.

160 Deltafina har endelig gjort gældende, at det omhandlede kartel ligner et »[kartel], der omfatter en enkelt medlemsstat« som beskrevet i punkt 78-82 i retningslinjerne vedrørende begrebet påvirkning af handelen i artikel 81 [EF] og 82 [EF]. Deltafina har tilføjet, at ifølge retningslinjerne »ses disse kartellers evne til at fordreje handelen mellem medlemsstater først og fremmest i deres evne til at udelukke konkurrenter fra andre medlemsstater«. Der er imidlertid ikke i den anfægtede beslutning anført nogen omstændighed, der kan føre til, at det fastslås, at der i det foreliggende tilfælde foreligger en sådan udelukkelsesvirkning. Ifølge Deltafina medfører de administrative barrierer, der hindrer udenlandske forarbejdningsvirksomheders etablering i Spanien, og råtobakkens særegne karakteristika, der kræver forarbejdning straks efter høsten og i nærheden af stedet, hvor råtobakken er høstet, »at selv indirekte påvirkning er meget lidt sandsynligt, hvis realisering kunne ændre en hypotetisk påvirkning af handelen mellem medlemsstater til en potentiel påvirkning«.

161 Kommissionen finder, at det tredje anbringende skal forkastes som ugrundet.

162 Kommissionen har for det første understreget, at betingelsen vedrørende påvirkningen af handelen mellem medlemsstater er opfyldt, når den omhandlede aftale på grundlag af de retlige og faktiske omstændigheder med en tilstrækkelig grad af sandsynlighed gør det muligt at forudse, at den vil udøve en direkte eller indirekte, aktuel eller potentiel indflydelse på samhandelen mellem medlemsstaterne. Som følge heraf er det ikke med henblik på anvendelsen af artikel 81 EF nødvendigt at påvise, at samhandelen er reelt berørt.

163 Herefter har Kommissionen påpeget, at den i betragtning 316 og 317 til den anfægtede beslutning har redegjort for grundene til, at den omhandlede konkurrencebegrænsende praksis »potentielt kan« berøre handelen mellem medlemsstaterne. Det er Kommissionens vurdering, at der ikke er nogen modsigelse mellem betragtning 316 og 412 til den anfægtede beslutning.

164 Kommissionen har endvidere gjort gældende, at Deltafina ikke bestrider, at et priskartel på markedet for råtobak kan indvirke på priserne på forarbejdet tobak, og at spansk forarbejdet tobak hovedsageligt er bestemt til eksport. Det er Kommissionens vurdering, at der, henset til disse omstændigheder, ikke var behov for at beskrive markedet for forarbejdet tobak, før den fastslog, at kartellet kunne have en indvirkning på eksporten af dette produkt.

165 Endelig har Kommissionen afvist Deltafinas anbringende om, at det tilkom Kommissionen at påvise, at det omhandlede kartel, der fremstod som et kartel omfattende en enkelt medlemsstat, havde den virkning at udelukke konkurrenter fra andre medlemsstater. I den forbindelse har Kommissionen bl.a. henvist til betragtning 317 til den anfægtede beslutning.

Rettens bemærkninger

166 Det følger af fast retspraksis, at fortolkningen og anvendelsen af den i artikel 81 EF og 82 EF indeholdte betingelse vedrørende påvirkning af samhandelen mellem medlemsstater må tage sit udgangspunkt i formålet med denne betingelse, som er at afgrænse — for konkurrencerettens vedkommende — fællesskabsrettens gyldighedsområde i forhold til medlemsstaternes rets. Fællesskabsretten omfatter således alle aftaler og alle former for samordnet praksis, der er egnet til at bringe den frie handel mellem medlemsstaterne i fare på en måde, der kan skade gennemførelsen af formålene med et indre marked i medlemsstaterne, især gennem en afskærmning af de nationale markeder eller gennem en ændring af konkurrencestrukturen i fællesmarkedet (Domstolens dom af 31.5.1979, sag 22/78, Hugin Kassaregister og Hugin Cash Registers mod Kommissionen, Sml. s. 1869, præmis 17, og af 25.10.2001, sag C-475/99, Ambulanz Glöckner, Sml. I, s. 8089, præmis 47).

167 En vedtagelse, aftale eller samordnet praksis kan kun påvirke handelen mellem medlemsstater, såfremt det på grundlag af en flerhed af objektive, retlige eller faktiske omstændigheder med tilstrækkelig sandsynlighed kan forudses, at den kan udøve en direkte eller indirekte, aktuel eller potentiel indflydelse på handelen mellem medlemsstater på en måde, der kan være til skade for virkeliggørelsen af målene for et mellemstatsligt enhedsmarked. Desuden må denne indflydelse ikke være ubetydelig (Domstolens dom af 28.4.1998, sag C-306/96, Javico, Sml. I, s. 1983, præmis 16, og Ambulanz Glöckner-dommen, nævnt ovenfor i præmis 166, præmis 48).

168 Således skyldes en påvirkning af samhandelen mellem medlemsstater i almindelighed en kombination af flere faktorer, som hver for sig ikke nødvendigvis vil være afgørende (Domstolens dom af 21.1.1999, forenede sager C-215/96 og C-216/96, Bagnasco m.fl., Sml. I, s. 135, præmis 47, og af 29.4.2004, sag C-359/01 P, British Sugar mod Kommissionen, Sml. I, s. 4933, præmis 27).

169 Desuden fremgår det af retspraksis, at selv om artikel 81, stk. 1, EF ikke kræver, at de i bestemmelsen omhandlede karteller mærkbart har påvirket samhandelen inden for Fællesskabet, kræver den bevis for, at kartellerne kan have en sådan virkning (jf. Domstolens dom af 23.11.2006, sag C-238/05, Asnef-Equifax og Administración del Estado, Sml. I, s. 11125, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis).

170 I den foreliggende sag skal det tages i betragtning, at Kommissionen i den anfægtede beslutning i tilstrækkelig grad har fastslået, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel kunne påvirke handelen mellem medlemsstaterne.

171 Kommissionen har i særdeleshed med rette i betragtning 316 til den anfægtede beslutning fastslået, at denne betingelse for anvendelsen af artikel 81 EF var opfyldt, henset til den omstændighed, at forarbejdninsvirksomhedskartellet kunne have en virkning på eksporten af forarbejdet tobak fra Spanien til de øvrige medlemsstater.

172 I den henseende bemærkes, som det fremgår af flere passager i den anfægtede beslutning (jf. bl.a. betragtning 20, 23, 27, 32 og 84 til den anfægtede beslutning), at dels indvirker købsprisen på råtobak direkte på prisen på forarbejdet tobak, dels er spansk forarbejdet tobak i hovedsagen bestemt til eksport. Disse elementer, der som udgangspunkt ikke bestrides af Deltafina, påviser i tilstrækkeligt omfang, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel kunne have en virkning på eksporten af spansk forarbejdet tobak, hvorfor Deltafina ikke med rette kan gøre gældende, at Kommissionen ikke har beskrevet »markedskræfterne« på markedet for det pågældende produkt.

173 Ved vurderingen af, om betingelsen vedrørende indvirkning på handelen mellem medlemsstater er opfyldt, har Kommissionen taget hensyn til, at produktet — forarbejdet tobak — befinder sig på et marked, der udgør et senere stadium end det

relevante marked. Imidlertid er denne tilgang, hvilket Deltafina i øvrigt udtrykkeligt har anerkendt i stævningen, i overensstemmelse ikke alene med retspraksis, hvorefter indvirkningen på samhandelen mellem medlemsstater kan være indirekte (jf. præmis 167), men også med retningslinjerne vedrørende begrebet påvirkning af handelen i artikel 81 [EF] og 82 [EF]. Af punkt 38 i disse retningslinjer fremgår det, at »en indirekte indflydelse ofte opstår i relation til produkter, der er beslægtede med dem, der er genstand for en aftale eller adfærd«, at »der f.eks. kan opstå en indirekte påvirkning, hvor en aftale eller adfærd har indvirkning på de grænseoverskridende aktiviteter i virksomheder, der anvender eller på anden måde har brug for de produkter, der er genstand for aftalen eller adfærden«, og at »en sådan påvirkning f.eks. kan opstå, hvor aftalen eller adfærden angår et mellemliggende produkt, som ikke er genstand for handel, men som anvendes i forbindelse med et færdigprodukt, der er genstand for handel«.

174 Endvidere modsiges på ingen måde Kommissionens konklusion, hvorefter forarbejdningsvirksomhedernes kartel kan indvirke på eksporten af spansk forarbejdet tobak og følgelig på samhandelen i Fællesskabet, af erklæringen i betragtning 412 til den anfægtede beslutning, hvoraf fremgår, at »[Kommissionen] ikke er i besiddelse af afgørende beviser for de reelle virkninger af de overtrædelser, der er begået af producenter og forarbejdningsvirksomheder på markedet, idet det rent faktisk vil være umuligt at afgøre efterfølgende, hvilket prisniveau der ville have fundet anvendelse på det spanske marked for råtobak, hvis den anfægtede praksis ikke havde fundet sted«. Med denne erklæring, der er formuleret i sammenhæng med undersøgelsen af overtrædelsens grovhed, har Kommissionen begrænset sig til at fastslå, at den ikke præcist kan opgøre i tal, hvad der var den reelle virkning af forarbejdningsvirksomhedernes kartel på markedet. Kommissionen udelukker imidlertid ikke, at kartellet kan have haft sådanne virkninger. Tværtimod har Kommissionen, som der redegøres for i præmis 245-259 nedenfor, i den anfægtede beslutning i forbindelse med vurderingen af overtrædelsens grovhed taget den omstændighed i betragtning, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel fra 1998 havde konkret indvirkning på markedet.

175 Idet Kommissionens begrundelse i betragtning 316 til den anfægtede beslutning i sig selv af ovennævnte grunde i tilstrækkelig grad fastslår, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel kunne påvirke handelen mellem medlemsstaterne, er der ikke behov for at undersøge de kritikpunkter, som Deltafina har gjort gældende til anfægtelse af det argument, som Kommissionen, uden at det var nødvendigt, har formuleret i betragtning 317 til den anfægtede beslutning, og hvormed det anføres, at »en aftale som omfatter hele en medlemsstats område, styrker ifølge selve sin natur opdelingen i nationale markeder, hvorved den hæmmer den med EF-traktaten tilstræbte økonomiske sammenvoksning«.

176 Hvad angår mærkbarheden af forarbejdningsvirksomhedernes kartels påvirkning af samhandelen må det fastslås, at Kommissionen i betragtning 317 til den anfægtede beslutning har gjort gældende, at det nævnte kartel omfattede alle de i Spanien anerkendte forarbejdningsvirksomheder, at disse hvert år opkøbte så godt som den samlede mængde af råtobak produceret i Spanien, at kartellet omfattede al opkøbt råtobak, og at råtobakken, når den var blevet forarbejdet, i overvejende grad blev solgt til eksport. Disse forskellige elementer underbygger i tilstrækkelig grad, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel kunne have en mærkbar virkning på samhandelen i Fællesskabet.

177 Det følger af ovenstående betragtninger, at det tredje anbringende må forkastes som ugrundet.

178 Der kan derfor ikke gives medhold i påstanden om annullation af den anfægtede beslutning.

3. *Påstanden om nedsættelse af bødens størrelse*

Det fjerde anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 2 og artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, retningslinjernes punkt 1A og punkt 5, litra d), proportionalitetsprincippet og princippet om »ligebehandling og lige straf« og vedrørende manglende begrundelse

Sammendrag af den anfægtede beslutning

179 I betragtning 404-458 til den anfægtede beslutning har Kommissionen undersøgt spørgsmålet om de bøder, der skal pålægges beslutningens adressater.

180 I betragtning 405 til den anfægtede beslutning har Kommissionen bemærket, at den for at fastsætte bødens størrelse skal tage hensyn til overtrædelsens grovhed og varighed.

181 For som et første skridt at fastsætte grundbeløbet på baggrund af grovheden har Kommissionen i betragtning 407-414 til den anfægtede beslutning vurderet de omhandlede overtrædelsers grovhed i sig selv.

182 Derfor har Kommissionen i betragtning 407 til den anfægtede beslutning først anført, at den for at foretage en sådan vurdering skal tage hensyn til overtrædelsens art, dens konkrete indvirkning på markedet, når den kan måles, og udstrækningen af det relevante geografiske marked.

183 Kommissionen har dernæst i betragtning 408 til den anfægtede beslutning fastslået, at »produktionen af råtobak i Spanien udgør 12 % af EU's produktion«, at »dyrkningsarealet i landet er 14 571 hektar og er koncentreret i de selvstyrende regioner Extremadura (84 %), Andalusien (11,5 %) og Castilien-Léon (3 %)«, og at »markedet er ret begrænset og fortrinsvis koncentreret i en enkelt spansk region«.

184 I betragtning 409 til den anfægtede beslutning har Kommissionen oplyst, at »overtrædelsen imidlertid må anses for at være meget alvorlig, da den går ud på at fastsætte priserne på råtobaksorterne i Spanien og at fordele mængderne«.

185 Hvad angår især producentrepræsentanterne har Kommissionen i betragtning 410 til den anfægtede beslutning anført, at disse har deltaget i aftaler og/eller former for samordnet praksis, der overvejende har haft til formål at fastsætte prisgafler for hver kvalitetstype inden for den enkelte råtobaksort — inden for hvilke de derefter forhandlede om den endelige leveringspris på råtobak — og for den gennemsnitlige mindstepris pr. producent og pr. producentsammenslutning. Kommissionen har tilføjet, at mens marginerne inden for disse prisgafler var meget brede og kunne svinge mellem 100 % som minimum og 380 % som maksimum for hver kvalitet inden for en og samme råtobaksort, tilsigtede producentrepræsentanterne imidlertid ved at aftale den gennemsnitlige mindstepris — pr. producent og pr. producentsammenslutning — at forhøje råtobakkens endelige salgspris over det niveau, der ville være fremkommet ved en fri konkurrence.

186 Hvad angår de spanske forarbejdningsvirksomheder og Deltafina har Kommissionen i betragtning 411 til den anfægtede beslutning understreget, at disse ud over den omstændighed, at de også afstemte prisgaflerne for hver kvalitet og de yderligere betingelser, »indgik hemmelige aftaler om flere andre aspekter vedrørende priser og salgsmængder og især den (maksimale) gennemsnitlige leveringspris for hver råtobaksort

(omfattende alle kvaliteter) og den mængde råtobak, hver forarbejdningsvirksomhed skulle købe«. Kommissionen har tilføjet, at forarbejdningsvirksomhederne og Deltafina fra 1998 endvidere vedtog komplekse kompensations- og overførselsmekanismer med henblik på at sikre overholdelsen af de hemmelige aftaler om priser og mængder.

187 Kommissionen har endelig i betragtning 412 til den anfægtede beslutning anført, at den »ikke er i besiddelse af afgørende beviser for de reelle virkninger af de overtrædelser, der er begået af producenter og forarbejdningsvirksomheder på markedet«, idet »det vil være umuligt at afgøre efterfølgende, hvilket prisniveau der ville have fundet anvendelse på det spanske marked for råtobak, hvis den anfægtede praksis ikke havde fundet sted«. I den efterfølgende betragtning har Kommissionen anført, at »man ikke desto mindre kan sige, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel i hvert fald fra 1998 på grundlag af den hemmelige koordinering af priser og mængder før og efter indgåelsen af dyrkningskontrakter og indtil afslutningen af de endelige transaktioner blev anvendt og håndhævet fuldt ud […] og må have haft en reel indvirkning på markedet«.

188 I betragtning 414 til den anfægtede beslutning har Kommissionen anført, at det på baggrund af foranstående gennemgang må fastslås, at de to overtrædelser skal kvalificeres som »meget alvorlige«. Kommissionen præciserer dog, at den »vil tage hensyn til produktmarkedets relativt begrænsede størrelse«.

189 Dernæst har Kommissionen behandlet de pågældende virksomheder forskelligt, idet den har fundet det passende at »tage hensyn til hver virksomheds specifikke vægt og dermed den ulovlige adfærds reelle indflydelse på konkurrencen, for at den pålagte

bødes afskrækkende virkning kan afpasses i forhold til virksomhedens bidrag til den ulovlige adfærd, der skal straffes« (betragtning 415 til den anfægtede beslutning).

190 Kommissionen sondrer således mellem forarbejdningsvirksomhedernes kartel (betragtning 416-424 til den anfægtede beslutning) og producentrepræsentanternes kartel (betragtning 425-431 til den anfægtede beslutning).

191 Hvad angår forarbejdningsvirksomhedernes kartel finder Kommissionen, at »bøderne bør være afstemte i forhold til de enkelte implicerede parters bidrag til den ulovlige adfærd og deres markedsstilling« (betragtning 416 til den anfægtede beslutning).

192 I den henseende har Kommissionen udtalt, at »Deltafina som udgangspunkt bør pålægges den højeste bøde på grund af dets stærke markedsstilling som største aftager af spansk forarbejdet tobak (Deltafinas handelsforbindelser med Cetarsa, Agroexpansión og Taes er beskrevet i betragtning 20, 21 og 27)«. Ifølge Kommissionen »følger det af denne købekraft, at Deltafina havde større kapacitet end nogen anden til at indvirke på de spanske forarbejdningsvirksomheders adfærd« (betragtning 417 til den anfægtede beslutning).

193 Hvad angår de spanske forarbejdningsvirksomheder har Kommissionen fundet, at disses »bidrag« til den ulovlige praksis »kan anses for at have været stort set ens« (betragtning 418 til den anfægtede beslutning). Den har imidlertid vurderet, at der bør tages hensyn til forarbejdningsvirksomhedernes forskellige størrelse og markedsandele.

194 På det grundlag har Kommissionen inddelt de spanske forarbejdningsvirksomheder i tre kategorier:

— I første kategori placeres Cetarsa, henset til den omstændighed, at Cetarsa med en andel på ca. 67 % af markedet for køb af spansk råtobak er langt den største spanske forarbejdningsvirksomhed og af den grund bør pålægges den højeste bøde (betragtning 419 til den anfægtede beslutning).

— I anden kategori placeres Agroexpanción og WWTE, henset til, at de hver især har en markedsandel på ca. 15 % og bør pålægges en bøde med samme grundbeløb (betragtning 420 til den anfægtede beslutning).

— I tredje kategori placeres Taes, henset til, at Taes alene har en markedsandel på 1,6 % og derfor skal pålægges det laveste grundbeløb (betragtning 421 til den anfægtede beslutning).

195 For at sikre, at bøden har en tilstrækkeligt afskrækkende virkning, har Kommissionen fundet det nødvendigt at anvende en multiplikatorfaktor på det grundbeløb, der pålægges WWTE og Agroexpansión. Kommissionen har i den henseende gjort gældende, at selv om de to selskaber har relativt små markedsandele i Spanien, tilhører de multinationale selskaber, der er i besiddelse af en »betydelig økonomisk og finansiel styrke«, og at »[de] i øvrigt har ageret under deres respektive moderselskabers afgørende indflydelse« (betragtning 422 til den anfægtede beslutning). Kommissionen har følgelig fundet det nødvendigt at hæve grundbeløbet for den bøde, der pålægges de nævnte selskaber, med en multiplikatorfaktor, der tager hensyn til dels størrelsen på de koncerner, de tilhører, dels deres størrelse målt i forhold til andre spanske forarbejdningsvirksomheder (betragtning 423 til den anfægtede beslutning). Kommissionen har således anvendt en multiplikatorfaktor på 1,5 — dvs. en forhøjelse på

50 % — på grundbeløbet for bøden til WWTE og en multiplikatorfaktor på 2 — dvs. en forhøjelse på 100 % — på grundbeløbet for bøden til Agroexpansión.

196 Under hensyntagen til disse forskellige elementer har Kommissionen i betragtning 424 til den anfægtede beslutning fastsat grundbeløbet for bøderne som følger:

— Deltafina: 8 000 000 EUR

— Cetarsa: 8 000 000 EUR

— WWTE: 1 800 000 EUR x 1,5 = 2 700 000 EUR

— Agroexpansión: 1 800 000 EUR x 2 = 3 600 000 EUR

— Taes: 200 000 EUR

197 Hvad endelig angår producentrepræsentanterne har Kommissionen fundet, at hver af disse alene bør pålægges en symbolsk bøde på 1 000 EUR (betragtning 425 og 430 til den anfægtede beslutning). Kommissionen har begrundet denne holdning bl.a. med den omstændighed, at »de regler, der ligger til grund for de kollektive forhandlinger om standardkontrakterne, kunne skabe betydelig usikkerhed om, hvorvidt producentrepræsentanternes og forarbejdningsvirksomhedernes adfærd i den præcise sammenhæng med de kollektive forhandlinger om standardkontrakterne var lovlig« (betragtning 428 til den anfægtede beslutning). Kommissionen har endvidere

bemærket, at »det [var] offentligt kendt, at der foregik forhandlinger om standardkontrakter, og hvad disse resulterede i, og ingen myndigheder havde nogensinde betvivlet, at de var forenelige med EU-retten eller spansk lovgivning, inden denne procedure blev indledt« (betragtning 429 til den anfægtede beslutning).

Parternes argumenter

198 Til støtte for det fjerde anbringende, der er anført subsidiært, har Deltafina i det væsentlige hævdet, at Kommissionen i sin vurdering af grovheden af overtrædelsen og ved fastsættelsen af grundbeløbet for den pålagte bøde ikke har overholdt retningslinjerne og har tilsidesat proportionalitetsprincippet og princippet om »ligebehandling og lige straf«. Deltafina har endvidere gjort gældende, at den anfægtede beslutning ikke er tilstrækkeligt begrundet.

199 I forbindelse med det fjerde anbringende har Deltafina formuleret en række klagepunkter og argumenter, der kan inddeles i syv led.

200 For det første har Deltafina kritiseret den omstændighed, at Kommissionen har kvalificeret overtrædelsen som »meget alvorlig«, selv om den havde medgivet, at det relevante marked havde en »relativt begrænset størrelse«.

201 For det andet har Deltafina bebrejdet Kommissionen, at den har kvalificeret overtrædelsen som »meget alvorlig«, selv om den ikke var i besiddelse af noget bevis for, at overtrædelsen skulle have haft konkret indvirkning på markedet, og at Kommissionen følgelig har tilsidesat retningslinjernes punkt 1A. Under henvisning til en rapport af 13. januar 2005, udarbejdet af Deltafinas økonom, har Deltafina anført, at det fremgår af rapporten, at den anfægtede adfærd sandsynligvis ikke har haft virkning på det spanske marked for råtobak. Det skulle i rapporten være godtgjort, at priserne på den vigtigste spanske tobakssort i overtrædelsesperioden — langt fra at stabilisere sig

eller blive lavere — har undergået en stigning på 21 %, og at priserne på spansk tobak i samme periode »har udvist en overvejende overensstemmelse med europæiske og […] globale priser«.

202 For det tredje har Deltafina hævdet, at den anfægtede beslutning modsiger sig selv, i det omfang Kommissionen i betragtning 413 har anført, at »forarbejdningsvirksomhedernes kartel blev anvendt og håndhævet fuldt ud«, og på den anden side har hævdet det modsatte i betragtning 85, 88, 111, 113, 122, 126, 130, 133, 144, 175, 186, 206, 229, 231-233, 235, 239, 244, 255-257, 284, 294-296, 307 og 319.

203 For det fjerde har Deltafina gjort gældende, at Kommissionen har fordrejet de faktiske omstændigheder ved i betragtning 417 til den anfægtede beslutning at oplyse, at Deltafina er hovedaftager af spansk forarbejdet tobak, og at virksomhedens købekraft har medvirket til at indvirke på de spanske forarbejdningsvirksomheders adfærd. Til støtte for disse påstande har Deltafina på ny henvist til sin økonoms rapport af 13. januar 2005 og især til dennes oversigt nr. 5, hvoraf fremgår, at Deltafinas gennemsnitlige markedsandel hvad angår køb af spansk forarbejdet tobak i den periode, overtrædelsen varede, var 27,5 %, Dimons (herunder Agroexpansión) 25,2 %, Cetarsas 31,6 %, og for Standard Commercial Tobacco Co., Inc. (herunder WWTE) var den ca. 15 %.

204 Deltafina har endvidere gjort gældende, at virksomheden, i modsætning til det oplyste i sammendraget af den anfægtede beslutning, der i overensstemmelse med artikel 30 i forordning nr. 1/2003 blev offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*, ikke er »tre af de spanske forarbejdningsvirksomheders største kunde«. Under henvisning til nævnte rapports oversigt nr. 7 har Deltafina præcicseret, at virksomheden i den periode, overtrædelsen varede, opkøbte søsterselskabet Taes'samlede produktion, i gennemsnit 32,3 % af Cetarsas produktion og gennemsnitligt 19,8 % af Agroexpansións produktion, samt en lille del af WWTE's produktion. Ifølge Deltafina var Cetarsas

vigtigste kunde en»historisk kunde«, som Cetarsa var knyttet til, Altadis SA (tidligere Tabacalera), Agroexpansións største kunde var gruppen Dimon, og WWTE's var gruppen Standard.

205 Endelig har Deltafina kritiseret Kommissionens holdning, ifølge hvilken man for at fastlægge markedsandelene på markedet for køb af spansk forarbejdet tobak skal udelukke de overdragelser, der har fundet sted mellem Cetarsa og Tabacalera/Altadis (jf. præmis 218 nedenfor).

206 For det femte har Deltafina oplyst, at Kommissionen i den anfægtede beslutning medgiver, at »de regler, der ligger til grund for de kollektive forhandlinger om standardkontrakter, kunne skabe betydelig usikkerhed om, hvorvidt producentrepræsentanternes og forarbejdningsvirksomhedernes adfærd var lovlig« (betragtning 428 til den anfægtede beslutning), og at »det [var] offentligt kendt, at der foregik forhandlinger om standardkontrakter, og hvad disse resulterede i, og ingen myndigheder havde nogen sinde betvivlet, at de var forenelige med EU-retten eller spansk lovgivning, inden denne procedure blev indledt« (betragtning 429 til den anfægtede beslutning). Deltafina har anført, at de nævnte omstændigheder har ført Kommissionen til alene at pålægge producenterne en symbolsk bøde på 1 000 EUR, og har kritiseret den omstændighed, at Kommissionen ikke i den anfægtede beslutning har forklaret, hvorfor samme løsning ikke gjorde sig gældende i Deltafinas tilfælde. Deltafina har endvidere hævdet, at Kommissionen har tilsidesat retningslinjernes punkt 5, litra d), hvoraf fremgår, at »[b]egrundelsen for sådanne […] bøder bør anføres i beslutningen«, når en symbolsk bøde på 1 000 EUR pålægges.

207 For det sjette har Deltafina under henvisning til »lige straf« bebrejdet Kommissionen, at den ikke i forbindelse med vurderingen af overtrædelsens grovhed har taget hensyn til den omstændighed, at virksomheden ikke — til forskel fra de spanske forarbejdningsvirksomheder — lægges til last at have udvist nogen »ulovlig karteladfærd eller ført vertikale forhandlinger med producenterne og disses sammenslutninger og kooperativer«.

208 Endelig har Deltafina for det syvende anført, at Kommissionen har tilsidesat ligebehandlingsprincippet, eftersom den mærkbart er afveget fra sin tidligere praksis på området for beregning af størrelsen på bøder i forhold til karteller med virksomheder, der alene er aktive på det produktmarked, hvor den strafbare adfærd er foregået. Under henvisning til endnu en rapport fra Deltafinas økonom af 13. januar 2005 har virksomheden gjort gældende, at den slags karteller i perioden 1991-2004 er blevet straffet med bøder, hvis størrelse i gennemsnit var 0,91 % af det relevante markeds værdi. Deltafina har endvidere bebrejdet Kommissionen, at den ikke i den anfægtede beslutning har redegjort for begrundelsen for, hvorfor den har fundet det nødvendigt således at afvige fra sin tidligere praksis.

209 Deltafina har på baggrund af det ovenstående over for Retten påstået nedsættelse af bødens størrelse.

210 Kommissionen har gjort gældende, at den ikke kan tiltræde et eneste af fjerde anbringendes led.

211 Kommissionen har for det første anført, at den ved fastsættelsen af bødens grundbeløb har taget hensyn til det relevante markeds begrænsede størrelse, og det endog selv om den omhandlede overtrædelse efter sin art var »meget alvorlig«.

212 For det andet har Kommissionen afvist Deltafinas argument om, at Kommissionen ikke var i besiddelse af noget bevis for, at den omhandlede overtrædelse har haft konkret indvirkning på markedet.

213 I den henseende har Kommissionen først anført, at former for restriktiv praksis, der består i fastsættelse af priserne og opdelingen af forsyningskilderne, i sig selv udgør meget grove overtrædelser, selv i fravær af beviser for konkrete indvirkninger af en sådan praksis på markedet (Rettens dom af 14.5.1998, sag T-348/94, Enso Española

mod Kommissionen, Sml. II, s. 1875, præmis 232, og dommen i sagen European Night Services m.fl. mod Kommissionen, nævnt i præmis 77 ovenfor, præmis 136).

214 For det andet har Kommissionen under henvisning til betragtning 413 til den anfægtede beslutning gentaget, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel blev anvendt og håndhævet fuldt ud i det mindste fra 1998, og hævdet, at kartellet derfor med rimelighed kan anses for at have haft indvirkning på markedet, selv om denne ikke kan måles. Kommissionen har tilføjet, at hvis kartellet ikke var i stand til at have nogen indvirkning på prisudviklingen på råtobak, havde forarbejdningsvirksomhederne og Deltafina ikke haft nogen grund til at deltage i kartellet i mere end fem år.

215 Kommissionen har endelig hævdet, at rapporten af 13. januar 2005 fra Deltafinas økonom ikke godtgør, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel var uden konkret indvirkning på markedet.

216 For det tredje har Kommissionen gjort gældende, at det, den hævder i betragtning 413 til den anfægtede beslutning, ikke modsiges af nogen af de betragtninger, Deltafina har nævnt.

217 For det fjerde har Kommissionen anført, at den ikke har begået en fejl ved at hævde, at Deltafina havde en stærk markedsstilling på det spanske marked for køb af råtobak.

218 I den henseende har Kommissionen anført, at den af Deltafina udpegede økonom i sin rapport af 13. januar 2005 har opført Cetarsa blandt aftagerne af forarbejdet tobak, mens denne dog ikke har købt forarbejdet tobak hos tredjemand. Kommissionen har hævdet, at hvis denne økonom ønsker at inkludere Cetarsas salg til Tabecalera/Altadis i det samlede salg på det spanske marked af forarbejdet tobak, er oplysningerne i økonomens rapport ikke realistiske, henset til, at disse salg »ikke kan sammenlignes

med salg til tredjeparteksportører (som Universal/Deltafina, Standard og Dimon), der er grundlaget for dynamikken i forarbejdningsvirksomhedernes kartel«. Kommissionen har oplyst, at Cetarsa indtil midten af 1990'erne praktisk talt solgte al den tobak, denne forarbejdede, til Tabacalera, og at de to virksomheder i det mindste indtil 1998 var under statskontrol. Kommissionen har derfor vurderet, at de handelsmæssige transaktioner mellem Tabacalera og Cetarsa i forarbejdningsvirksomhedernes kartels første år, dvs. 1996-1998, svarede til salg inden for en og samme gruppe, og at de ikke kan medtages i beregningen af mængden af den tobak, der er købt af tredjemand (»eksporttobakken«). Ifølge Kommissionen er Deltafinas gennemsnitlige markedsandel — når Cetarsas salg til Tabacalera/Altadis ikke medregnes — på markedet for køb af forarbejdet tobak i Spanien i 1996-2001 klart over 27,5 % og er under alle omstændigheder den største.

219 Kommissionen har tilføjet, at Deltafina uden tvivl ligeledes var Cetarsas, Agroexpansións og Taes' vigtigste kunde.

220 Endelig har Kommissionen under henvisning til visse nærmere passager i den anfægtede beslutning gjort gældende, at Deltafina havde flere »handelsmæssige forbindelser« med forarbejdningsvirksomhederne, »idet Deltafina sammen med Cetarsa havde underskrevet kontrakter om forarbejdning og tærskning af en del af Taes' og Agroexpansións tobak«.

221 Ifølge Kommissionen indtog Deltafina takket være Taes', Agroexpansións og Cetarsas køb af tobak samt indgåelsen af kontrakter med Cetarsa om forarabejdning af tobak fra Taes, en»helt igennem særlig« stilling på det spanske marked.

222 For det femte har Kommissionen hævdet, at den i den anfægtede beslutning i tilstrækkeligt omfang har begrundet sin vurdering af konsekvenserne af den usikkerhed, de spanske retsregler har skabt for de forskellige berørte virksomheders og sammenslutningers adfærd.

223 For det sjette har Kommissionen afvist kritikken vedrørende den manglende hensyntagen til den omstændighed, at Deltafina ikke er blevet bebrejdet at have deltaget »i møderne og i ulovlige vertikale forhandlinger« med producenterne og disses sammenslutninger og kooperativer.

224 For det syvende har Kommissionen gjort gældende, at den ikke på noget tidspunkt hverken formelt eller uformelt har påtaget sig at overholde den praksis for beregning af bødernes størrelse, som Deltafina har påberåbt sig. Endvidere har Kommissionen bemærket, at den i henhold til forordning nr. 1/2003 har et bredt skøn ved beregningen af bødernes størrelse, at den skal vurdere overtrædelsens grovhed på grundlag af flere forhold, der ikke figurerer på en bindende eller udtømmende liste over kriterier, der skal tages hensyn til, og at Kommissionens tidligere beslutningspraksis ikke i sig selv udgør en retlig ramme for bøder på konkurrenceområdet, idet den retlige ramme alene er fastsat i forordning nr. 1/2003.

Rettens bemærkninger

225 Før gennemgangen af Deltafinas argumenter fremsættes en række generelle bemærkninger om beregningen af bøders størrelse, og især om vurderingen af overtrædelsens grovhed.

— Generelle bemærkninger

226 I henhold til artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003 skal der »[v]ed fastlæggelse af bødens størrelse […] tages hensyn til både overtrædelsens grovhed og varighed«. Samme angivelse fremgik af artikel 15, stk. 2, andet afsnit, i forordning nr. 17, der var gældende på tidspunktet for overtrædelsen i nærværende sag.

227 Ifølge fast retspraksis har Kommissionen et vist skøn ved udmålingen af bødernes størrelse, for at virksomhederne tilskyndes til at overholde konkurrencereglerne (Rettens dom af 6.4.1995, sag T-150/89, Martinelli mod Kommissionen, Sml. II, s. 1165, præmis 59, af 11.12.1996, sag T-49/95, Van Megen Sports mod Kommissionen, Sml. II, s. 1799, præmis 53, og af 21.10.1997, sag T-229/94, Deutsche Bahn mod Kommissionen, Sml. II, s. 1689, præmis 127).

228 Det fremgår endvidere af fast retspraksis, at grovheden af overtrædelser af Fællesskabets konkurrenceregler skal fastslås på grundlag af en lang række forhold, herunder sagens særlige omstændigheder, dens sammenhæng og bødernes afskrækkende virkning, uden at der er opstillet en bindende eller udtømmende liste over de kriterier, som obligatorisk skal tages i betragtning (Domstolens dom af 28.6.2005, forenede sager C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P — C-208/02 P og C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 5425, præmis 241, og dommen i sagen Dalmine mod Kommissionen, nævnt i præmis 34 ovenfor, præmis 129).

229 I nærværende sag fremgår det af den anfægtede beslutning, at Kommissionen har beregnet de pålagte bøders størrelse på grundlag af den generelle metode, den har fastsat i retningslinjerne, også selv om den ikke udtrykkeligt nævner disse i den anfægtede beslutning.

230 Selv om retningslinjerne ikke kan anses for retsregler, som vedkommende myndighed under alle omstændigheder er forpligtet til at overholde, fastsætter de dog vejledende regler for den praksis, der skal følges, og som vedkommende myndighed ikke kan fravige i konkrete tilfælde uden at angive grunde, som er i overensstemmelse med princippet om ligebehandling (Domstolens dom af 18.5.2006, sag C-397/03 P, Archer Daniels Midland og Archer Daniels Midland Ingredients mod Kommissionen, Sml. I, s. 4429, præmis 91). Det forhold, at Kommissionen i retningslinjerne har præciseret sin tilgang til vurderingen af en overtrædelses grovhed, er ikke til hinder for, at den vurderer overtrædelsen samlet på grundlag af alle de relevante omstændigheder, herunder de elementer, som ikke udtrykkeligt er nævnt i retningslinjerne (Rettens dom af 14.12.2006, forenede sager T-259/02 — T-264/02 og T-271/02, Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 5169, præmis 237).

231 Ifølge den i retningslinjerne fastsatte metode tager Kommissionen ved beregningen af de bøder, der skal pålægges de berørte virksomheder, udgangspunkt i et bestemt beløb, som fastsættes på grundlag af overtrædelsens grovhed »i sig selv«. Ved vurderingen af denne grovhed skal der tages hensyn til overtrædelsens art, dens konkrete indvirkning på markedet — når den kan måles — og det berørte geografiske markeds udstrækning (retningslinjernes punkt 1A, første afsnit).

232 I den forbindelse klassificeres overtrædelserne i tre kategorier, nemlig »lidet alvorlige overtrædelser«, for hvilke den påregnelige beløbsramme for bøderne går fra 1 000 til 1 mio. EUR, »alvorlige overtrædelser«, for hvilke den påregnelige beløbsramme går fra 1 mio. til 20 mio. EUR, og »meget alvorlige overtrædelser«, for hvilke den påregnelige beløbsramme går fra 20 mio. EUR (punkt 1A, andet afsnit, første til tredje led). Hvad angår de meget alvorlige overtrædelser har Kommissionen præciseret, at det i det væsentlige drejer sig om horisontale begrænsninger såsom »priskarteller« og markedsopdelende karteller eller andre former for praksis, der er til skade for det indre marked, såsom begrænsninger, der tager sigte på at isolere nationale markeder eller klare tilfælde af misbrug af en dominerende stilling begået af virksomheder, der har en monopollignende stilling (punkt 1A, andet afsnit, tredje led).

233 Det bemærkes, at de tre aspekter af vurderingen af overtrædelsens grovhed nævnt ovenfor i præmis 231 ikke vejer lige tungt i den samlede vurdering. Navnlig for kvalificeringen af en overtrædelse som »meget alvorlig« spiller dens art en væsentlig rolle. I denne henseende fremgår det af beskrivelsen af meget alvorlige overtrædelser i retningslinjerne, at aftaler eller samordnet praksis, der især har til formål at fastsætte priser eller at opdele markedet, alene på grund af deres egen beskaffenhed kan føre til kvalifikationen »meget alvorlig«, uden at det er fornødent at beskrive den pågældende adfærd nærmere ved at angive dens særlige virkning eller geografiske udstrækning. At det forholder sig således, bekræftes af, at der i beskrivelsen af alvorlige overtrædelser udtrykkeligt henvises til indflydelse på markedet og til virkninger inden for store dele af fællesmarkedet, mens der derimod i beskrivelsen af meget alvorlige overtrædelser ikke opstilles noget krav om en konkret indflydelse eller om fremkaldelse af virkninger inden for et bestemt geografisk område (jf. i denne retning Rettens dom af 27.7.2005, forenede sager T-49/02 — T-51/02, Brasserie nationale m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 3033, præmis 178, og af 25.10.2005, sag T-38/02, Groupe Danone mod Kommissionen, Sml. II, s. 4407, præmis 150).

234 Der er en indbyrdes sammenhæng mellem de tre aspekter af vurderingen af overtrædelsens grovhed, for så vidt som en høj grad af grovhed i forhold til et eller flere af aspekterne kan kompensere for overtrædelsens mindre grovhed i andre aspekter (dommen i sagen Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 230, præmis 241).

— Om første led vedrørende den manglende hensyntagen til produktmarkedets relativt begrænsede størrelse

235 Det fremgår af betragtning 408 til den anfægtede beslutning, at Kommissionen i sin vurdering af overtrædelsens grovhed har taget hensyn til den begrænsede størrelse af såvel det relevante geografiske marked som produktmarkedet.

236 Det fremgår af betragtning 408, sammenholdt med betragtning 409 til den anfægtede beslutning (jf. præmis 184 ovenfor), og især af anvendelsen af adverbiet »dog« i sidstnævnte betragtning, at Kommissionen har vurderet, at overtrædelsen til trods for disse markeders begrænsede størrelse skulle kvalificeres som »meget alvorlig«, idet den »bestod i fastsættelse af priserne for råtobaksorterne i Spanien og fordelingen af mængderne«.

237 Det må først fastslås, at denne vurdering er fuldt begrundet.

238 Hvad angår det geografiske markeds udstrækning udgør denne ifølge retningslinjerne kun ét af de tre relevante kriterier, der skal tages hensyn til ved den samlede vurdering af overtrædelsens grovhed. Blandt disse indbyrdes sammenhængende kriterier har overtrædelsens art en afgørende betydning (jf. præmis 233 og 234 ovenfor).

239 Det står klart, at den overtrædelse, der er lagt forarbejdningsvirksomhederne og Deltafina til last, og som består i fastsættelse af priserne på de forskellige råtobaksorter i Spanien og i fordelingen af mængderne af den råtobak, der kan købes hos producenterne, ifølge sin art udgør en meget grov overtrædelse. Det bemærkes i den henseende, at aftaler og samordnet praksis, som består i direkte eller indirekte fastsættelse af købs- eller salgspriser eller andre transaktionsvilkår, begrænsning af eller kontrol med produktion, afsætning, teknisk udvikling eller investeringer, opdeling af markeder eller forsyningskilder, i henhold til artikel 81, stk. 1, litra a), b) og c), EF er udtrykkeligt uforenelige med fællesmarkedet. Overtrædelser af denne type, navnlig sådanne, som vedrører horisontale aftaler, er af retspraksis kvalificeret som særligt grove, eftersom de indebærer et direkte indgreb i de væsentlige konkurrenceparametre på det pågældende marked (Rettens dom af 11.3.1999, sag T-141/94, Thyssen Stahl mod Kommissionen, Sml. II, s. 347, præmis 675) eller åbenbare overtrædelser af Fællesskabets

konkurrenceregler (Rettens dom af 14.5.1998, sag T-311/94, BPB de Eendracht mod Kommissionen, Sml. II, s. 1129, præmis 303). Det skal ligeledes bemærkes, at meget alvorlige overtrædelser i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i retningslinjernes punkt 1A, andet afsnit, tredje led, »hovedsagelig drejer sig om horisontale begrænsninger såsom priskarteller og markedsopdelende karteller«. Hertil kan tilføjes den omstændighed, der er omtalt i betragtning 411 til den anfægtede beslutning, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel omfattede et hemmeligt aspekt, der udgør et forhold, som kan forøge grovheden af overtrædelsen.

240 Endvidere er det geografiske markeds udstrækning ikke et selvstændigt kriterium i den forstand, at kun overtrædelser, der faktisk berører de fleste medlemsstater, kan kvalificeres som »meget alvorlige«. Det fremgår hverken af traktaten, forordning nr. 17 eller forordning nr. 1/2003, retningslinjerne eller retspraksis, at kun geografisk set meget omfattende begrænsninger kan kvalificeres således (jf. i denne retning Rettens dom af 18.7.2005, sag T-241/01, Scandinavian Airlines System mod Kommissionen, Sml. II, s. 2917, præmis 87).

241 Følgelig er den begrænsede udstrækning af det omhandlede geografiske marked ikke til hinder for, at overtrædelsen i nærværende sag kvalificeres som »meget alvorlig«.

242 Denne løsning gælder så meget desto mere hvad angår det relevante produkmarkeds begrænsede størrelse, henset til, at produktmarkedets størrelse i princippet ikke er et element, som obligatorisk skal tages i betragtning, men alene et relevant element blandt andre ved vurderingen af overtrædelsens grovhed og beregningen af bødens størrelse (jf. i denne retning dommen i sagen Dalmine mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 132).

243 Det skal dernæst bemærkes, at selv om Kommissionen har fundet, at det relevante geografiske markeds og produktmarkeds begrænsede størrelse ikke var til hinder for, at overtrædelsen blev kvalificeret som meget alvorlig, har den ikke desto mindre

fuldt ud taget hensyn til den begrænsede størrelse i forbindelse med fastsættelsen af grundbeløbet for bøderne, der er udmålt på grundlag af overtrædelsens grovhed (jf. især betragtning 414 til den anfægtede beslutning). Kommissionen har således alene fastsat et grundbeløb på 8 000 000 EUR for Deltafina, mens den dog ifølge retningslinjerne, henset til, at der var tale om en meget alvorlig overtrædelse, kunne have fastsat et grundbeløb på mindst 20 000 000 EUR.

244 På grundlag af det ovenstående må det fjerde anbringendes første led forkastes.

— Det andet led vedrørende vurderingen af den konkrete indvirkning af overtrædelsen på markedet

245 Det bemærkes indledningsvis, at det fremgår af retningslinjernes punkt 1A, første afsnit, at der »[v]ed vurderingen af overtrædelsens grovhed skal […] tages hensyn til overtrædelsens art, overtrædelsens konkrete indvirkning på markedet — når den kan måles — og det berørte markeds udstrækning«.

246 Det skal endvidere bemærkes, at overtrædelsens art spiller en væsentlig rolle for kvalificeringen af overtrædelser som meget alvorlige, og at aftaler eller samordnet praksis, der har til formål at fastsætte priser eller at opdele markedet, alene på grund af deres egen beskaffenhed kan føre til kvalificeringen »meget alvorlig«, uden at det er fornødent at beskrive den pågældende adfærd nærmere ved at angive dens særlige indvirkning eller geografiske udstrækning (jf. præmis 233 ovenfor).

247 Kommissionen har i den anfægtede beslutning i forbindelse med vurderingen af overtrædelsens grovhed taget den omstændighed i betragtning, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel fra 1998 havde haft konkret indvirkning på markedet, selv om Kommissionen dels allerede på grundlag af overtrædelsens art havde kvalificeret denne som »meget alvorlig« (betragtning 409-411 til den anfægtede beslutning), dels havde vurderet, at den nævnte indvirkning ikke kunne opgøres i præcise tal (betragtning 412 til den anfægtede beslutning).

248 Når Kommissionen således har valgt at tage hensyn til overtrædelsens konkrete indvirkning på markedet, skal den fremlægge indicier, der er konkrete, troværdige og tilstrækkelige til at bedømme den faktiske påvirkning, som overtrædelsen har kunnet have på konkurrencen på det pågældende marked (jf. i denne retning Rettens dom af 27.9.2006, sag T-322/01, Roquette Frères mod Kommissionen, Sml. II, s. 3137, præmis 73-75).

249 Kommissionen har i det foreliggende tilfælde i den del af den anfægtede beslutning, der omhandler vurderingen af overtrædelsens grovhed (jf. betragtning 413 til den anfægtede beslutning), for at fastslå, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel fra 1998 havde reel indvirkning på markedet, ikke tilvejebragt sådanne oplysninger, men begrænset sig til at henvise til den omstændighed, at dette kartel fra det nævnte tidspunkt havde været anvendt og håndhævet fuldt ud, hvilket alene kan betragtes som et begyndende tegn på eksistensen af sådanne virkninger (jf. præmis 252 nedenfor).

250 Den omstændighed, at Kommissionen i denne del af den anfægtede beslutning ikke i tilstrækkelig grad har godtgjort, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel har haft konkret indvirkning på markedet, har imidlertid ingen indflydelse på kvalificeringen af overtrædelsen som »meget alvorlig«. Denne kvalificering forbliver nemlig fuldt ud passende på grund af den nævnte overtrædelses egen beskaffenhed (jf. præmis 233, 238, 239 og 246 ovenfor).

251 Desuden er Retten af den opfattelse, som led i dens fulde prøvelsesret, at dette fravær af tilstrækkelig bevisførelse for konkret indvirkning på markedet ikke kan påvirke bødens grundbeløb, der er fastsat af Kommissionen på grundlag af overtrædelsens grovhed.

252 Henset til den omstændighed, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel omfattede alle de i Spanien anerkendte forarbejdningsvirksomheder, at disse hvert år opkøbte så godt som den samlede mængde af råtobak produceret i Spanien, og at kartellet omfattede al råtobak, der var opkøbt af de nævnte forarbejdningsvirksomheder, skal det for det første bemærkes, at den effektive iværksættelse af nævnte kartel udgør et begyndende tegn på eksistensen af indvirkninger på markedet.

253 For det andet må det fastslås, at den anfægtede beslutning i andre dele end den, der vedrører vurderingen af overtrædelsens grovhed, indeholder oplysninger om kartellets konkrete indvirkning på markedet.

254 Kommissionen har således i betragtning 173 til den anfægtede beslutning anført, at »prisstigninger, der fandt sted i årene forud [for 1998], ophørte, og priserne faldt endda«. Kommissionen har i en erklæring af 15. februar 2002 tilføjet, at Agroexpansión har oplyst, at »de spanske forarbejdningsvirksomheder under produktionsåret 1998/1999 generelt har overholdt de beskrevne kompromisser«, og at »det således for første gang er lykkedes at tilføre markedet en vis stabilitet, der har bremset tidligere års stigninger i købspriserne og afbalanceret magten under de fælles forhandlinger med produktionssektoren«.

255 Kommissionen har ligeledes i betragtning 301 til den anfægtede beslutning oplyst, at den maksimale gennemsnitlige leveringspris, som forarbejdningsvirksomhederne og Deltafina enedes om, »fastsætter […] meget direkte den endelige pris, der er betalt for hver enkelt råtobaksort«, og at »overtrædelsens virkning på konkurrencen har været

mærkbar i det omfang forarbejdningsvirksomhederne, der aftalte [den maksimale] gennemsnitlige leveringspris, der skulle betales producenterne, således i maksimalt omfang opnåede at regulere og til deres fordel nedsætte de slutpriser, de betalte producenterne, til under det niveau, der ville være fremkommet ved fri konkurrence«.

256 Endelig har Kommissionen i betragtning 314 til den anfægtede beslutning oplyst, at det fremgår af det skema, der indgår i betragtning 38 til den nævnte beslutning, at »priserne [fra 1998] stabiliserede sig og endda faldt (i 1998 var det gennemsnitlige prisfald 4,8 % på samtlige sorter)«. Under henvisning til betragtning 173 til den anfægtede beslutning har Kommissionen gentaget, at Agroexpansión ligeledes har bekræftet eksistensen af en forbindelse mellem forarbejdningsvirksomhedernes kartel og prisfaldet.

257 Ovenstående vurderinger drages ikke i tvivl af oplysningerne i Deltafinas økonoms rapport af 13. januar 2005. Denne økonom anerkender således for det første udtrykkeligt, at der indtraf ét prisfald i 1998 på alle råtobaksorterne. Hvad angår perioden 1999/2001 fremgår det for det andet af rapporten, at selv om priserne på tobaksorten »Virginia« steg, forblev priserne på de andre sorter stabile, eller de faldt. Det kan således ikke udelukkes, at priserne på tobaksorten »Virginia« uden kartellets eksistens ville være steget i et endnu større omfang, eller at priserne på de øvrige tobaksorter ville være steget i stedet for at stabilisere sig eller falde. Hvad angår den sammenligning, som økonomen har foretaget mellem prisudviklingen dels på det spanske marked for tobaksorten »Virginia«, dels på markedet hos tre andre medlemsstater med den største produktion af råtobak, er denne ikke overbevisende, henset til, at konkurrencebetingelserne og de gældende regler på hvert af disse nationale markeder ikke nødvendigvis svarer til hinanden.

258 For det tredje må det fastslås, at når Kommissionen i den anfægtede beslutning klart har bestemt grovheden af overtrædelsen under hensyntagen til de reelle indvirkninger af forarbejdningsvirksomhedernes kartel på markedet, er den omstændighed, at disse indvirkninger alene har vedrørt en del af overtrædelsesperioden, i det omhandlede tilfælde fra 1998, et element, der, sammen med den omstændighed, at det relevante geografiske marked og produktmarked har en begrænset størrelse, har bragt Kommissionen til alene at fastsætte et grundbeløb på 8 000 000 EUR i forhold til Deltafina, mens den ifølge retningslinjerne, henset til, at der er tale om en meget alvorlig overtrædelse, havde kunnet fastsætte et grundbeløb på mindst 20 000 000 EUR.

259 Det følger af ovenstående overvejelser, at det fjerde anbringendes andet led skal forkastes.

— Det tredje led vedrørende en modsigelse mellem betragtning 413 til den anfægtede beslutning og andre betragtninger til denne beslutning

260 Det skal fastslås, at der i modsætning til det, Deltafina har påstået, ikke eksisterer nogen modsigelse mellem påstanden i betragtning 413 til den anfægtede beslutning, hvorefter »forarbejdningsvirksomhedernes kartel blev anvendt og håndhævet fuldt ud«, og de øvrige betragtninger, som Deltafina har nævnt.

261 Deltafinas påstand udspringer for det første af en ufuldstændig læsning af den pågældende passage i betragtning 413 til den anfægtede beslutning. I den nævnte passage har Kommissionen anført, at den fulde anvendelse og håndhævelse af forarbejdningsvirksomhedernes kartel først fandt sted fra 1998. Betragtning 85, 88, 111, 122, 133, 144, 284 og 307 til den anfægtede beslutning vedrører dog dette kartels funktion i 1996 og 1997.

262 Herudover er oplysningerne i betragtning 113, 126 og 130 til den anfægtede beslutning ikke relevante, eftersom disse betragtninger vedrører producentrepræsentanternes kartel og ikke forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

263 På samme måde indeholder betragtning 175, 206, 229, 231-233, 235, 239, 255-257, 294, 295 og 319 til den anfægtede beslutning en redegørelse for problemer vedrørende de bilaterale forhandlinger mellem forarbejdningsvirksomhederne og producentrepræsentanterne. Som det imidlertid fremgår af betragtning 295 til den anfægtede beslutning, »ændrer det manglende resultat [af disse] bilaterale forhandlinger […] ikke arten af forarbejdningsvirksomhedernes konkurrencebegrænsende adfærd«. Ovennævnte problemer er med andre ord ikke relevante for anvendelsen og håndhævelsen fra 1998 af forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

264 Hvad angår betragtning 186 til den anfægtede beslutning erklæres det ganske vist deri, at de drøftelser, der fandt sted i begyndelsen af 1999 mellem forarbejdningsvirksomhederne, ikke førte til indgåelsen af en aftale, men det oplyses endvidere, at de besluttede at forlænge rammeaftalen fra det foregående år. Dette fremgår endnu klarere af den efterfølgende betragtning.

265 I den anfægtede beslutnings betragtning 244, der vedrører 2001, har Kommissionen begrænset sig til at anføre, at den »ikke er i besiddelse af eksempler på udvekslinger af oplysninger i høstperioden«. Den har dog ikke af den grund gjort gældende, at aftalerne mellem Deltafina og de spanske forarbejdningsvirksomheder ikke blev anvendt fuldt ud det pågældende år. Kommissionen har tværtimod i betragtning 236 til den anfægtede beslutning oplyst, at rammeaftalen fra 1998 blev forlænget i 2001. Det skal tilføjes, at det fremgår af betragtning 240 til den anfægtede beslutning, at alle de spanske forarbejdningsvirksomheder i forbindelse med den administrative procedure udtrykkeligt har indrømmet, at den nævnte rammeaftale blev forlænget indtil den 3. oktober 2001.

266 Endelig har Kommissionen i betragtning 296 til den anfægtede beslutning begrænset sig til at oplyse, at aftalerne eller den samordnede praksis, hvori forarbejdningsvirksomhederne og Deltafina har deltaget, har en »sammenhængende og vedvarende karakter«.

267 Herefter må det fjerde anbringendes tredje led forkastes som ugrundet.

— Det fjerde led vedrørende en fejlagtig betegnelse af Deltafina som den største aftager af forarbejdet tobak i Spanien

268 Det skal fastslås, at Kommissionen i modsætning til det, Deltafina har hævdet, ikke har begået nogen fejl ved at anse denne virksomhed for at indtage den stærkeste markedsstilling på markedet for køb af forarbejdet spansk tobak.

269 For det første er der på ingen måde med oplysningerne i rapporten fra Deltafinas økonom gjort indsigelse mod Kommissionens vurdering. I den henseende må det fastslås, at Cetarsa i rapportens skema nr. 5 omtales blandt de virksomheder, der køber spansk forarbejdet tobak, selv om den er en virksomhed, der er beskæftiget med første forarbejdning og ikke køber forarbejdet tobak hos tredjeparter. Som Deltafina har forklaret i sin besvarelse af et af de skriftlige spørgsmål fra Retten, vedrører oplysningerne i dette skema i realiteten salget til cigaretproducenterne af forarbejdet spansk tobak. Selv om der endvidere tages hensyn til oplysningerne fremsat af Deltafinas økonom, var det Deltafina og ikke Cetarsa, der var den største sælger i 2000 og 2001 af forarbejdet spansk tobak. Således dækkede Deltafina i de nævnte år henholdsvis

31,6 % og 28,7 % af markedet for salg af forarbejdet spansk tobak, mens Cetarsas markedsandele var henholdsvis 26,7 % og 27,6 %.

270 For det andet kan det ikke bestrides, at Deltafina var den største kunde hos tre af de fire spanske forarbejdningsvirksomheder. Det er således uomtvistet mellem parterne, at Taes solgte den største andel af sin produktion til Deltafina. Som det dernæst fremgår af betragtning 21 til den anfægtede beslutning og af skema nr. 7 i rapporten fra Deltafinas økonom, var Deltafina klart den største kunde hos Agroexpansión i årene 1996 til 1998. I en besvarelse af 15. marts 2002 af Kommissionens anmodning om oplysninger har Cetarsa endvidere oplyst, at dens største kunder — rangordnet efter størrelse — var Deltafina, Altadis og Dimon. Endelig fremgår det af samme skema, at Deltafina i 1999 og 2000 var kunde hos de fire spanske forarbejdningsvirksomheder.

271 For det tredje skal endvidere bemærkes, at Deltafina ud over de handelsmæssige relationer omtalt ovenfor havde andre handelsmæssige relationer med visse forarbejdningsvirksomheder. Som det fremgår af betragtning 29 til den anfægtede beslutning, havde Deltafina, hvilket virksomheden ikke har bestridt, indgået kontrakter med Cetarsa, der havde et overskud af forarbejdningskapacitet, om behandling og tærskning af en del af Taes' og Agroexpansións tobak.

272 Ovenstående forskellige elementer godtgør i tilstrækkeligt omfang, at Deltafina i højere grad end nogen anden kunne indvirke på de spanske forarbejdningsvirksomheders adfærd, hvilket Kommissionen har bemærket i betragtning 417 til den anfægtede beslutning.

273 Følgelig skal det fjerde anbringendes fjerde led forkastes som ugrundet.

— Det femte led vedrørende manglende begrundelse i forhold til konsekvenserne af den usikkerhed, de spanske retsregler og de spanske myndigheders indstilling har skabt for beregningen af bødernes størrelse

274 I modsætning til det af Deltafina hævdede, har Kommissionen på meget præcis vis i den anfægtede beslutning fremlagt begrundelsen for, hvorfor den usikkerhed, de spanske retsregler og de spanske myndigheders indstilling har skabt i forbindelse med forhandlingen om standardkontrakterne, berettiger til pålæggelse af en symbolsk bøde alene i forhold til producentrepræsentanterne.

275 I den henseende skal for det første bemærkes, at den anfægtede beslutning, således som sammenfattet i betragtning 275-277 til den anfægtede beslutning, og som beskrevet i præmis 15-21 og 107 ovenfor, vedrører to horisontale karteller, hvor det ene omfatter de spanske forarbejdningsvirksomheder og Deltafina, og det andet producentrepræsentanterne. Samme betragtninger præciserer, at hvert af disse karteller karakteriseres ved en række aftaler og/eller former for samordnet praksis og udgør en sammenhængende og vedvarende overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF.

276 Det fremgår endvidere meget klart af den anfægtede beslutning, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel omfattede to dele, dvs.:

— For det første har forarbejdningsvirksomhederne og Deltafina i perioden 1996-2001 i hemmelighed indgået aftaler og/eller deltaget i former for samordnet praksis med henblik på i det væsentlige hvert år at fastsætte den (maksimale) gennemsnitlige leveringspris for hver råtobaksort og for alle kvaliteter under ét og at fordele de mængder af de enkelte råtobaksorter, som hver af forarbejdningsvirksomhederne kunne købe hos producenterne (jf. især sammendraget i betragtning 276 og 278 til den anfægtede beslutning, og hvad angår kvalificeringen af dette

led i kartellet som »hemmelig« betragtning 411, 413, 438 og 454 til den anfægtede beslutning).

— For det andet har forarbejdningsvirksomhederne og Deltafina i perioden 1999-2001 endvidere indgået aftaler og/eller deltaget i former for samordnet praksis med det formål at fastsætte prisgaflerne for kvalitetstyperne for de enkelte råtobaksorter samt de yderligere betingelser, som de tilbød producentrepræsentanterne under de kollektive forhandlinger mellem de to sektorer (jf. især sammendraget i betragtning 276 og 280 til den anfægtede beslutning).

277 Hvad angår producentrepræsentanternes kartel er der i den anfægtede beslutning klart redegjort for, at dette er karakteriseret ved en række aftaler og/eller former for samordnet praksis med det formål i det væsentlige i perioden 1996-2001 hvert år at fastsætte prisgafler for kvalitetstyperne inden for hver råtobaksort samt de yderligere betingelser, som de efterfølgende tilbød forarbejdningsvirksomhederne under de kollektive forhandlinger mellem de to sektorer (jf. især sammendraget i betragtning 277 og 318 til den anfægtede beslutning).

278 Det fremgår med andre ord klart af den anfægtede beslutning, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel gik langt videre end producentrepræsentanternes kartel, idet det omfattede et hemmeligt aspekt, der gjorde sig gældende uden for de kollektive forhandlinger mellem de to sektorer.

279 For det andet skal det bemærkes, at Kommissionen i den anfægtede beslutning i forbindelse med beregningen af bødernes størrelse har undersøgt de konsekvenser, som de spanske retsregler og de spanske myndigheders indstilling har haft for de forskellige berørtes adfærd, og præcist har redegjort for sin begrundelse i den henseende.

280 Kommissionen har således for det første undersøgt producentrepræsentanternes kartel (betragtning 425-430 til den anfægtede beslutning).

281 Kommissionen har i den henseende først under henvisning til betragtning 350 ff. til den anfægtede beslutning mindet om, at gældende national ret ikke forpligtede de spanske producentrepræsentanter og forarbejdningsvirksomheder til at aftale prisgaflerne og de yderligere betingelser i fællesskab. Kommissionen har præciseret, at hvis denne lovgivning mellem 1982 og 2000 fastsatte, at standardkontrakterne for at blive godkendt af landbrugsministeriet skulle indeholde klausuler om »en garanteret mindstepris« og »den pris, som producenten skulle modtage for råmaterialet«, forpligtede den imidlertid ikke parterne, der forhandlede disse standardkontrakter, til at blive enige om »de tal, der skulle indsættes i prisklausulerne«. Hvad angår det sidste punkt har Kommissionen endvidere gjort gældende, at landbrugsministeriet fra 1995 til 1998 godkendte standardkontrakter, hvor prisklausulerne ikke indeholdt nogen talangivelser (betragtning 426 til den anfægtede beslutning).

282 I betragtning 427 til den anfægtede beslutning har Kommissionen herefter lagt vægt på visse elementer, der i den efterfølgende betragtning ikke desto mindre fører Kommissionen til at medgive, at »de regler, der ligger til grund for de kollektive forhandlinger om standardkontrakterne, kunne skabe betydelig usikkerhed om, hvorvidt producentrepræsentanternes og forarbejdningsvirksomhedernes adfærd i den præcise sammenhæng med de kollektive forhandlinger om standardkontrakterne var lovlig«. De nævnte elementer er følgende:

— De standardkontrakter, der blev forhandlet fra 1995 til 1998 og godkendt af landbrugsministeriet, fastsatte, at alle producentrepræcentanterne skulle forhandle i fællesskab med hver enkelt forarbejdningsvirksomhed om prislisterne og de yderligere betingelser.

— I 1999 godkendte landbrugsministeriet endog de prislister, der allerede var blevet forhandlet i fællesskab af alle producentrepræsentanterne og de fire forarbejdningsvirksomheder.

— Disse lister var vedføjet som bilag til den standardkontrakt, der blev offentliggjort i *Boletin Oficial del Estado* det pågældende år.

— I 2000 og 2001 indbød landbrugsministeriet repræsentanterne for de to sektorer til en række møder, hvoraf nogle blev afholdt i selve ministeriet, med henblik på at opnå enighed om prislisterne, og opfordrede herved parterne til at fortsætte deres fælles forhandlinger om disse lister.

283 I betragtning 429 til den anfægtede beslutning har Kommissionen tilføjet, at det var offentligt kendt, at der foregik forhandlinger om standardkontrakter, og hvad disse resulterede i, og ingen myndigheder havde nogensinde betvivlet, at de var forenelige med fællesskabsretten eller spansk lovgivning, før den administrative procedure blev indledt.

284 Endelig fremgår det af betragtning 430 til den anfægtede beslutning, at det er de elementer, der er redegjort for i præmis 282 og 283 ovenfor, der har ført Kommissionen til alene at pålægge producentrepræsentanterne en symbolsk bøde på 1 000 EUR.

285 Hvad for det andet angår forarbejdningsvirksomhedernes kartel har Kommissionen i betragtning 437 og 438 til den anfægtede beslutning udtalt sig om de spanske retsreglers og myndigheders indflydelse.

286 I den henseende har Kommissionen sondret mellem den del af kartellet, der vedrører den »offentlige« forhandling og indgåelse af standardkontrakterne med producentrepræsentanterne — bl.a. forhandlingen om prisgaflerne og de yderligere betingelser — og den »hemmelige« del af samme kartel.

287 Kommissionen har således i betragtning 437 til den anfægtede beslutning oplyst, at de konstateringer, den har foretaget i betragtning 427-429 til den anfægtede beslutning vedrørende producentrepræsentanternes adfærd (jf. præmis 282 og 283 ovenfor), ligeledes er gyldige i forhold til den første af de to dele af forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

288 Hvad angår det »hemmelige« aspekt af sidstnævnte kartel har Kommissionen i betragtning 438 til den anfægtede beslutning redegjort for, at forarbejdningsvirksomhedernes samordnede praksis »klart overskred rammerne for gældende ret, de offentlige forhandlinger og aftalerne med producentrepræsentanterne«. I samme betragtning har Kommissionen imidlertid anerkendt, at »de offentlige forhandlinger mellem producentrepræsentanterne og forarbejdningsvirksomhederne i hvert fald i et vist omfang har fastlagt den materielle ramme (især for de situationer, hvor der skulle opnås enighed og vedtages en fælles holdning), inden for hvilken forarbejdningsvirksomhederne — ud over den fælles holdning, der blev vedtaget i forbindelse med de offentlige forhandlinger — har kunnet udvikle deres hemmelige strategi for de (maksimale) gennemsnitlige leveringspriser og den mængde råtobak, der skulle leveres«.

289 Som det fremgår af den sidste sætning i betragtning 438 til den anfægtede beslutning, har Kommissionen på baggrund af de i præmis 287 og 288 ovenfor nævnte elementer besluttet at nedsætte bødernes grundbeløb med 40 % på grundlag af formildende omstændigheder i forhold til forarbejdningsvirksomhederne og Deltafina.

290 På grundlag af ovenstående samlede bemærkninger må det fjerde anbringendes femte led forkastes som ugrundet.

— Det sjette led vedrørende manglende hensyntagen til det forhold, at Deltafina ikke har deltaget i drøftelserne og forhandlingerne mellem de spanske forarbejdningsvirksomheder og producentrepræsentanterne

291 Det fjerde anbringendes sjette led har intet faktisk grundlag, henset til, at Kommissionen i den anfægtede beslutning ikke har fundet, at de »vertikale« drøftelser og forhandlinger mellem de spanske forarbejdningsvirksomheder og producentrepræsentanterne var i strid med artikel 81 EF. Den omstændighed, at Deltafina ikke har deltaget i disse drøftelser og forhandlinger, har derfor ingen indflydelse på vurderingen af hverken grovheden af den overtrædelse, der tilskrives Deltafina, eller som konsekvens heraf grundbeløbet for den bøde, der er pålagt virksomheden.

— Det syvende led vedrørende tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, idet Kommissionen er afveget fra sin tidligere praksis på området

292 Henset til, at Kommissionens hidtidige beslutningspraksis ikke i sig selv anvendes som retlig ramme for bøder i konkurrencesager (dommen i sagen LR AF 1998 mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 101, præmis 234), kan det fjerde anbringendes syvende led ikke tiltrædes.

— Konklusion vedrørende det fjerde anbringende

293 Det følger af samtlige ovenstående bemærkninger, at hele det fjerde anbringende må forkastes.

Det femte anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003, retningslinjernes punkt 1B og ligebehandlingsprincippet

Sammendrag af den anfægtede beslutning

294 I betragtning 432 og 433 til den anfægtede beslutning har Kommissionen undersøgt spørgsmålet om varigheden af den overtrædelse, der er lagt forarbejdningsvirksomhederne og Deltafina til last.

295 Kommissionen har indledningsvis under henvisning til betragtning 92 til den anfægtede beslutning gjort gældende, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel startede den 13. marts 1996 (betragtning 432 til den anfægtede beslutning).

296 Dernæst har Kommissionen påpeget, at dette kartel ifølge forarbejdningsvirksomhedernes oplysninger ophørte med at eksistere den 3. oktober 2001. Dog har Kommissionen, idet den har konstateret, at »det sidste bevis«, den er i besiddelse af, er et møde den 10. august 2001, omtalt i betragtning 260 til den anfægtede beslutning, fastsat sidstnævnte dato som datoen for afslutningen på overtrædelsen (betragtning 432 til den anfægtede beslutning).

297 Henset til disse elementer, har Kommissionen fastsat varigheden af overtrædelsen til fem år og fire måneder, hvilket svarer til en overtrædelse af lang varighed. Følgelig har Kommissionen i betragtning 433 til den anfægtede beslutning forhøjet bødens grundbeløb med 50 % i forhold til hver af de spanske forarbejdningsvirksomheder og Deltafina.

Parternes argumenter

298 I forbindelse med sit femte anbringende, der er gjort gældende subsidiært, har Deltafina påpeget, at Kommissionen i betragtning 432 og 433 til den anfægtede beslutning »simpelthen har samlet alle de forskellige former for adfærd«, dvs. de »reelle«, der er tilskrevet forarbejdningsvirksomhederne, og de »virtuelle«, der er tilskrevet Deltafina, har fastsat varigheden af overtrædelsen til »mere end fem år og fire måneder«, har fundet, at denne overtrædelse hos alle parter udgør en overtrædelse af lang varighed, og har forhøjet bødens grundbeløb med 50 % i forhold til hver af de nævnte parter. Sagsøgeren har gjort gældende, at Kommissionen, henset til, at den har tillagt Deltafina et »medansvar på grund af forsæt, der ikke har noget grundlag i de faktiske omstændigheder eller specifikke former for adfærd«, i det mindste præcist burde have fastsat »begyndelsesdatoen« for overtrædelsen, dvs. »oplyse hvorfra og fra hvornår Deltafina skulle være begyndt udefra at deltage i de fire spanske forarbejdningsvirksomheders overtrædelse og dermed indvirke på eller bestemme deres adfærd«.

299 Deltafina har derfor nedlagt påstand for Retten om nedsættelse af bødens størrelse under hensyntagen til den omstændighed, at overtrædelsen alene kan være af mellemlang varighed.

300 Kommissionen har heroverfor anført, at starttidspunktet for forarbejdningsvirksomhedernes kartel skal være den 13. marts 1996, der er datoen for kartellets første møde.

Rettens bemærkninger

301 Det må fastslås, at Kommissionen i betragtning 432 til den anfægtede beslutning udtrykkeligt har fastsat starttidspunktet for forarbejdningsvirksomhedernes kartel til den 13. marts 1996.

302 Som det fremgår af betragtning 92 til den anfægtede beslutning, hvortil henvises i samme beslutnings betragtning 432, svarer denne dato ifølge Taes', WWTE's og Agroexpansións oplysninger til datoen, hvor Deltafina og de spanske forarbejdningsvirksomheder første gang holdt møde med henblik på at drøfte priser og de mængder råtobak, der skulle aftages i forbindelse med produktionsåret 1996/1997.

303 Kommissionen har så meget desto mere med rette i forhold til Deltafina fastsat denne dato som starttidspunkt for overtrædelsen, henset til, at denne ved det pågældende møde, som der allerede redegjort for i præmis 125 ovenfor, var repræsenteret ved såvel sin direktør, M., som ved den ansvarlige direktør for indkøb, C.

304 I øvrigt hviler Deltafinas argumentation på den fejlagtige forudsætning, hvorefter denne skulle have begrænset sig til at befordre overtrædelsen uden selv at deltage i forarbejdningsvirksomhedernes kartel (jf. præmis 122-133 ovenfor).

305 Eftersom Deltafina ikke har bestridt Kommissionens vurdering af, at overtrædelsen ophørte den 10. august 2001, må det fastslås, at Kommissionen med rette har fastsat varigheden af overtrædelsen til mere end fem år og fire måneder — dvs. en overtrædelse af lang varighed i henhold til retningslinjerne — og følgelig har forhøjet bødens grundbeløb med 50 % i forhold til Deltafina.

306 Det følger heraf, at det femte anbringende må forkastes som ugrundet.

Det sjette anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003 og retningslinjernes punkt 2 samt manglende begrundelse

Sammendrag af den anfægtede beslutning

307 Det fremgår af betragtning 436 til den anfægtede beslutning, at grundbeløbet for den bøde, der er pålagt Deltafina, er blevet forhøjet med 50 % på grundlag af skærpende omstændigheder, idet denne virksomhed havde spillet en førende rolle i forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

308 I den henseende har Kommissionen i betragtning 435 til den anfægtede beslutning udtalt følgende:

»Det fremgår af de faktiske omstændigheder, der er fremlagt i betragtning 361 ff. [til den anfægtede beslutning], at Deltafina har spillet en afgørende rolle ved at udarbejde og anvende de aftaler om (maksimale) gennemsnitlige leveringspriser og mængder, der blev indgået mellem forarbejdningsvirksomhederne efter 1996. Deltafina (repræsenteret ved sin direktør) har overbevist de spanske forarbejdningsvirksomheder om at koordinere købsstrategier og har opbevaret og været voldgiftsmand for forarbejdningsvirksomhedernes konkurrencebegrænsende aftaler, især i begyndelsen af den konkurrencebegrænsende praksis.«

309 I betragtning 436 til den anfægtede beslutning har Kommissionen tilføjet, at »Deltafinas ledende rolle i forarbejdningsvirksomhedernes kartel i øvrigt er blevet bekræftet af Agroexpansión og WWTE i deres svar på klagepunktsmeddelelsen og under den efterfølgende høring […]«.

Parternes argumenter

310 I henhold til det sjette anbringende, der er gjort gældende subsidiært, har Deltafina anført, at den anfægtede beslutning, i det omfang Kommissionen fastholder, at det er en skærpende omstændighed, at Deltafina havde en ledende rolle, er behæftet med mangler af to grunde.

311 For det første har Deltafina gjort gældende, at den anfægtede beslutning er behæftet med manglende begrundelse, idet Kommissionen i betragtning 435 alene løst henviser til »de faktiske omstændigheder, der er fremlagt i betragtning 361 ff.«.

312 I den sammenhæng har Deltafina anført, at de nævnte faktiske omstændigheder begrænser sig til tilstedeværelse under møder, forslag, modtagelse af oplysninger, opbevaring af et dokument, afsendelse af skrivelser, mægling og deltagelse i drøftelser, dvs. en »adfærd, der er passiv, udenforstående og begrænset til tilstedeværelse, eller som højst indirekte befordrer de spanske forarbejdningsvirksomheders handlinger, hvilke virksomheder var kartellets egentlige protagonister«. Disse faktiske omstændigheder påviser på ingen måde, at Deltafina skulle have spillet en førende rolle i kartellet.

313 For det andet har Deltafina oplyst, at Kommissionen for at tillægge Deltafina en sådan rolle har baseret sig på visse dele af Agroexpansións og WWTE's svar på klagepunktsmeddelelsen. Deltafina har på ny kritiseret Kommissionen for, at den ikke har givet Deltafina aktindsigt i disse besvarelser, hvorved virksomhedens ret til forsvar er blevet alvorligt krænket.

314 På grundlag af disse forskellige elementer har Deltafina for Retten nedlagt påstand om nedsættelse af bødens størrelse, således at den forhøjelse på 50 %, som Kommissionen har pålagt på grundlag af skærpende omstændigheder, fjernes fra beregningen.

315 Kommissionen har nedlagt påstand om afvisning af det sjette anbringende.

316 Kommissionen har for det første gjort gældende, at den i den anfægtede beslutning tilstrækkeligt klart og præcist har redegjort for grundene til, at den anser Deltafina for at have spillet en ledende rolle i kartellet. Kommissionen har særligt henvist til betragtning 435 til den anfægtede beslutning, der henviser til de faktiske omstændigheder omhandlet i betragtning 361-369 til den samme beslutning.

317 I den sammenhæng har Kommissionen gjort gældende, at de nævnte faktiske omstændigheder klart godtgør Deltafinas ledende rolle i kartellet.

318 For det andet bestrider Kommissionen under henvisning til de betragtninger, der er gengivet i præmis 147 ovenfor, at den skulle have tilsidesat Deltafinas ret til forsvar ved ikke at give virksomheden aktindsigt i Agroexpansións og WWTE's svar på klagepunktsmeddelelsen.

Rettens bemærkninger

319 Hvad for det første angår klagepunktet om den utilstrækkelige begrundelse bemærkes, at begrundelsen for en individuel beslutning ifølge fast retspraksis klart og utvetydigt skal angive de betragtninger, som den institution, der har udstedt retsakten, har lagt til grund, således at de berørte parter kan få kendskab til grundlaget for den trufne foranstaltning, og således at den kompetente ret kan udøve sin prøvelse. Begrundelseskravet skal vurderes ud fra den konkrete sags omstændigheder. Det kræves ikke, at begrundelsen angiver alle de forskellige relevante faktiske og retlige momenter, da spørgsmålet, om begrundelsen opfylder kravene i artikel 253 EF, ikke blot skal vurderes i forhold til ordlyden af den pågældende retsakt, men ligeledes til den sammenhæng, hvori den indgår, samt under hensyn til alle de retsregler, der regulerer det berørte område (jf. Domstolens dom af 2.4.1998, sag C-367/95 P, Kommissionen mod Sytraval og Brink's France, Sml. I, s. 1719, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis).

320 I det foreliggende tilfælde må det fastslås, at Kommissionen i betragtning 435 til den anfægtede beslutning tilstrækkeligt præcist har oplyst de elementer, Kommissionen har lagt til grund for at kvalificere Deltafina som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel. I denne betragtning har Kommissionen, ud over det forhold, at den klart har identificeret Deltafinas adfærd, der ifølge Kommissionen berettigede til en sådan kvalificering, udtrykkeligt henvist til de faktiske omstændigheder, der er fremlagt i betragtning 361 ff., der selv henviste til andre betragtninger til den anfægtede beslutning.

321 Endvidere har Kommissionen i betragtning 436 til den anfægtede beslutning oplyst, at Agroexpansión og WWTE i deres svar på klagepunktsmeddelelsen og under høringen har bekræftet, at Deltafina har spillet en ledende rolle i forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

322 Følgelig må klagepunktet om manglende begrundelse forkastes.

323 For det andet er der grund til at undersøge Deltafinas klagepunkt — der blev gjort gældende i forbindelse med det andet anbringendes første led (jf. præmis 104 og 105 ovenfor) — om, at Kommissionen i klagepunktsmeddelelsen ikke har omtalt den omstændighed, at Deltafina kan anses for leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel, og på den måde har tilsidesat virksomhedens ret til forsvar.

324 Det følger i den forbindelse af Domstolens faste praksis, at Kommissionen opfylder sine forpligtelser til at sikre virksomhedernes ret til at blive hørt, når den i klagepunktsmeddelelsen udtrykkeligt angiver at ville undersøge, om der bør pålægges de berørte virksomheder bøder, og angiver de væsentligste faktiske og retlige omstændigheder, som kan medføre pålæggelse af en bøde, herunder den hævdede overtrædelses grovhed og varighed, og den omstændighed, at denne er begået »forsætligt eller uagtsomt«. Herved giver Kommissionen de berørte virksomheder de fornødne oplysninger til, at de kan forsvare sig ikke blot over for konstateringen af overtrædelsen, men også over for den omstændighed, at de er blevet pålagt en bøde (jf. i denne retning Domstolens dom i sagen Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 228, præmis 428, og dom af 18.12.2008, forenede sager C-101/07 P og C-110/07 P, Coop de France bétail et viande m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 10193, præmis 49).

325 Det følger desuden af retspraksis, at en pligt for Kommissionen til, på tidspunktet for klagepunktsmeddelelsen, at afgive konkrete oplysninger til de berørte virksomheder om størrelsen af de påtænkte bøder, på utilladelig vis ville foregribe Kommissionens endelige beslutning (jf. i denne retning dommen i sagen Musique Diffusion française m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 120, præmis 21).

326 I det foreliggende tilfælde må det fastslås, at Kommissionen i overensstemmelse med den førnævnte retspraksis i klagepunktsmeddelelsen har redegjort for de væsentligste faktiske og retlige omstændigheder, som kan medføre pålæggelse af den bøde, den havde til hensigt at pålægge Deltafina. Kommissionen har således i denne meddelelses punkt 459 bl.a. oplyst, at den for at vurdere overtrædelsernes grovhed havde til hensigt at tage hensyn til den omstændighed, at aftalerne, der havde til formål at fastsætte priser og mængder, figurerer blandt de alvorligste overtrædelser af konkurrencereglerne. Hvad angår den overtrædelse, der er tilskrevet forarbejdningsvirksomhederne, har Kommissionen i klagepunktsmeddelelsens punkt 460 præciseret, at den påbegyndtes den 13. marts 1996 og ifølge forarbejdningsvirksomhedernes oplysninger afsluttedes den 3. oktober 2001. Kommissionen har tilføjet, at det sidste bevis, den er i besiddelse af, dog vedrører et møde den 10. august 2001. Endelig har Kommissionen i klagepunktsmeddelelsens punkt 461 oplyst, at den ville tage hensyn til alle sagens omstændigheder, således som disse er beskrevet i meddelelsen, herunder bl.a. til den individuelle rolle, som hver af modtagerne af denne meddelelse har spillet, den indflydelse, som de spanske regler om landbrugsprodukter har kunnet have på de berørtes adfærd, og det samarbejde, der blev ydet af forarbejdningsvirksomhederne og disses sammenslutning i medfør af samarbejdsmeddelelsen.

327 Kommissionen har ganske vist ikke i klagepunktsmeddelelsen oplyst, at den ville lægge til grund, at Deltafina var leder. Det bemærkes, at en sådan kvalificering medfører vigtige konsekvenser for størrelsen på den bøde, der skal pålægges den berørte virksomhed. Det drejer sig i overensstemmelse med retningslinjernes punkt 2 om en skærpende omstændighed, der medfører en ikke uvæsentlig forhøjelse af bødens grundbeløb. Ifølge ordlyden af samarbejdsmeddelelsens afsnit B, litra e), udelukker en sådan kvalificering uden videre muligheden for en betydelig reduktion af bøden, selv om den virksomhed, der er kvalificeret som leder, opfylder alle de fastsatte betingelser for at kunne opnå en sådan reduktion. Det tilkommer derfor Kommissionen i klagepunktsmeddelelsen at fremhæve de elementer, den finder relevante, således at den virksomhed, der vil kunne tænkes at blive kvalificeret som leder af kartellet, har mulighed for at besvare et sådant klagepunkt. Henset til, at en sådan meddelelse imidlertid er et led i vedtagelsen af den endelige beslutning, og at den derfor ikke udgør Kommissionens endelige holdning, kan det dog ikke kræves, at denne allerede på dette stade fortager en juridisk kvalificering af de elementer, den vil lægge til grund

i sin endelige beslutning med henblik på at fastslå, at en virksomhed er leder af et kartel.

328 I det foreligende tilfælde er de faktiske omstændigheder, som Kommissionen har lagt til grund i den anfægtede beslutning for at tillægge Deltafina rollen som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel, ifølge Kommissionens egne oplysninger, de omstændigheder, der fremgår af betragtning 435 til beslutningen. Hvad angår oplysningerne i første punktum i betragtning 436 til den anfægtede beslutning (jf. præmis 321 ovenfor) har Retten noteret sig Kommissionens udtalelse om, at WWTE og Agroexpansión i deres svar på klagepunktsmeddelelsen og under høringen har begrænset sig til at bekræfte ovennævnte omstændigheder og ikke har fremlagt nogen faktisk omstændighed, som Deltafina ikke allerede var gjort bekendt med i klagepunktsmeddelelsen (jf. præmis 147 og 316-318 ovenfor). Under disse omstændigheder og med forbehold af besvarelsen af spørgsmålet, om de omstændigheder, som Kommissionen har udtalt at have lagt til grund, er tilstrækkelige til at fastslå, at Deltafina spillede en ledende rolle i forarbejdningsvirksomhedernes kartel, må det tages i betragtning, at Kommissionen ikke har tilsidesat Deltafinas ret til forsvar ved ikke at give virksomheden aktindsigt — før vedtagelsen af den anfægtede beslutning — i de nævnte besvarelser af klagepunktsmeddelelsen.

329 Det skal endvidere fastslås, at de faktiske omstændigheder, som Kommissionen dermed har lagt til grund i den anfægtede beslutning for at tillægge Deltafina rollen som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel, allerede var omtalt i klagepunktsmeddelelsen, hvorfor virksomheden var i stand til på hensigtsmæssig måde inden vedtagelsen af beslutningen at gøre sit standpunkt gældende i forhold til de nævnte omstændigheder. De i betragtning 435 til den anfægtede beslutning nævnte omstændigheder indgik allerede i klagepunktsmeddelelsens punkt 416-420.

330 Følgelig har Kommissonen ikke tilsidesat Deltafinas ret til forsvar ved ikke at oplyse i klagepunktsmeddelelsen, at sidstnævnte kunne blive anset for leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

331 For det tredje skal det undersøges, om de faktiske omstændigheder, som Kommissionen har lagt til grund i den anfægtede beslutning for at kvalificere Deltafina som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel, tillod en sådan kvalificering. I forbindelse med nærværende anbringende (jf. præmis 312 ovenfor) og det første anbringendes tredje led (jf. præmis 73 ovenfor) samt det andet anbringendes første led (jf. præmis 105 ovenfor) har Deltafina således kritiseret Kommissionen for, at den ikke har godtgjort, at Deltafina spillede en sådan rolle i forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

332 I den forbindelse skal det understreges, at den omhandlede virksomhed for at blive kvalificeret som leder skal have været en væsentlig drivende kraft bag kartellet (Rettens dom af 15.3.2006, sag T-15/02, BASF mod Kommissionen, Sml. II, s. 497, præmis 374, og af 18.6.2008, sag T-410/03, Hoechst mod Kommissionen, Sml. II, s. 881, præmis 423) og have haft et særligt og konkret ansvar for dettes funktion (jf. i denne retning dommen i sagen BASF mod Kommissionen, præmis 300 og 375).

333 Hvis de elementer, der er fremført af Kommissionen i betragtning 435 til den anfægtede beslutning, godtgør, at Deltafina har spillet en aktiv og direkte rolle i forarbejdningsvirksomhedernes kartel, er de dog ikke tilstrækkelige til at fastslå, at denne virksomhed har udgjort en væsentlig drivende kraft bag kartellet, eller at Deltafinas rolle har været mere betydningsfuld end en hvilken som helst af de spanske forarbejdningsvirksomheders. Det bemærkes især, at selv om Kommissionen af de grunde, der er redegjort for i præmis 122-133 ovenfor, med rette har tilskrevet Deltafina den samlede omhandlede overtrædelse, er det en kendsgerning, at Deltafina i overtrædelsesperioden på mere end fem år alene har været til stede under et meget begrænset antal møder i forarbejdningsvirksomhedernes kartel, i forbindelse med hvilke de ulovlige aftaler blev indgået — dvs. højst fire møder af i alt næsten tredive — og at Deltafina alene har deltaget i et relativt begrænset antal brevvekslinger og informationsudvekslinger mellem medlemmerne af kartellet.

334 Endvidere er der intet element i sagen, der indikerer, at Deltafina har taget noget initiativ med det formål at skabe det omhandlede kartel eller at bringe nogen af de spanske forarbejdningsvirksomheder til at tilslutte sig kartellet. Især er Kommissionens påstand i betragtning 435 til den anfægtede beslutning, om, at Deltafina »har overbevist de spanske forarbejdningsvirksomheder om at koordinere købsstrategier«, ikke tilstrækkeligt underbygget. Den omstændighed, at WWTE i sin telefax af 9. juli 1997 (jf. præmis 127 ovenfor) nævner, at Deltafinas direktør flere gange har oplyst, at »det ikke fungerer med en prisaftale uden en aftale om mængder«, er ikke tilstrækkelig til at underbygge den nævnte påstand. Dette gælder så meget desto mere, eftersom den samme telefax snarere lader forstå, at WWTE selv ønskede at indgå en aftale om mængder, og at den insisterede på, at det var nødvendigt med en varighed på fem eller minimum tre år. Hertil bemærkes, at WWTE i en telefax af 6. november 1997 til Deltafinas direktør, nævnt i betragtning 143 til den anfægtede beslutning, har oplyst, at den »med alle midler [forsøger] at opnå en aftale om mængder«, idet det præciseredes, at WWTE på det næste møde i forarbejdningsvirksomhedernes kartel ville foreslå »kautionnering af aftalerne ved deponering af store pengesummer, der stiller sikkerhed for gennemførelsen af aftalerne«.

335 Der er heller intet i sagens akter, der godtgør, at Deltafina har påtaget sig de aktiviteter, der normalt henhører under rollen som leder af et kartel, som f.eks. formandsposten under møder eller centralisering og formidling af visse oplysninger. Hvis Deltafina i en kort periode har opbevaret en note, som indeholdt en nærmere beskrivelse af visse ulovlige aftaler, er der tale om et isoleret tilfælde. Selv om det fremgår af oplysningerne i sagsakterne, at Deltafina har mæglet i tilfælde af uoverensstemmelser mellem forarbejdningsvirksomhederne, har virksomhedens mellemkomster i den henseende ligeledes været fåtallige og begrænset til forarbejdningsvirksomhedernes kartels to første år. Desuden var mellemkomsten ikke ledsaget af nogen konkret trussel eller disciplinærforanstaltning.

336 Det sjette anbringende skal derfor delvist tages til følge, og den anfægtede beslutning skal som følge heraf ændres, i det omfang den har lagt den skærpende omstændighed til grund, at Deltafina var leder. De konkrete konsekvenser af denne ændring præciseres nedenfor i præmis 437-439.

Det syvende anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003 og retningslinjernes punkt 3

Parternes argumenter

337 Deltafina har bebrejdet Kommissionen, at den i det forliggende tilfælde ikke har lagt de formildende omstændigheder til grund, der er omhandlet i retningslinjernes punkt 3, andet og tredje led, dvs. henholdvis »hvis en virksomhed ikke reelt har fulgt de ulovlige aftaler eller ulovlige former for praksis«, og »hvis en virksomhed har bragt overtrædelsen til ophør straks efter Kommissionens første indgreb«.

338 Deltafina har således for det første gjort gældende, at Kommissionen i den anfægtede beslutning »på insisterende vis« har fastslået, at ulovlige aftaler og samordnet praksis ikke er blevet overholdt, »i det mindste delvist«, i årene 1996 (betragtning 85, 88 og 111 til den anfægtede beslutning), 1997 (betragtning 113, 122, 126, 130 og 133 til den anfægtede beslutning), 1998 (betragtning 144 og 175 til den anfægtede beslutning), 1999 (betragtning 186 til den anfægtede beslutning), 2000 (betragtning 206, 229, 231-233 og 235 til den anfægtede beslutning) og 2001 (betragtning 239, 244 og 255-257 til den anfægtede beslutning). Deltafina har endvidere anført visse afsnit fra betragtning 295, 307 og 319 til den anfægtede beslutning.

339 I den sammenhæng har Deltafina gjort gældende, at Retten i sin dom af 9. juli 2003, Cheil Jedang mod Kommissionen (sag T-220/00, Sml. II, s. 2473), har anført, at retningslinjerne »udtrykkeligt bestemmer, at der skal tages hensyn til, at en virksomhed ikke reelt har fulgt en ulovlig aftale, som en formildende omstændighed« (præmis 191), at retningslinjernes punkt 3, andet led, kun angår »den situation, hvor et kartel i sin helhed ikke er blevet gennemført, uden hensyntagen til den enkelte virksomheds adfærd« (præmis 188), og at »grovheden af virksomhedens deltagelse i

overtrædelsen skal undersøges i overensstemmelse med princippet om individualiserede straffe og sanktioner« (præmis 189).

340 For det andet har Deltafina bebrejdet Kommissionen, at den ikke har taget hensyn til den omstændighed, at den overtrædelse, der er tilskrevet Deltafina, ophørte den 10. august 2001, dvs. før tidspunktet for de første undersøgelser.

341 Under hensyntagen til ovenstående betragtninger har Deltafina påstået nedsættelse af bødens størrelse.

342 Kommissionen har påstået afvisning af det syvende anbringende.

343 For det første har Kommissionen gjort gældende, at den i det omhandlede tilfælde ikke var forpligtet til at lægge den formildende omstændighed omhandlet i retningslinjernes punkt 3, andet led, til grund.

344 Herved har Kommissionen for det første anført, at den omstændighed, at kartellet ikke blev fuldt ud overholdt før 1998, er blevet taget i betragtning i forbindelse med vurderingen af overtrædelsens grovhed, idet grundbeløbet for Deltafinas bøde blev fastsat til 8 000 000 EUR i stedet for 20 000 000 EUR til trods for overtrædelsens meget alvorlige karakter.

345 Endvidere har Kommissionen hævdet, at dens standpunkt støttes af præmis 189 og 192 i dommen i sagen Cheil Jedang mod Kommissionen, der er nævnt ovenfor i præmis 339, og af præmis 276 og 277 i Rettens dom af 8. juli 2004, Mannesmannröhren-Werke mod Kommissionen (sag T-44/00, Sml. II, s. 2223). Kommissionen har understreget, at ikke alene har Deltafina ikke klart og på overbevisende måde modsat

sig gennemførelsen af forarbejdningsvirksomhedernes kartel, men har fuldt ud tilsluttet sig dette kartel ved at spille en særlig aktiv rolle i forhold til koordinering og mægling.

346 For det andet har Kommissionen anført, at den heller ikke var forpligtet til at anse overtrædelsens ophør før Kommissionens første indgreb for en formildende omstændighed.

Rettens bemærkninger

347 Indledningsvis bemærkes, at Kommissionen i princippet skal overholde sine egne retningslinjer, når den fastsætter bøder (jf. præmis 230 ovenfor). Imidlertid er det ikke i retningslinjerne angivet, at Kommissionen altid skal tage alle de i regningslinjernes punkt 3 opregnede formildende omstændighed i betragtning hver for sig, og den er ikke forpligtet til automatisk at indrømme en yderligere nedsættelse på denne baggrund, da spørgsmålet, om det er passende eventuelt at nedsætte bøden på grundlag af formildende omstændigheder, skal bedømmes ud fra en samlet vurdering under hensyn til alle de relevante omstændigheder.

348 Vedtagelsen af retningslinjerne har nemlig ikke frataget den tidligere retspraksis sin relevans, ifølge hvilken Kommissionen har en skønsbeføjelse, som gør det muligt for den at tage hensyn til, eller ikke tage hensyn til, bestemte elementer, når den fastsætter størrelsen af den bøde, den ønsker at pålægge, bl.a. på baggrund af de faktiske omstændigheder. Således må det, i mangel af bindende bestemmelser i retningslinjerne for så vidt angår de formildende omstændigheder, som kan tages i betragtning, fastslås, at Kommissionen har bibeholdt en vis skønsmargen med henblik på en samlet vurdering af omfanget af en eventuel nedsættelse af bøden, når der foreligger formildende omstændigheder (jf. dom i sagen Raiffeisen Zentralbank Österreich

mod Kommissionen, nævnt i præmis 230 ovenfor, præmis 473 og den deri nævnte retspraksis).

349 Hvad angår det første klagepunkt, der er gjort gældende af Deltafina, bemærkes, at ifølge ordlyden af retningslinjernes punkt 3, andet led, kan der foreligge en formildende omstændighed, »hvis en virksomhed ikke reelt har fulgt de ulovlige aftaler eller ulovlige former for praksis«.

350 Det fremgår af retspraksis, at Kommissionen ikke er forpligtet til at anerkende, at der foreligger en formildende omstændighed, fordi et kartel ikke er blevet gennemført, medmindre den virksomhed, der påberåber sig denne omstændighed, kan bevise, at den klart og virkningsfuldt har modsat sig gennemførelsen af dette kartel, således at den har forstyrret selve dettes funktion, og at den ikke tilsyneladende har tilsluttet sig aftalen og dermed tilskyndet andre virksomheder til at gennemføre det pågældende kartel. Det ville være for let for virksomhederne at mindske risikoen for at skulle betale en stor bøde, hvis de kunne få gavn af et ulovligt kartel og derefter opnå en nedsættelse af bøden med den begrundelse, at de kun havde spillet en begrænset rolle i gennemførelsen af overtrædelsen, selv om de ved deres holdning tilskyndede andre virksomheder til at udvise en adfærd, der var til større skade for konkurrencen (dommen i sagen Mannesmannröhren-Werke mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 345, præmis 277 og 278).

351 I forbindelse med nærværende anbringende har Deltafina ikke gjort nogen omstændighed gældende, hvorefter det kan fastslås, at virksomheden tog klar og tydelig afstand fra forarbejdningsvirksomhedernes kartel, hvorved dette blev forstyrret i selve sin funktion. Deltafina har begrænset sig til at påberåbe sig visse af betragtningerne til den anfægtede beslutning, der — som det allerede er forklaret i præmis 260-267 — dels er uden relevans for nærværende klagepunkt, især henset til, at de ikke vedrører forarbejdningsvirksomhedernes kartel, dels begrænser sig til at fastslå, at det nævnte

kartel indtil 1998 ikke var fuldt ud gennemført og overholdt, og dette ikke kun individuelt af Deltafina, men generelt af alle medlemmerne.

352 Hvad angår dette sidste punkt bemærkes det, at det forhold, at forarbejdningsvirksomhedernes kartel først var fuldt ud gennemført fra 1998, er et af de elementer, der er taget i betragtning af Kommissionen, da den vurderede overtrædelsens grovhed og på grundlag heraf fastsatte grundbeløbet for den bøde, der skulle betales i forhold til grovheden. Kommissionen har således alene fastsat et grundbeløb på 8 000 000 EUR for Deltafina, selv om den ifølge retningslinjerne, henset til, at der var tale om en meget alvorlig overtrædelse, kunne have fastsat et grundbeløb på mindst 20 000 000 EUR.

353 Deltafinas første klagepunkt kan derfor ikke tiltrædes.

354 Hvad angår det andet klagepunkt bemærkes, at ifølge ordlyden af retningslinjernes punkt 3, tredje led, foreligger der en formildende omstændighed, »hvis en virksomhed har bragt overtrædelsen til ophør straks efter Kommissionens første indgreb (typisk en kontrolundersøgelse)«.

355 Dette ophør kan logisk kun være en formildende omstændighed, hvis der er grund til at formode, at de pågældende virksomheder blev tilskyndet til at ophøre med deres konkurrencestridige adfærd som følge af de pågældende indgreb, idet det tilfælde, hvor overtrædelsen allerede er ophørt før tidspunktet for Kommissionens første indgreb, ikke er omfattet af retningslinjernes nævnte bestemmelse (dommen i sagen Dalmine mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 34, præmis 158).

356 I det foreliggende tilfælde er overtrædelsen — som anført af Deltafina — imidlertid ophørt den 10. august 2001, dvs. før tidspunktet for Kommissionens første undersøgelser den 3. oktober 2001. Det nævnte ophør udgør således ikke en formildende omstændighed i forhold til fastsættelsen af bødens størrelse.

357 Nedsættelse af bøden under hensyn til, at overtrædelsen er bragt til ophør straks efter Kommissionens første indgreb, kan ikke ske automatisk, da en sådan nedsættelse afhænger af den vurdering af omstændighederne i det konkrete tilfælde, som Kommissionen foretager inden for rammerne af sit skøn. Anvendelsen af retningslinjernes punkt 3, tredje led, til fordel for en virksomhed vil være særlig rimelig i en situation, hvor den pågældende adfærds konkurrencestridige karakter ikke er klar. Omvendt vil det i princippet være mindre passende at anvende den i en situation, hvor adfærden klart er i strid med konkurrencereglerne, forudsat at den er påvist (dommen i sagen Mannesmannröhren-Werke mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 345, præmis 281).

358 I det foreliggende tilfælde kan Deltafina ikke anses for at have næret rimelig tvivl om, at virksomhedens adfærd var konkurrencebegrænsende, da den deltog i et horisontalt kartel, der havde til formål at fastsætte priserne og at fordele mængderne, og hvor et af aspekterne var af hemmelig karakter, hvilket udgør en åbenbar overtrædelse af artikel 81 EF.

359 Følgelig kan Deltafinas andet klagepunkt ikke tiltrædes.

360 På baggrund af ovenstående bemærkninger må det syvende anbringende forkastes som ugrundet.

Det ottende anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 og retningslinjernes punkt 5, litra a)

Parternes argumenter

361 Deltafina har i forbindelse med sit ottende anbringende, der er gjort gældende subsidiært, kritiseret Kommissionen for, at den ved beregningen af loftet på 10 %, fastsat i artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, har taget hensyn til den samlede omsætning for regnskabsåret 2002/2003. Ifølge Deltafina burde Kommissionen have taget hensyn til den samlede omsætning for regnskabsåret med slutdato den 31. marts 2004, idet Deltafinas regnskabsår hvert år afsluttes den 31. marts, og idet den anfægtede beslutning blev vedtaget den 20. oktober 2004.

362 Deltafina har præciseret, at virksomhedens samlede omsætning for det regnskabsår, der afsluttedes den 31. marts 2004, beløb sig til 127 360 989 EUR, hvilket ligger under de 133 228 000 EUR, der er nævnt i betragtning 443 til den anfægtede beslutning. Deltafina har gjort gældende, at bødens størrelse før anvendelsen af samarbejdsmeddelelsen således ikke kunne overstige 12 736 000 EUR.

363 Kommissionen har medgivet, at den samlede omsætning, der skal tages hensyn til i Deltafinas sag, for at vurdere, om loftet på 10 % er overskredet eller ej, er den omsætning, der har fundet sted i Deltafinas regskabsår, der blev afsluttet den 31. marts 2004. Selv under hensyntagen til sidstnævnte samlede omsætning er det nævnte loft imidlertid ikke overskredet.

364 Kommissionen har som et tillægsargument gjort gældende, at Retten i sin dom af 29. april 2004, Tokai Carbon m.fl. mod Kommissionen (forenede sager T-236/01, T-239/01, T-244/01 — T-246/01, T-251/01 og T-252/01, Sml. II, s. 1181, præmis 352-354), har fastslået, at maksimumsgrænsen på 10 % skal anvendes »for sluttelig at

tilpasse de påtænkte bødebeløb« og ikke på et tidligere stadium, dvs. før anvendelsen af samarbejdsmeddelelsen. I det foreliggende tilfælde er det således ikke omtvistet, at slutbeløbet for den bøde, der er pålagt Deltafina, nemlig 11 880 000 EUR, ikke overstiger 10 % af den samlede omsætning for regnskabsåret, der afsluttedes den 31. marts 2004.

Rettens bemærkninger

365 I betragtning 439 til den anfægtede beslutning har Kommissionen fastsat størrelsen på Deltafinas bøde til 13 200 000 EUR før anvendelsen af samarbejdsmeddelelsen. I betragtning 443 til denne beslutning har Kommissionen præciseret, at »henset til, at Deltafinas samlede omsætning i 2003 var 133 228 000 EUR«, skal bødens størrelse ikke tilpasses i henhold til artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003.

366 Ifølge ordlyden af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 er den samlede omsætning, der skal tages i betragtning med henblik på beregning af loftet på 10 %, der er omhandlet i denne bestemmelse, den, der er opnået i det foregående regnskabsår. Således som parterne er enige om, burde Kommissionen med henblik på at fastslå, om det nævnte loft var overskredet eller ej, have taget hensyn til Deltafinas samlede omsætning i det regnskabsår, der afsluttedes den 31. marts 2004.

367 Kommissionen har derfor ved en fejl i betragtning 443 til den anfægtede beslutning fastsat Deltafinas samlede omsætning i forhold til det regnskabsår, der afsluttedes den 31. marts 2003.

368 Imidlertid har anbringendet vedrørende denne fejl ingen virkning, eftersom loftet på 10 % ikke er overskredet, selv under hensyntagen til Deltafinas samlede omsætning i regnskabsåret, der afsluttes den 31. marts 2004. Det fremgår af en opstilling i Deltafinas årsregnskab pr. 31. marts 2004, der er vedlagt stævningen, at virksomhedens samlede omsætning på denne dato var 139 904 230,95 EUR, dvs. et beløb, der er mere end ti gange højere end førnævnte beløb på 13 200 000 EUR. I den henseende skal det præciseres, at det beløb, der skal anvendes, er det, der i den nævnte opstilling figurerer ved siden af bogføringsposten »Salgs- og tjenesteydelsesindtægter«, og ikke, som Deltafina gør, det beløb, der er opført ved siden af posten »I alt«, der omfatter regnskabsposter, der ikke skal tages i betragtning, herunder »Ændring i færdigvarelagre« og »Andre indtægter og afkast«.

369 Det følger af ovenstående bemærkninger, at det ottende anbringende skal forkastes som værende uden relevans.

Det niende anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003, retningslinjernes præambel og punkt 4, samarbejdsmeddelelsens afsnit B, litra e), og afsnit D samt ligebehandlingsprincippet og vedrørende manglende begrundelse

Sammendrag af den anfægtede beslutning

370 I betragtning 448-456 til den anfægtede beslutning har Kommissionen udtalt sig om anvendelsen af samarbejdsmeddelelsen for så vidt angår forarbejdningsvirksomhederne og Deltafina.

371 For det første har Kommissionen bl.a. påpeget, at disse anmodede om at drage fordel af anvendelsen af denne meddelelse, allerede før klagepunktsmeddelelsen var blevet tilsendt dem (betragtning 449 til den anfægtede beslutning).

372 For det andet har Kommissionen fastslået, at samarbejdsmeddelelsens afsnit D finder anvendelse i forhold til de spanske forarbejdningsvirksomheder. Kommissionen har anført, at selv om den allerede var i besiddelse af størstedelen af de væsentligste elementer, der beviser eksistensen af en overtrædelse, har oplysningerne, der blev afgivet af de spanske forarbejdningsvirksomheder, hjulpet Kommissionen til at klarlægge og fastlægge overtrædelsen (betragtning 450 og 451 til den anfægtede beslutning).

373 For det tredje er det Kommissionens opfattelse, at Taes, i betragtning af dennes »særligt værdifulde« samarbejde under proceduren — især hvad angår Deltafinas deltagelse i overtrædelsen — og eftersom Taes ikke på noget tidspunkt har bestridt de faktiske omstændigheder i klagepunktsmeddelelsen, bør tildeles en nedsættelse af bøden på 40 % i overensstemmelse med samarbejdsmeddelelsens afsnit D, punkt 2, første og andet led (betragtning 452 til den anfægtede beslutning).

374 For det fjerde har Kommissionen påpeget, at de oplysninger, der er afgivet af Cetarsa og WWTE, selv om de var betydningsfulde, dog ikke var så nyttige for Kommissionens undersøgelser som de oplysninger, der blev afgivet af Taes (betragtning 453 til den anfægtede beslutning). Kommissionen har forklaret, at Cetarsa og WWTE i deres svar på klagepunktsmeddelelsen havde fremsat en påstand, der ikke var i overensstemmelse med de faktiske omstændigheder. Kommissionen har derfor besluttet at give de to forarbejdningsvirksomheder en nedsættelse af bøden på 25 % i overensstemmelse med samarbejdsmeddelelsens afsnit D, punkt 2, første led.

375 For det femte har Kommissionen anført, at også Agroexpansión har afgivet nyttige oplysninger, men at denne virksomhed i sit svar på klagepunktsmeddelelsen har bestridt de faktiske omstændigheder »på samme måde som Cetarsa og WWTE« (betragtning 454 til den anfægtede beslutning). Kommissionen har tilføjet, at Agroexpansión har benægtet, at forarbejdningsvirksomhedernes aftaler om de (maksimale) gennemsnitlige leveringspriser var hemmelige. På baggrund af disse elementer har Kommissionen givet Agroexpansión en nedsættelse af bøden på 20 %.

376 Endelig har Kommissionen for det sjette nedsat Deltafinas bøde med 10 % (betragtning 456 til den anfægtede beslutning). Kommissionen har fundet, at selv om hverken Universal eller Deltafina har afgivet præcise oplysninger vedrørende Deltafinas bidrag til Taes'samarbejde med Kommissionen, bør det ikke overses, at en del af de dokumenter, der er vedlagt Taes' redegørelse af 18. februar 2002, tydeligt hidrørte fra Deltafina og var blevet afgivet til Taes med henblik på dette samarbejde. Kommissionen har gentaget, at de oplysninger, Taes afgav, var særligt nyttige for undersøgelsen og væsentlige især for fastlæggelsen af Deltafinas ansvar. Deltafina havde dog ikke selv direkte forklaret Kommissionen, hvordan og i hvilket omfang virksomheden ville samarbejde, og i sit svar på klagepunktsmeddelelsen havde den hvad angår virksomhedens ansvar bestridt de faktiske omstændigheder som beskrevet i klagepunktsmeddelelsen. Kommissionen har endvidere oplyst, at Deltafina »ikke opfylder kriteriet i [samarbejds]meddelelsens afsnit B, [litra e)]«.

Parternes argumenter

377 Deltafina har i forbindelse med sit niende anbringende, der er gjort gældende subsidiært, anført, at Kommissionen har begået en række fejl i vurderingen af virksomhedens samarbejde under den administrative procedure. Disse klagepunkter kan grupperes i fire led.

378 I forbindelse med det første led har Deltafina gjort gældende, at Kommissionen fejlagtigt har vurderet, at virksomheden hvad angår dennes ansvar havde bestridt de faktiske omstændigheder som beskrevet i klagepunktsmeddelelsen. Ved således at hævde, at M. handlede i eget navn, har Deltafina alene bestridt Kommissionens fortolkning og juridiske vurdering af visse af de faktiske omstændigheder. Deltafina har tilføjet, at Taes i en redegørelse af 18. februar 2002 ligeledes havde formuleret en sådan erklæring, og er overrasket over, at Taes desuagtet har kunnet drage fordel af en større nedsættelse af bøden end Deltafina.

379 I forbindelse med det andet led har Deltafina gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat samarbejdsmeddelelsen ved i betragtning 456 til den anfægtede beslutning at bebrejde virksomheden, at denne ikke opfylder kriteriet i samarbejdsmeddelelsens afsnit B, litra e). Deltafina har hævdet, at denne bestemmelse ikke finder anvendelse i det foreliggende tilfælde, eftersom Kommissionen i den anfægtede beslutning anvender meddelelsens afsnit D, der netop anvendes i tilfælde, hvor »[…] en virksomhed samarbejder, uden at alle betingelserne i afsnit B eller C er opfyldt«. Deltafina har tilføjet, at Kommissionen ikke i klagepunktsmeddelelsen har foreholdt Deltafina en adfærd som omhandlet i samarbejdsmeddelelsens afsnit B, litra e), og ihvertfald ikke i den anfægtede beslutning har godtgjort, at Deltafina skulle have været ophavsmand til en sådan adfærd.

380 Med det tredje led har Deltafina gjort gældende, at den anfægtede beslutning er »behæftet med en alvorlig modsigelse i begrundelsen«, idet den procentvise nedsættelse af bøden, Kommissionen har tildelt Deltafina, er mindre end den, der er tildelt Taes. Til støtte for denne påstand har Deltafina gjort gældende, at idet Kommissionen i betragtning 360 til den anfægtede beslutning har fastslået, at Deltafina udøver en rolle som ansvarlig for koordineringen og overvågningen af den erhvervsmæssige virksomhed i gruppen Universal i Europa, herunder søsterselskabet Taes'virksomhed,»ville det være rimeligt, hvis ikke alene ansvaret, men også fordelene tillægges Deltafina på dette grundlag«. Deltafina har tilføjet, at Taes' særligt nyttige »bidrag«, især hvad angår Deltafinas deltagelse i forarbejdningsvirksomhedernes kartel, alene kan hidrøre fra Deltafina selv. Deltafina har insisteret på det forhold, at virksomheden har samarbejdet med Kommissionen fra det øjeblik, hvor Taes blev inddraget i den foreliggende

sag. De elementer, der af Taes' advokater blev sendt til Kommissionen i forbindelse med den administrative procedure, blev sendt på såvel Taes' som Deltafinas vegne, de blev forberedt i fællesskab af repræsentanter for og administrationen i disse to selskaber, under opsyn fra Universal, og de udgik i meget vidt omfang fra Deltafina selv.

381 Endelig har Deltafina med det fjerde led hævdet, at Kommissionen har anvendt samarbejdsmeddelelsen diskriminerende. I den henseende har Deltafina først kritiseret den omstændighed, at Cetarsa, WWTE og Agroexpansión er blevet tildelt en større nedsættelse af bøden end Deltafina, selv om de havde bestridt de faktiske omstændigheder »om end i et andet omfang«. Dernæst har Deltafina gjort gældende, at det først er i deres svar på klagepunktsmeddelelsen, at WWTE og Agroexpansión for første gang har erklæret, at Deltafina har spillet en ledende rolle i forarbejdningsvirksomhedernes kartel. Deltafina har derfor fundet, at der er tvivl om »fuldstændigheden og loyaliteten af disses samarbejde i de to forudgående år«. Endelig har Deltafina bebrejdet Kommissionen, at den alene i forhold til Deltafina har anvendt kriteriet, der er omhandlet i samarbejdsmeddelelsens afsnit B, litra e).

382 På baggrund af disse betragtninger har Deltafina anmodet Retten om at nedsætte bødens størrelse ved anvendelse af den samme procentvise nedsættelse som den, der er anvendt i forhold til Taes' bøde, dvs. 40 %.

383 Kommissionen har ikke tiltrådt nogen af disse led.

384 Kommissionen har for det første mindet om, at Deltafina i sit svar på klagepunktsmeddelelsen har gjort gældende, at den adfærd, der er bebrejdet virksomheden, i realiteten måtte tilregnes M., der udelukkende havde handlet i eget navn. En sådan påstand udgør »et klart forsøg på at fordreje de faktiske forhold«.

385 For det andet har Kommissionen bestridt, at den i forhold til Deltafinas samarbejde fejlagtigt skulle have anvendt samarbejdsmeddelelsens afsnit B, litra e). I den henseende har Kommissionen gjort gældende, at det forhold, at den har anvendt meddelelsens afsnit D, på ingen måde har udelukket, at den med henblik på at fastsætte den procentvise nedsættelse af en bøde i forhold til en samarbejdende virksomhed har taget det forhold i betragtning, at den pågældende virksomhed ikke opfylder visse af de betingelser, der er omhandlet i meddelelsens afsnit B og C. Endvidere har Kommissionen påpeget, at det ikke er korrekt, når Deltafina påstår, at Kommissionen ikke har bebrejdet virksomheden nogen former for adfærd af den art, der er omhandlet i samarbejdsmeddelelsens afsnit B, litra e).

386 For det tredje har Kommissionen gjort gældende, at den ikke var forpligtet til at anvende den samme procentvise nedsættelse af Deltafinas bøde som den, der blev anvendt i forhold til Taes' bøde.

387 I den forbindelse har Kommissionen understreget, at Deltafina anses for ansvarlig for overtrædelsen af artikel 81 EF ikke på grund af sin rolle som ansvarlig for koordineringen og overvågningen af Taes'virksomhed, men fordi Deltafina selv har iværksat en»række væsentlige former for adfærd, ofte af afgørende karakter, inden for rammerne af [forarbejdningsvirksomhedernes] kartel«. Endvidere har Kommissionen gjort gældende, at Deltafinas samarbejde har begrænset sig til udarbejdelsen sammen med Taes af dennes redegørelse af 18. februar 2002.

388 Kommissionen har for det fjerde fundet, at den ikke har tilsidesat ligebehandlingsprincippet ved i forhold til Deltafina at anvende en mindre procentvis nedsættelse af bøden end den, de øvrige adressatvirksomheder for den anfægtede beslutning har nydt godt af.

Rettens bemærkninger

389 Det bemærkes, at Kommissionen har et vidt skøn med hensyn til bødeberegningsmetoden, og at den herved kan tage hensyn til mange forhold, herunder de pågældende virksomheders samarbejde ved undersøgelserne gennemført af denne institutions tjenestegrene. Kommissionen har et vidt skøn, når den skal vurdere kvaliteten og brugbarheden af en virksomheds samarbejde, navnlig i forhold til andre virksomheders bidrag (Domstolens dom af 10.5.2007, sag C-328/05 P, SGL Carbon mod Kommissionen, Sml. I, s. 3921, præmis 81 og 88).

390 For at en bøde kan nedsættes i medfør af samarbejdsmeddelelsen, skal en virksomheds adfærd lette Kommissionens opgave med hensyn til konstatering og bekæmpelse af overtrædelser af Fællesskabets konkurrenceregler (jf. Rettens dom af 8.7.2004, forenede sager T-67/00, T-68/00, T-71/00 og T-78/00, JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2501, præmis 499 og den deri nævnte retspraksis) og være udtryk for en virkelig samarbejdsånd (dommen i sagen Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 228, præmis 395 og 396).

391 Kommissionen har i samarbejdsmeddelelsen præciseret betingelserne for, hvornår virksomheder, der samarbejder med Kommissionen i forbindelse med dennes undersøgelser af en kartelsag, kan fritages for bøder eller få nedsat størrelsen af den bøde, de ellers ville være blevet pålagt (jf. samarbejdsmeddelelsens afsnit A, punkt 3).

392 I henhold til samarbejdsmiddelelsens afsnit B, kan en virksomhed kun opnå en meget betydelig bødenedsættelse, dvs. på mindst 75 %, eller ligefrem en bødefritagelse, hvis den opfylder samtlige betingelser i meddelelsens afsnit B, litra a)-e). Ifølge afsnit B,

litra e), kan en virksomhed ikke opnå en sådan bødenedsættelse eller bødefritagelse, hvis den bl.a. »har været initiativtager til eller spillet en afgørende rolle i den ulovlige aktivitet«.

393 I henhold til samme meddelelses afsnit C indrømmes »en virksomhed, der opfylder betingelserne i afsnit B, litra b)-e), og som afslører et hemmeligt kartel, efter at Kommissionen ved beslutning har gennemført en kontrolundersøgelse hos de i kartellet deltagende virksomheder, som imidlertid ikke har givet tilstrækkeligt grundlag for at indlede [den administrative] procedure med henblik på vedtagelse af en beslutning, en bødenedsættelse på mellem 50 % og 75 %«.

394 Samarbejdsmeddelelsens afsnit D med overskriften »Væsentlig bødenedsættelse« har følgende ordlyd:

»1. Hvis en virksomhed samarbejder, uden at alle betingelserne i afsnit B eller C er opfyldt, indrømmes den en nedsættelse på mellem 10 % og 50 % af den bøde, som den ville være blevet pålagt, hvis den ikke havde samarbejdet.

2. Dette kan navnlig være tilfældet, hvis:

— en virksomhed, inden udsendelsen af en klagepunktsmeddelelse, forsyner Kommissionen med oplysninger, dokumenter eller andet bevismateriale, som bidrager til at fastslå overtrædelsens eksistens

— en virksomhed, efter at have modtaget klagepunktsmeddelelsen, meddeler Kommissionen, at den ikke bestrider de faktiske omstændigheder, som Kommissionen bygger sine indvendinger på.«

395 Det er på baggrund af disse betragtninger, at rigtigheden af nærværende anbringende skal vurderes. Det andet led af anbringendet vil blive undersøgt som det sidste.

396 I forhold til det første led må det fastslås, at Kommissionen med rette i betragtning 456 til den anfægtede beslutning har gjort gældende, at Deltafina i sit svarskrift til klagepunktsmeddelelsen har bestridt »de faktiske omstændigheder, der lå til grund for indvendingerne […] hvad angår Deltafinas ansvar«. I dette svarskrift har Deltafina på det bestemteste afvist sit ansvar for overtrædelsen ved gentagne gange at gøre gældende, at dette ansvar burde pålægges M., der angiveligt udelukkende havde handlet i eget navn i forhold til forarbejdningsvirksomhedernes kartel og ikke som repræsentant for selskabet Deltafina. Deltafina har derved bestridt de faktiske omstændigheder som beskrevet i klagepunktsmeddelelsen, og har ikke begrænset sig til kun at give en anden fortolkning eller til at gøre indsigelse mod Kommissionens juridiske vurdering.

397 Hvad angår Deltafinas argument om, at Taes ikke er blevet kritiseret for at have bestridt de faktiske omstændigheder, selv om også Taes under den administrative procedure havde gjort gældende, at M. handlede udelukkende i eget navn, skal alene bemærkes, at Taes med denne påstand ikke — til forskel fra Deltafina — har afvist en faktisk omstændighed, der vedrører Taes selv, og dermed rejst tvivl om dennes eget ansvar for overtrædelsen.

398 I forhold til tredje led må det først fastslås, at det bygger på en fejlagtig antagelse. Som det klart fremgår af betragtning 359-366 til den anfægtede beslutning og

præmis 107-112 ovenfor, er det ikke på grund af Deltafinas overvågnings- og kontrolfunktioner i forhold til Taes, at Deltafina er erklæret for ansvarlig for overtrædelsen, men for virksomhedens direkte og aktive deltagelse i forarbejdningsvirksomhedernes kartels aktiviteter.

399 Endvidere bemærkes, at det fremgår af fast retspraksis, at Kommissionen i forbindelse med bedømmelsen af samarbejdet mellem deltagere i et kartel ikke må se bort fra ligebehandlingsprincippet, som er tilsidesat, såfremt sammenlignelige situationer behandles forskelligt, eller forskellige situationer behandles ens, medmindre en sådan behandling er objektivt begrundet (jf. dommen i sagen Tokai Carbon m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 364, præmis 394 og den deri nævnte retspraksis).

400 Kommissionen har imidlertid ikke klart overskredet sin skønsmargen ved at vurdere, at samarbejdet leveret af Taes var mere nyttigt end samarbejdet præsteret af Deltafina.

401 Som der allerede er redegjort for i præmis 396 og 397 ovenfor, har Deltafina til forskel fra Taes bestridt visse faktiske omstændigheder som omhandlet i samarbejdsmeddelelsens afsnit D, punkt 2, andet led.

402 Endvidere har Deltafina til forskel fra Taes aldrig samarbejdet direkte med Kommissionen. Kommissionen har især med rette vurderet, at Deltafinas samarbejde har begrænset sig til deltagelse i udarbejdelsen af Taes' redegørelse af 18. februar 2002 (jf. præmis 8 og 9 ovenfor). Det er alene i forbindelse med forberedelsen af denne redegørelse, at Universal Leaf i sin skrivelse af 15. februar 2002 til Kommissionen har påpeget Deltafinas samarbejde. Endelig har hverken Universal Leaf, Taes eller Deltafina over for Kommissionen oplyst, at Deltafina med Taes som mellemled fortsatte

samarbejdet i forbindelse med undersøgelsen, eller at de oplysninger, som Taes gav Kommissionen, var forberedt i samarbejde med Deltafina.

403 Følgelig har Kommissionen med rette i forhold til Deltafina anvendt en mindre procentvis nedsættelse af bøden end i forhold til Taes.

404 Hvad angår det fjerde led bemærkes, at Deltafina ikke kan påstå, at virksomheden har været genstand for diskriminerende behandling i forhold til Cetarsa, WWTE og Agroexpansión, idet Deltafinas samarbejde med Kommissionen har været meget mere begrænset end de nævnte virksomheders.

405 Som Deltafina for det første selv har medgivet i sin stævning, har Cetarsa, WWTE og Agroexpansión ganske vist bestridt visse faktiske omstændigheder, men »i et andet omfang« end Deltafina. Således har alene sidstnævnte, idet denne gentagne gange i sit svarskrift til klagepunktmeddelelsen har gjort gældende, at dens direktør handlede udelukkende i eget navn, under hele den administrative procedure bestridt enhver deltagelse i aktiviteterne i forarbejdningsvirksomhedernes kartel.

406 Mens, for det andet, Cetarsa, WWTE og Agroexpansión under den administrative procedure har afgivet meget nyttige oplysninger til Kommissionen (jf. betragtning 453 og 454 til den anfægtede beslutning), har Deltafinas samarbejde, som omtalt i præmis 402, begrænset sig til deltagelse i udarbejdelsen af Taes' redegørelse af 18. februar 2002.

407 Dermed skal det fjerde led forkastes som ugrundet.

408 Hvad endelig angår det andet led bemærkes først, at der ikke er noget til hinder for, at Kommissionen inden for sin brede skønsbeføjelse på det pågældende område tager den omstændighed i betragtning, at den berørte virksomhed ikke opfylder en af betingelserne i samarbejdsmeddelelsens afsnit B, litra a)-e), når Kommissionen ved anvendelse af meddelelsens afsnit D skal fastsætte — inden for prisgaflen på mellem 10 og 50 % fastlagt i samme afsnits punkt 1 — den procentvise nedsættelse for den berørte virksomhed.

409 Det skal dernæst fastslås, at det fremgår af Kommissionens skriftlige indlæg og af de forklaringer, den har afgivet under retsmødet, at Kommissionen med oplysningen i betragtning 456 til den anfægtede beslutning om, at Deltafina ikke opfyldte betingelsen i samarbejdsmeddelelsens afsnit B, litra e), henviste til den omstændighed, at Deltafina var leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel. Hertil bemærkes, at det fremgår af samarbejdsmeddelelsens afsnit B, litra e), at Kommissionen ikke vil indrømme en virksomhed en meget betydelig bødenedsættelse eller en bødefritagelse, hvis den har spillet en særlig fremtrædende rolle i kartellet som f.eks. leder, tilskyndende part eller initiativtager.

410 Som det blev fastslået i præmis 331-335 ovenfor, er de faktiske oplysninger i Kommissionens sagsmateriale ikke tilstrækkelige til at godtgøre, at Deltafina har haft en ledende rolle. Følgelig har Kommissionen begået en fejl ved blandt andre hensyn at tage denne rolle i betragtning i forbindelse med fastsættelsen af den procentvise nedsættelse til kun 10 %, som skulle anvendes i forhold til Deltafina på grundlag af samarbejdet med Kommissionen.

411 På baggrund af det ovenstående kan det niende anbringende tiltrædes delvist, og den anfægtede beslutning skal som følge heraf ændres ved fastsættelse af en passende nedsættelsesprocent for Deltafina. Ved anvendelse af sin fulde prøvelsesret vurderer Retten, at det er rimeligt at nedsætte Deltafinas bøde med 15 % under hensyntagen til dennes samarbejde. De konkrete konsekvenser af denne ændring vil blive præciseret i præmis 437-439 nedenfor.

Det tiende anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003, retningslinjernes punkt 5, litra b), og proportionalitetsprincippet

Parternes argumenter

412 I forbindelse med det tiende anbringende, der er gjort gældende subsidiært, har Deltafina bebrejdet Kommissionen, at den ikke på grundlag af retningslinjernes punkt 5, litra b), har taget hensyn til »råtobakkens økonomiske og sociale kontekst i Spanien« med henblik på nedsættelse af bødens endelige størrelse.

413 Til støtte for anbringendet har Deltafina anført, at dyrkning af tobak i EU vil opleve en strukturel tilbagegang efter ophævelsen af præmieordningen fastsat under tobakssektorens fælles markedsordning. Deltafina har præciseret, at der efter en midlertidig periode på fire år vil blive introduceret en ny ordning i 2010, hvor indkomststøtten ikke længere afhænger af tobaksproduktionen, men vil blive knyttet til mål vedrørende omlægning og støtte til forskellige afgrøder. Deltafina har endvidere oplyst, at ifølge Kommissionens beregninger vil »nettovirkningen af den nye model blive en meget mærkbar nedsættelse af produktionen af tobak i Fællesskabet med den konsekvens, at det bliver umuligt at opretholde størstedelen af landbrugsbeskæftigelsen uden for familieforhold i denne sektor og i industrisektoren for første forarbejdning«. Deltafina har tilføjet, at de forskellige tobaksorter, der dyrkes i EU, ikke anses for strategisk vigtige af forarbejdningsindustrierne, og at de nemt kan erstattes af tobak, der dyrkes i tredjelande med lavere omkostninger. Endelig har Deltafina oplyst, at præmierne aktuelt udgør 80 % af agerbrugernes indkomst.

414 Deltafina har tilføjet, at Kommissionen i sin beslutning 2003/600/EF af 2. april 2003 om en procedure i henhold til artikel 81 EF (sag COMP/C.38.279/F3 — Fransk

oksekød) (EUT L 209, s. 12) udtrykkeligt har taget »den særlige økonomiske kontekst« i betragtning som formildende omstændighed, således som omhandlet i retningslinjernes punkt 5, litra b). Kommissionen har i sagen således nedsat hver af parternes bøder med 60 %.

415 Det er Kommissionens holdning, at den ikke var forpligtet til i forbindelse med fastsættelsen af bødens størrelse at tage hensyn til den af Deltafina anførte tilbagegang, og at det tiende anbringende derfor må forkastes som ugrundet.

Rettens bemærkninger

416 Retningslinjernes punkt 5, litra b), har følgende ordlyd:

»Efter at have foretaget de i det foregående beskrevne beregninger bør der tages hensyn til visse objektive forhold, såsom den særlige økonomiske kontekst, virksomhedernes eventuelle økonomiske eller finansielle fordele af overtrædelsen [...], de pågældende virksomheders særlige kendetegn og deres reelle betalingsevne i en given social kontekst for sluttelig at tilpasse de påtænkte bødebeløb.«

417 Det skal tages i betragtning, at Kommissionen i modsætning til det, Deltafina har gjort gældende, ikke på nogen måde var forpligtet til at tage hensyn til en forventet strukturel tilbagegang i EU's tobaksdyrkning for på grundlag af retningslinjernes punkt 5, litra b), at nedsætte bødens endelige beløb, eftersom denne tilbagegang på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning alene udgjorde en fremtidig og uvis begivenhed.

418 Endvidere kan Deltafina ikke påberåbe sig beslutning 2003/600, eftersom omstændighederne i den sag ikke er sammenlignelige med omstændighederne i nærværende sag. Især er ingen af de særlige omstændigheder, som Kommissionen i medfør af retningslinjernes punkt 5, litra b), havde taget i betragtning i beslutningen, til stede i den foreliggende sag. Under alle omstændigheder følger det af fast retspraksis, at Kommissionen råder over et vidt skøn med hensyn til fastsættelsen af bødernes størrelse, og at dette skøn ikke er bundet af Kommissionens tidligere skøn (Domstolens dom af 19.3.2009, sag C-510/06 P, Archer Daniels Midland mod Kommissionen, Sml. I, s. 1843, præmis 82).

419 På baggrund af det ovenstående skal det tiende anbringende forkastes som ugrundet.

Det ellevte anbringende vedrørende tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, princippet om, at straffe ikke kan have tilbagevirkende kraft, og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning

Parternes argumenter

420 Deltafina har i forbindelse med sit ellevte anbringende, der er gjort gældende helt subsidiært, først anført, at Kommissionen har tilsidesat princippet om beskyttelse af den berettigede forventning ved ikke — i overensstemmelse med sin hidtidige beslutningspraksis — at pålægge Deltafina en symbolsk bøde. Til støtte for denne påstand har Deltafina gjort gældende, at Kommissionen i beslutningen om organiske peroxider alene havde pålagt selskabet AC-Treuhand en bøde på 1 000 EUR som følge af en nyskabelse i Kommissionens politik på området, der går ud på at straffe ikke alene de

virksomheder, der er medlemmer af et kartel, men også dem, der — uden at være til stede på det relevante marked — tilrettelægger og fremmer det nævnte kartel. Deltafina har hævdet, at det fremgår af denne beslutning, af pressemeddelelsen om den og af punkt 33 i beretningen fra 2003 om konkurrencepolitikken (XXXIII Beretning om Konkurrencepolitikken — 2003), at Kommissionen først ud i fremtiden ville ændre sin praksis med kun at pålægge en symbolsk bøde i sådanne tilfælde. Imidlertid er alle de handlinger, Deltafina bebrejdes, foretaget før den 11. august 2001, dvs. to år og fire måneder før vedtagelsen af beslutningen om organiske peroxider.

421 Dernæst har Deltafina gjort gældende, at princippet om ligebehandling er blevet tilsidesat, og har henvist til Rettens udtalelse om, at »[p]å området for bekæmpelse af overtrædelser af konkurrencereglerne kræver respekten for dette princip utvivlsomt, at virksomheder, der har begået overtrædelser af samme art og tidsmæssigt parallelt med hinanden, skal pålægges de samme lovmæssige sanktioner uanset det nødvendigvis usikre tidspunkt, hvor en beslutning mod dem vedtages«, og at »[princippet i] den forstand er snævert forbundet med princippet om forbud mod straffe med tilbagevirkende kraft, i henhold til hvilket en sanktion, som pålægges en virksomhed for overtrædelse af konkurrencereglerne, skal svare til den sanktion, som var fastsat på det tidspunkt, hvor overtrædelsen fandt sted« (Rettens dom af 9.7.2003, sag T-224/00, Archer Daniels Midland og Archer Daniels Midland Ingredients mod Kommissionen, Sml. II, s. 2597, præmis 70).

422 På baggrund af ovenstående betragtninger har Deltafina anmodet Retten om at nedsætte bøden til et symbolsk beløb på 1 000 EUR.

423 Kommissionen finder, at det ellevte anbringende skal forkastes.

424 Kommissionen har for det første understreget, at dens hidtidige beslutningspraksis ifølge retspraksis ikke i sig selv kan anvendes som retlig ramme for bøder i konkurrencesager. Dernæst har Kommissionen gentaget, at den sag, der lå til grund for beslutningen om organiske peroxider, ikke kan sammenlignes med nærværende sag. I øvrigt har Kommissionen anført, at hverken den nævnte beslutning, pressemeddelelsen om den, eller beretningen fra 2003 om konkurrencepolitikken (XXXIII Beretning om Konkurrencepolitikken — 2003) indeholder præcise, ubetingede og samstemmende løfter i forhold til spørgsmålet om at pålægge bøder, der er »særligt ubetydelige« for de former for adfærd, som Deltafina bebrejdes.

Rettens bemærkninger

425 For det første bemærkes hvad angår den hævdede tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, at intet af de af Deltafina anførte elementer berettigede virksomheden til at forvente alene en symbolsk bøde som straf.

426 I den henseende bemærkes, at Kommissionens hidtidige beslutningspraksis ikke i sig selv tjener som retlig ramme for bøder i konkurrencesager (jf. præmis 292 ovenfor). Den omstændighed, at Kommissionen tidligere har pålagt bøder af en bestemt størrelsesorden i tilfælde af visse typer overtrædelser, kan ikke berøve den muligheden for at forhøje dette niveau inden for de i forordning nr. 1/2003 angivne rammer, hvis det er nødvendigt for at gennemføre Fællesskabets konkurrencepolitik (jf. analogt dommen i sagen Musique diffusion française m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 120, præmis 109). Endvidere kan de erhvervsdrivende ikke have nogen berettiget forventning om opretholdelse af en bestående situation, som Kommissionen kan ændre inden for rammerne af sit skøn (jf. Domstolens dom af 14.2.1990, sag C-350/88, Delacre m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 395, præmis 33 og den

deri nævnte retspraksis). Virksomheder, som er parter i en administrativ procedure, der kan give anledning til pålæggelse af en bøde, kan derfor ikke have en berettiget forventning om, at Kommissionen ikke vil overskride det hidtil anvendte bødeniveau (Rettens dom af 12.7.2001, forenede sager T-202/98, T-204/98 og T-207/98, Tate & Lyle m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2035, præmis 146, og dommen i sagen LR AF 1998 mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 101, præmis 243).

427 Endvidere bemærkes, at retten til at påberåbe sig princippet om beskyttelse af den berettigede forventning omfatter enhver erhvervsdrivende, hos hvem Fællesskabets administration har givet anledning til begrundede forhåbninger (Domstolens dom af 11.3.1987, sag 265/85, Van den Bergh en Jurgens og Van Dijk Food Products (Lopik) mod Kommissionen, Sml. s. 1155, præmis 44), hvorimod ingen kan påberåbe sig tilsidesættelse af princippet, såfremt administrationen ikke har givet præcise og ubetingede løfter fra en hertil bemyndiget og ansvarlig kilde (jf. dommen i sagen Tokai Carbon m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 364, præmis 152 og den deri nævnte retspraksis).

428 Den omstændighed, at Kommissionen i flere beslutninger forud for beslutningen om organiske peroxider ikke har pålagt noget ansvar for overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF i forhold til virksomheder, der har deltaget i gennemførelsen af et kartel, men som ikke har været aktive på det relevante marked for overtrædelsen, kunne ikke hos Deltafina skabe en berettiget forventning om, at Kommissionen også i fremtiden ville afholde sig fra at forfølge og straffe sådanne virksomheder. Som Retten allerede har statueret i dommen i sagen AC-Treuhand mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 48, præmis 163-165, er ændringen af Kommissionens beslutningspraksis i beslutningen om organiske peroxider begrundet i en korrekt fortolkning af rækkevidden af forbuddet i artikel 81, stk. 1, EF.

429 Denne ændring af Kommissionens beslutningspraksis var så meget desto mere forudsigelig for Deltafina, som der forelå præcedens i form af beslutningen vedrørende støbt glas fra 1980. Hertil kommer, at Kommissionens beslutningspraksis, som lå

efter 1980, ikke rimeligvis kan opfattes som en endelig fravigelse fra den oprindelige tilgang i beslutningen vedrørende støbt glas. Denne beslutningspraksis begrænser sig til at undlade at dømme og sanktionere involverede rådgivningsvirksomheder, uden dog juridisk at afvise den oprindelige opfattelse i beslutningen vedrørende støbt glas (dommen i sagen AC-Treuhand mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 48, præmis 164).

430 Hvad angår Deltafinas påstand om, at det fremgår af beslutningen om organiske peroxider, af pressemeddelelsen om beslutningen og af punkt 33 i beretningen fra 2003 om konkurrencepolitikken (XXXIII Beretning om Konkurrencepolitikken — 2003), at Kommissionen først ud i fremtiden ikke længere ville nøjes med at pålægge en symbolsk bøde, er det tilstrækkeligt at fastslå — uden at det er nødvendigt at afgøre, om disse tekster indeholdt præcise og ubetingede løfter — at disse tekster blev offentliggjort mere end seks år efter påbegyndelsen af den adfærd, der er tilskrevet Deltafina, og mere end to år efter dens afslutning. Deltafina har derfor ikke på tidspunktet for den pågældende overtrædelse kunnet forvente, at Kommissionen kun ville pålægge Deltafina en symbolsk bøde.

431 Som det allerede er påvist i præmis 51, er Deltafinas situation i denne sag ikke sammenlignelig med AC-Treuhands i sagen, der var grundlaget for beslutningen om organiske peroxider. Mens AC-treuhand, der var konsulentvirksomhed, på ingen måde var aktiv på markedet for det berørte produkt i den pågældende sag — hverken som konkurrent eller i forhold til udbud og efterspørgsel — var Deltafina til gengæld — som hovedaftager fra de spanske forarbejdningsvirksomheder — aktiv på et marked, der var placeret i et led efter det marked, hvor den konkurrencebegrænsende praksis blev iværksat. Hertil kommer, at Deltafina var til stede på markedet for første forarbejdning i Italien, og selskabet havde tætte forretningsmæssige forbindelser med visse af de spanske forarbejdningsvirksomheder.

432 Hvad for det andet vedrører tilsidesættelsen af princippet om ligebehandling, som Deltafina har gjort gældende, bemærkes, at Kommissionens beslutningspraksis ikke i sig selv kan anvendes som retlig ramme for bøder i konkurrencesager (jf. præmis 292 ovenfor).

433 Det skal imidlertid ligeledes bemærkes, at Kommissionen, når den pålægger sådanne bøder, skal overholde de almindelige retsprincipper, herunder ligebehandlingsprincippet.

434 Deltafinas sammenligninger med andre af Kommissionens beslutninger om bøder kan defor kun have betydning for spørgsmålet om overholdelse af ligebehandlingsprincippet, hvis det godtgøres, at omstændighederne i disse andre sager er sammenlignelige med omstændighederne i det foreliggende tilfælde (jf. i denne retning Rettens dom af 13.1.2004, sag T-67/01, JCB Service mod Kommissionen, Sml. II, s. 49, præmis 187). Som det allerede blev fastslået i præmis 51 og 431 ovenfor, er Deltafinas situation i nærværende sag ikke sammenlignelig med AC-Treuhands i den sag, der ligger til grund for beslutningen om organiske peroxider.

435 Hvad for det tredje angår den angivelige tilsidesættelse af princippet om, at straffe ikke kan have tilbagevirkende kraft, bemærkes, således som det fremgår af præmis 137-150 i dommen i sagen AC-Treuhand mod Kommissionen, nævnt ovenfor i præmis 48, at enhver virksomhed, der har bidraget til gennemførelsen af et kartel, herunder de virksomheder, der ikke er aktive på det relevante marked, der berøres af konkurrencebegrænsningen, rimeligvis kunne forudse — på det tidspunkt, hvor den pågældende overtrædelse blev begået — at forbuddet i artikel 81, stk. 1, EF i princippet fandt anvendelse. Under hensyn til de betragtninger, der er redegjort for i præmis 426, bør enhver virksomhed, der deltager i en administrativ procedure, som kan give anledning til pålæggelse af en bøde, endvidere tage i betragtning, at Kommissionen til enhver tid kan beslutte at forhøje størrelsen af bødebeløbene i forhold til det tidligere anvendte niveau. Følgelig har Kommissionen ikke ved ikke at begrænse sig

til at pålægge Deltafina en symbolsk bøde tilsidesat princippet om, at straffe ikke kan have tilbagevirkende kraft.

436 På grundlag af ovenstående betragtninger må det ellevte anbringende forkastes som ugrundet.

Fastsættelse af den endelige størrelse på den bøde, der er pålagt Deltafina

437 Det fremgår af præmis 331-336, 410 og 411 ovenfor, at den anfægtede beslutning skal ændres, eftersom Kommissionen ikke i tilstrækkelig grad deri har påvist, at Deltafina spillede en ledende rolle i forarbejdningsvirksomhedernes kartel. Kommissionen har derfor ikke med rette forhøjet grundbeløbet for Deltafinas bøde med 50 % på grundlag af skærpende omstændigheder eller taget denne angivelige rolle i betragtning som grund til kun at nedsætte bødens størrelse med 10 % på grundlag af samarbejdet.

438 I øvrigt forbliver Kommissionens betragtninger til den anfægtede beslutning og den i sagen anvendte metode for beregning af bøderne uændrede.

439 Bødens endelige størrelse beregnes derfor som følger: Grundbeløbet for den bøde, der pålægges Deltafina (12 000 000 EUR), nedsættes med 40 % på grundlag af formildende omstændigheder, hvilket giver et beløb på 7 200 000 EUR før anvendelse af samarbejdsmeddelelsen. Sidstnævnte beløb nedsættes med 15 % på grundlag af denne meddelelse. Som følge heraf beløber Deltafinas endelige bøde sig til 6 120 000 EUR.

Sagens omkostninger

440 Ifølge procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Ifølge artikel 87, stk. 3, første afsnit, kan Retten fordele sagens omkostninger, hvis hver af parterne henholdsvis taber eller vinder på et eller flere punkter.

441 Da Deltafina har fået delvis medhold, findes virksomheden efter sagens omstændigheder at burde bære tre fjerdedele af sine egne omkostninger og betale tre fjerdedele af de omkostninger, der er afholdt af Kommissionen, således at denne bærer en fjerdedel af sine egne og betaler en fjerdedel af Deltafinas omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Fjerde Afdeling):

1) Den bøde, der pålægges Deltafina SpA i artikel 3 i Kommissionens beslutning K(2004) 4030 endelig af 20. oktober 2004 om en procedure efter artikel 81, stk. 1 [EF] (sag COMP/C.38.238/B.2 — Råtobak — Spanien), fastsættes til 6 120 000 EUR.

2) I øvrigt frifindes Europa-Kommissionen.

3) Deltafina bærer tre fjerdedele af sine egne omkostninger og betaler tre fjerdedele af de omkostninger, der er afholdt af Kommissionen, således at denne bærer en fjerdedel af sine egne omkostninger og betaler en fjerdedel af Deltafinas omkostninger.

Czúcz Labucka O'Higgins

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 8. september 2010.

Underskrifter

Indhold

Sagens baggrund ..... II - 4089

Retsforhandlinger og parternes påstande ..... II - 4095

Retlige bemærkninger ..... II - 4097

1. Formaliteten i forbindelse med klagepunkterne om magtfordrejning ..... II - 4099

2. Påstandene vedrørende annullation af den anfægtede beslutning ..... II - 4100

Det første anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 81, stk. 1, EF, artikel 23, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1/2003, legalitetsprincippet og princippet om individuelt ansvar samt om den manglende begrundelse ..... II - 4100

Det første og det andet led vedrørende henholdsvis det forhold, at Kommissionen har holdt Deltafina ansvarlig for en overtrædelse, der er begået på et marked, hvor denne ikke er til stede, og at den adfærd, der er lagt Deltafina til last, ikke er fastsat i artikel 81, stk. 1, EF eller i artikel 23, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1/2003 ..... II - 4101

— Parternes argumenter ..... II - 4101

— Rettens bemærkninger ..... II - 4103

Det tredje led vedrørende det forhold, at Kommissionen fejlagtigt har kvalificeret Deltafina som leder af forarbejdningsvirksomhedernes kartel ..... II - 4109

— Parternes argumenter ..... II - 4109

— Rettens bemærkninger ..... II - 4111

Det fjerde led vedrørende Kommissionens undladelse af at afgrænse det relevante marked i den anfægtede beslutning ..... II - 4113

— Parternes argumenter ..... II - 4113

— Rettens bemærkninger ..... II - 4115

Det andet anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 27, stk. 1 og 2, i forordning nr. 1/2003, princippet om retten til forsvar og en retfærdig rettergang, legalitetsprincippet, retssikkerhedsprincippet og proportionalitetsprincippet samt vedrørende væsentlige formelle mangler og manglende begrundelse ..... II - 4117

Det første led vedrørende den omstændighed, at Kommissionen i den anfægtede beslutning har tillagt Deltafina en anden rolle end den, Kommissionen har kritiseret virksomheden for i klagepunktsmeddelelsen ..... II - 4118

— Parternes argumenter ..... II - 4118

— Rettens bemærkninger ..... II - 4121

Det andet led om, at den adfærd, som lægges Deltafina til last, i stedet skal lægges Deltafinas direktør til last ..... II - 4133

— Parternes argumenter ..... II - 4133

— Rettens bemærkninger ..... II - 4134

Det tredje led om, at Kommissionen har afslået at give Deltafina aktindsigt i visse belastende dokumenter ..... II - 4135

— Parternes argumenter ..... II - 4135

— Rettens bemærkninger ..... II - 4136

Det fjerde led vedrørende det forhold, at Kommissionen ikke har afgrænset det relevante produktmarked og det relevante geografiske marked tilstrækkeligt klart i klagepunktsmeddelelsen ..... II - 4137

— Parternes argumenter ..... II - 4137

— Rettens bemærkninger ..... II - 4137

Det tredje anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 81, stk. 1, EF, artikel 2 i forordning nr. 1/2003 og punkt 43 i retningslinjerne vedrørende begrebet påvirkning af handelen i traktatens artikel 81 [EF] og 82 [EF] samt manglende begrundelse ..... II - 4139

Parternes argumenter ..... II - 4139

Rettens bemærkninger ..... II - 4142

3 Påstanden om nedsættelse af bødens størrelse ..... II - 4146

Det fjerde anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 2 og artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, retningslinjernes punkt 1A og punkt 5, litra d), proportionalitetsprincippet og princippet om »ligebehandling og lige straf« og vedrørende manglende begrundelse ..... II - 4146

Sammendrag af den anfægtede beslutning ..... II - 4146

Parternes argumenter ..... II - 4152

Rettens bemærkninger ..... II - 4158

— Generelle bemærkninger ..... II - 4159

— Om første led vedrørende den manglende hensyntagen til produktmarkedets relativt begrænsede størrelse ..... II - 4161

— Det andet led vedrørende vurderingen af den konkrete indvirkning af overtrædelsen på markedet ..... II - 4164

— Det tredje led vedrørende en modsigelse mellem betragtning 413 til den anfægtede beslutning og andre betragtninger til denne beslutning ..... II - 4168

— Det fjerde led vedrørende en fejlagtig betegnelse af Deltafina som den største aftager af forarbejdet tobak i Spanien ..... II - 4170

— Det femte led vedrørende manglende begrundelse i forhold til konsekvenserne af den usikkerhed, de spanske retsregler og de spanske myndigheders indstilling har skabt for beregningen af bødernes størrelse ..... II - 4172

— Det sjette led vedrørende manglende hensyntagen til det forhold, at Deltafina ikke har deltaget i drøftelserne og forhandlingerne mellem de spanske forarbejdningsvirksomheder og producentrepræsentanterne ..... II - 4177

— Det syvende led vedrørende tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, idet Kommissionen er afveget fra sin tidligere praksis på området ..... II - 4177

— Konklusion vedrørende det fjerde anbringende ..... II - 4178

Det femte anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003, retningslinjernes punkt 1B og ligebehandlingsprincippet ..... II - 4178

Sammendrag af den anfægtede beslutning ..... II - 4178

Parternes argumenter ..... II - 4179

Rettens bemærkninger ..... II - 4180

Det sjette anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003 og retningslinjernes punkt 2 samt manglende begrundelse ..... II - 4181

Sammendrag af den anfægtede beslutning ..... II - 4181

Parternes argumenter ..... II - 4182

Rettens bemærkninger ..... II - 4184

Det syvende anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003 og retningslinjernes punkt 3 ..... II - 4190

Parternes argumenter ..... II - 4190

Rettens bemærkninger ..... II - 4192

Det ottende anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 og retningslinjernes punkt 5, litra a) ..... II - 4196

Parternes argumenter ..... II - 4196

Rettens bemærkninger ..... II - 4197

Det niende anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003, retningslinjernes præambel og punkt 4, samarbejdsmeddelelsens afsnit B, litra e), og afsnit D samt ligebehandlingsprincippet og vedrørende manglende begrundelse ..... II - 4198

Sammendrag af den anfægtede beslutning ..... II - 4198

Parternes argumenter ..... II - 4200

Rettens bemærkninger ..... II - 4204

Det tiende anbringende vedrørende tilsidesættelse af artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003, retningslinjernes punkt 5, litra b), og proportionalitetsprincippet ..... II - 4210

Parternes argumenter ..... II - 4210

Rettens bemærkninger ..... II - 4211

Det ellevte anbringende vedrørende tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, princippet om, at straffe ikke kan have tilbagevirkende kraft, og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning ..... II - 4212

Parternes argumenter ..... II - 4212

Rettens bemærkninger ..... II - 4214

Fastsættelse af den endelige størrelse på den bøde, der er pålagt Deltafina ..... II - 4218

Sagens omkostninger ..... II - 4219